

АПЕЛАЦИОНИ СУД У КРАГУЈЕВЦУ

БИЛТЕН
судске праксе

КРАГУЈЕВАЦ – година VIII
број 1/2017

Београд

**БИЛТЕН СУДСКЕ ПРАКСЕ
АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У КРАГУЈЕВЦУ**

За Апелациони суд у Крагујевцу: Дубравка Дамјановић, *председник суда*

ИЗДАВАЧ: **Intermex**, Београд, Булевар војводе Мишића 37/II
За издавача: Љиљана Миленковић Васовић, *директор*

**ГЛАВНИ И
ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК:** Дубравка Дамјановић, *председник суда*

**Заменици главног
и одговорног
уредника:** - за кривичну материју: Александар Блануша, *судија*
- за грађанску материју: др Илија Зиндовић, *судија*

РЕДАКЦИЈА:

СУДИЈЕ: Љубинко Тетеновић, Оливера Бојовић, Смиљана Ристић, Симонида Милорадовић, Радоман Спарих, Милевка Миленковић,.

**СЕКРЕТАРИ
РЕДАКЦИЈЕ:** - за кривичну материју, Јелица Марашевић,
судијски помоћник
- за грађанску материју, Јелена Трипковић,
судијски помоћник

**ТЕХНИЧКИ
СЕКРЕТАР:** Славица Јовановић

ШТАМПАРИЈА: "DIS Public", Београд

САДРЖАЈ:

Годишњи распоред послова Апелационог суда у Крагујевцу за 2017. годину.....

КРИВИЧНО ПРАВО***Оливера Бојовић***

Правни аспекти кривичних дела тероризма у нашем законодавству

ПРАВНИ СТАВОВИ, ЗАКЉУЧЦИ

И ОДГОВОРИ НА СПОРНА ПРАВНА ПИТАЊА

СУДСКА ПРАКСА

Сентенце из одлука судова.....

Материјално право

Процесно право

ГРАЂАНСКО ПРАВО***Др Илија Зиндовић***

Основне карактеристике посебних врста уговора о продаји (*Venditio*).....

Гроза Арнаут

ПАНОРАМА – запажања и мишљења:

I / Неуједначена судска пракса у истим чињенично правним ситуацијама.....

II / Закон о заштити права на суђење у разумном року – исплата новчаног обештећења.....

ПРАВНИ СТАВОВИ

ЗАКЉУЧЦИ ГРАЂАНСКОГ ОДЕЉЕЊА И ОДЕЉЕЊА ЗА РАДНЕ СПОРОВЕ

СУДСКА ПРАКСА

Сентенце из одлука судова.....	
Парнични поступак	
Стварно-правни односи	
Облигационо право	
Наследно право.....	
Радно право.....	
Остало	

ГОДИШЊИ РАСПОРЕД ПОСЛОВА АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У КРАГУЈЕВЦУ ЗА 2017. ГОДИНУ

I СЕДИШТЕ СУДА

Послови из надлежности Апелационог суда у Крагујевцу обављају се у седишту Апелационог суда у Крагујевцу које се налази у судској згради у Крагујевцу, у Ул. Трг војводе Радомира Путника бр. 4.

Радно време Апелационог суда у Крагујевцу је од 7,30 до 15,30 часова.

II СУДСКА УПРАВА

Пословима судске управе руководи председник Апелационог суда у Крагујевцу, судија Дубравка Дамјановић.

За заменике председника суда одређују се:

- судија **Симонида Милорадовић** и
- судија **Мирољуб Томић**, којима се, поред општих послова, у смислу чл. 52 ст.3 и чл.53 ст.1 Закона о уређењу судова, поверавају *посебне обавезе*, овлашћења и одговорности и то: у одсуству председника суда доноси и потписује акте судске управе који нису у искључивој – непреносивој надлежности председника суда, поступа по захтевима за изузеће и искључење судија у кривичним и грађанским стварима, врши надзор у финансијском пословању суда, стара се о спровођењу програма решавања старих предмета, прима странке и поступа по притужбама, врши надзор над радом судске писарнице и поступа по захтевима за давање информација у складу са Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја.

Заменик председника суда дужан је да председнику суда доставља по потреби месечне извештаје о свом раду у вези са посебним овлашћењима, обавезама и одговорностима.

Посебне обавезе у складу са чл.74 Судског пословника поверавају се:

- судији **Оливери Бојовић** - за евиденцију и праћење рада судијских помоћника за кривичну материју
- судији **Светлани Бранковић** за евиденцију и праћење рада судијских помоћника за грађанску материју.

Послове секретара суда обављаће судијски помоћник Марија Чампаревић.

Послове координатора за медије, поступање по захтевима за давање информација у складу са Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја и уређење web site-а суда и послове у вези притужби обављаће судијски помоћник Зорица Јовановић, која ће и мењати секретара суда у случају њеног одсуства.

III СУДСКА ОДЕЉЕЊА

Ради обављања послова оснивају се следећа одељења:

- **Кривично одељење**
- **Одељење за кривичне поступке према малолетницима**
- **Грађанско одељење**
- **Одељење за радне спорове**
- **Одељење за поступање по захтевима за заштиту права на суђење у разумном року**
- **Одељење судске праксе**
- **Припремно одељење**

Од 53. судија колико је утврђено Одлуком Високог савета судства за Апелациони суд у Крагујевцу, у судска одељења Апелационог суда у Крагујевцу овим Годишњим распоредом послова распоређено је укупно 46 судија са председником суда.

По избору недостајућег броја судија, распоред послова ће бити утврђен изменама Годишњег распореда послова за 2017. годину.

IV ПРЕДСЕДНИЦИ СУДСКИХ ОДЕЉЕЊА

Председници одељења стараће се да се послови обављају законито, тачно, једнообразно, уредно и благовремено, а ради ефикаснијег поступања, као и у случају спречености или одсутности, те послове ће обављати њихови заменици.

Председник кривичног одељења је **судија Александар Блануша**, а његов заменик **судија Оливера Бојовић**.

Председник одељења за кривичне поступке према малолетницима је **судија Марина Илић**, а њен заменик **судија Радоман Спарић**.

Председник грађанског одељења је **судија Смиљана Ристић**, а њен заменик **судија Илија Зиндовић**.

Председник одељења за радне спорове је **судија Симонида Милорадовић**, а њен заменик **судија Јасминка Вукановић**.

Председник одељења за поступање по захтевима за заштиту права на суђење у разумном року је **судија Сузана Видановић**.

Председник одељења судске праксе је **председник суда судија Дубравка Дамјановић**, а заменик је **судија Оливера Бојовић**.

V КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ

V-a

У кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу распоређује се 17 судија.

Ради одлучивања у другом степену по жалбама изјављеним против одлука првостепеног суда у кривичном поступку формирају се следећа већа:

1. ВЕЋЕ

1. судија Александар Блануша – председник већа
2. судија Мирољуб Томић – члан већа
3. судија Љубодраг Вуковић – члан већа
4. судија Олга Пековић – члан већа

2. ВЕЋЕ

1. судија Љубинко Тетеновић – председник већа
2. судија Весна Димитријевић – члан већа
3. судија Злата Несторовић – члан већа

3. ВЕЋЕ

1. судија Оливера Бојовић – председник већа
2. судија Драган Лековић – члан већа
3. судија Есад Вељовић – члан већа

4. ВЕЋЕ

1. судија Милевка Миленковић – председник већа
2. судија Жарко Стевановић - члан већа
3. судија Татјана Мишић - члан већа

5. ВЕЋЕ

1. судија Марина Илић – председник већа
2. судија Радоман Спарић – члан већа
3. судија Мирјана Војиновић – члан већа
4. судија Ружица Ђурђевић - члан већа

Председника већа замењује први члан истог већа.

За време годишњих одмора и у случају друге оправдане одсутности судија, попуна чланова већа у Кривичном одељењу вршиће се тако што ће свако веће бити попуњавано члановима следећих већа у том одељењу.

У случају дуже одсутности судије, попуна чланова већа у Кривичном одељењу вршиће се наизменично члановима следећих већа у том одељењу, према распореду који ће за сваки месец унапред сачињавати председник Кривичног одељења.

Ради одлучивања по жалбама изјављеним против одлука првостепеног суда за кривична дела за која је прописана казна затвора од 30 до 40 година већа Кривичног одељења у складу са чл. 21 ст. 2 тач. 2 Законика о кривичном поступку ће се допуњавати судијама из следећих већа у том одељењу.

Послове на дежурству обављаће дежурна већа према распореду дежурстава који ће по потреби сачињавати председник Кривичног одељења.

V-6**Веће надлежно за одлучивање по жалбама у трећем степену**

Ради одлучивања по жалбама изјављеним против пресуда другостепеног суда у **трећем степену**, у складу са чл.21 ст.3 Законика о кривичном поступку, формира се веће у следећем саставу:

1. судија Љубинко Тетеновић – председник већа
2. судија Александар Блануша – члан већа
3. судија Радоман Спарић – члан већа
4. судија Милевка Миленковић – члан већа
5. судија Татјана Мишић – члан већа

Председника већа замењује први члан већа.

У време годишњег одмора и друге оправдане одсутности судија постојећег већа у трећем степену одсутне чланове већа замењују судије: Оливера Бојовић и Марина Илић.

VI ОДЕЉЕЊЕ ЗА КРИВИЧНЕ ПОСТУПКЕ ПРЕМА МАЛОЛЕТНИЦИМА

Ради одлучивања у другом степену по жалбама против одлука првостепеног суда у кривичним поступцима према малолетницима формира се следеће веће:

1. судија Марина Илић – председник већа
2. судија Радоман Спарић – члан већа
3. судија Мирјана Војиновић – члан већа

Председника већа замењује први члан већа.

Чланови већа Одељења за кривичне поступке према малолетницима у случају одсутности или спречености попуњаваће се по потреби са судијама из већа кривичног одељења које поседују сертификат о посебним знањима из области права детета и преступништва младих, у складу са Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично-правној заштити малолетних лица.

VII ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ

VII-a

У грађанско одељење распоређује се 16 судија.

Ради одлучивања у другом степену по жалбама изјављеним против одлука првостепеног суда у грађанско правним споровима формирају се следећа већа:

1. ВЕЋЕ

1. судија Смиљана Ристић – председник већа
2. судија Драгана Сретовић – члан већа
3. судија Бојан Пешић - члан већа

2. ВЕЋЕ

1. судија Ацо Вучићевић – председник већа
2. судија Надежда Видић – члан већа
3. судија Наташа Стевановић - члан већа

3. ВЕЋЕ

1. судија Јасмина Симовић – председник већа
2. судија Јасмина Јовановић - члан већа
3. судија Татјана Кандић - члан већа

4. ВЕЋЕ

1. судија Илија Зиндовић – председник већа
2. судија Ана Спасић – члан већа
3. судија Грозда Арнаут - члан већа
4. судија Тања Павловић - Недељковић - члан већа

5. ВЕЋЕ

1. судија Роса Терзић – председник већа
2. судија Сузана Чоловић – члан већа
3. судија Дејан Лукић – члан већа

Председника већа замењује први члан истог већа.

За време годишњих одмора и у случају друге оправдане одсутности судија попуна чланова већа у грађанском одељењу вршиће се тако што ће свако веће бити попуњавано члановима следећих већа у том одељењу.

У случају дуге одсутности судије, попуна чланова већа у грађанском одељењу вршиће се наизменично члановима следећих већа у том одељењу, према распореду који ће за сваки месец унапред сачињавати председник грађанског одељења.

Послове на дежурству обављаће дежурна већа према распореду дежурстава који ће по потреби сачињавати председник грађанског одељења.

VII-6

Предмети из области породичног права - "Гж2", распоређиваће се судијама грађанског одељења, на исти начин као и остали предмети из грађанске материје: "Гж", "Гж3" и "Гж4", имајући у виду да све судије грађанског одељења имају сертификат за поступање у предметима породичног права.

VII-в

Предмети по жалбама изјављеним против одлука првострепеног суда у споровима по Закону о заштити узбуњивача распоређиваће се судијама грађанског одељења на исти начин као и остали предмети из грађанске материје, имајући у виду да све судије грађанског одељења имају сертификат о посебним знањима у вези за заштитом узбуњивача.

VIII**ОДЕЉЕЊЕ ЗА РАДНЕ СПОРОВЕ****VIII -a**

У грађанско одељење за радне спорове распоређује се 12 судија.

1. ВЕЋЕ

1. судија Симонида Милорадовић – председник већа
2. судија Светлана Бранковић – члан већа
3. судија Мирјана Станковић - члан већа

2. ВЕЋЕ

1. судија Мирјана Симић – председник већа
2. судија Марија Марковић – члан већа
3. судија Душица Живковић – члан већа

3. ВЕЋЕ

1. судија Сузана Видановић – председник већа
2. судија Марија Петковић – члан већа
3. судија Гордана Тошић - члан већа

4. ВЕЋЕ

1. судија Јасминка Вукановић – председник већа
2. судија Радмила Николић – члан већа
3. судија Наташа Петровић – члан већа

Председника већа замењује први члан истог већа.

За време годишњих одмора и у случају друге оправдане одсутности судија, попуна чланова већа у грађанском одељењу за радне спорове вршиће се тако што ће свако веће бити попуњавано члановима следећег већа у том одељењу.

У случају дуже одсутности судије, попуна чланова већа у грађанском одељењу за радне спорове вршиће се наизменично члановима следећих већа у том одељењу, према распореду који ће за сваки месец унапред сачињавати председник грађанског одељења за радне спорове.

Послове на дежурству обављаће дежурна већа према распореду дежурстава који ће по потреби сачињавати председник грађанског одељења за радне спорове.

VIII-6

Предмети по жалбама изјављеним против одлука првострепеног суда у споровима по Закону о заштити узбуњивача распоређиваће се судијама грађанског одељења за радне спорове на исти начин као и остали предмети из радне материје, имајући у виду да све судије грађанског одељења за радне спорове имају сертификат о посебним знањима у вези за заштитом узбуњивача.

IX**Поступање у предметима рехабилитације**

По жалбама против решења у поступку рехабилитације, сходно чл.18 ст.2 Закона о рехабилитацији („Сл. гласник РС“, број 92/11), одлучиваће следећа већа:

1. ВЕЋЕ

- 1.судија Олга Пековић – председник већа
- 2.судија Дејан Лукић – члан већа
- 3.судија Злата Несторовић – члан већа

2. ВЕЋЕ

1. судија Марина Илић – председник већа
2. судија Ана Спасић – члан већа
3. судија Есад Вељовић – члан већа

3. ВЕЋЕ

- 1.судија Радоман Спарић – председник већа
- 2.судија Сузана Чоловић – члан већа
- 3.судија Ружица Ђурђевић – члан већа

Председника већа замењује први члан истог већа.

За време годишњих одмора и у случају друге оправдане одсутности судија попуна чланова већа вршиће се тако што ће свако веће бити попуњавано члановима следећих већа.

По жалбама против решења у поступку рехабилитације из чл.30 ст.1 Закона о рехабилитацији („Сл. гласник РС“, бр. 92/11) а у вези чл.6 Закона о рехабилитацији („Сл. гласник РС“, бр. 33/06) поступаће веће у саставу:

1. судија Радоман Спарић – председник већа
2. судија Ружица Ђурђевић – члан већа
3. судија Ана Спасић – члан већа
4. судија Сузана Чоловић – члан већа
5. судија Марина Илић – члан већа

X

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПОСТУПАЊЕ ПО ЗАХТЕВИМА ЗА ЗАШТИТУ ПРАВА НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ

Судије које ће, поред председника суда, одлучивати и водити поступак по правним средствима којима се штити право на суђење у разумном року на основу Закона о заштити права на суђење у разумном року ("Сл. гласник РС", бр. 40/15), су:

За предмете из *кривичне материје*:

- судија Марина Илић

За предмете из *грађанске материје*:

- судија Смиљана Ристић

- судија Грозда Арнаут

За предмете из материје *радних спорова*:

- судија Симонида Милорадовић

- судија Сузана Видановић

XI

ОДЕЉЕЊЕ СУДСКЕ ПРАКСЕ

Одељење судске праксе сачињавају: председник суда и његов заменик, сви председници судских одељења и њихови заменици, руководиоци судске праксе по судским одељењима и председници већа.

За руководиоце судске праксе по судским одељењима одређују се:

- судија Радоман Спарић - за руководиоца судске праксе у Кривичном одељењу,
- судија Марина Илић - за руководиоца судске праксе у Одељењу за кривичне поступке према малолетницима,
- судије Јасмина Симовић и Наташа Стевановић - за руководиоце судске праксе у грађанском одељењу,
- судија Мирјана Симић - за руководиоца судске праксе у Одељењу за радне спорове,
- судија Сузана Видановић - за руководиоца судске праксе у Одељењу за поступање по захтевима за заштиту права на суђење у разумном року.

Заменици руководиоца судске праксе у кривичном одељењу, грађанском одељењу и одељењу за радне спорове су председници већа по потреби и распореду који унапред сачињава председник одговарајућег одељења.

Одељење судске праксе своје задатке извршава на седници одељења, као и у кривичној и грађанској секцији одељења, које сачињавају судије из одељења судске праксе који поступају у кривичној, односно грађанској материји.

Секције одељења судске праксе помажу председнику кривичног, односно грађанског одељења и одељења за радне спорове у припреми седница одељења на којима се разматрају питања из судске праксе, као и руководиоцима судске праксе у кривичној, грађанској материји и материји радних спорова у обављању послова на уједначавању судске праксе и подизању квалитета рада суда уопште.

Одељење судске праксе ће најмање једном у шест месеци вршити анализу судске праксе по судским одељењима.

Редакцијски одбор Билтена судске праксе

Редакцијски одбор Билтена судске праксе Апелационог суда у Крагујевцу сачињавају:

1. Председник одељења судске праксе, председник суда судија Дубравка Дамјановић, која је уједно и главни и одговорни уредник Билтена судске праксе.

2. Заменици главног и одговорног уредника су судија Александар Блануша из кривичног одељења и судија Илија Зиндовић из грађанског одељења.

3. Чланови редакције:

- судија Оливера Бојовић, судија Љубинко Ћетеновић, судија Смиљана Ристић, судија Александар Блануша, судија Симонида Милорадовић, судија Милевка Миленковић и судија Радоман Спарић, као и сви чланови одељења судске праксе.

XII ПРИПРЕМНО ОДЕЉЕЊЕ

У припремном одељењу обављаће се послови предвиђени одредбом чл.16 Судског пословника.

У припремном одељењу ће се испитивати испуњеност процесних претпоставки за вођење поступка и одлучивања о правним лековима и на погодан начин означавати дозвољеност, благовременост и уредност жалбе, означавати датум иницијалног акта и датум изјављивања жалбе. Тако ће се већ приликом завођења предмета знати да ли се ради о старом предмету и да ли предмет треба означити и увести у програм решавања старих предмета. У кривичним предметима ће се поред испитивања напред наведених процесних претпоставки означити и рок застарелости кривичног гоњења.

Послове у припремном одељењу обављаће судијски помоћници према распореду који ће за одговарајућу материју сачињавати судије које су одређене за евиденцију и праћење рада судијских помоћника.

За надзорне судије у овом одељењу одређују се председници кривичног и грађанског одељења и њихови заменици.

ХИИ РАСПОРЕЂИВАЊЕ ПРЕДМЕТА

У циљу обезбеђивања подједнаке оптерећености свих судија у суду, распоређивање предмета у судским одељењима вршиће се у складу са Судским пословником, и то тако што се новопримљени предмети најпре разврставају по хитности, врсти поступка, односно правној области, а затим распоређују према астрономском рачунању времена пријема, методом случајног одређивања судије, у складу са утврђеним Годишњим распоредом послова.

Предмети се распоређују применом пословног софтвера за управљање предметима, с тим да се најпре распоређује група новопримљених предмета, а затим предмети приспели у суд на други начин.

Судије су у обавези да предмете решавају према редоследу пријема у складу са законом и Судским пословником.

Предмети се једнако распоређују судијама, с тим што заменику председника суда, председницима кривичног одељења, грађанског одељења и грађанског одељења за радне спорове, руководиоцима судске праксе, председницима већа у другостепену поступку, председнику већа надлежном за одлучивање по жалбама у трећем степену и судијама одређеним за евиденцију и праћење рада судијских помоћника припада 20% умањења норме, само по једном основу, а у складу са чл.19 ст.2 Правилника о критеријумима, мерилима, поступку и органима за вредновање рада судија и председника судова ("Сл. гласник РС", бр: 81/2014, 142/2014, 41/2015 и 7/16).

**ПРЕДСЕДНИК СУДА
Дубравка Дамјановић**

КРИВИЧНО ПРАВО

Оливера Бојовић
судија Апелационог суда у Крагујевцу

ПРАВНИ АСПЕКТИ КРИВИЧНИХ ДЕЛА ТЕРОРИЗМА У НАШЕМ ЗАКОНОДАВСТВУ

Тероризам: (лат. *Terror* - ужас, страх) владавина застрашивањем, начин владања уливањем страха и насиљем и политичка борба путем индивидуалног терора. **Терористички:** застрашујући, насилнички; **терористичка акција** – делање оних који би хтели да застрашивањем (претњама, убиствима и сл.) дођу до остварења својих политичко-социјалних циљева.¹

Према неким ауторима² тероризам је, у свом општем значењу, вршење насиља према појединцима, групама људи или имовинским добрима. То је друштвена појава чији акти су најчешће политички мотивисани. Тероризам може бити дело појединаца, међутим, најчешће значи организовано насиље иза кога стоје поједине политичке или друге организације, па чак и државе.

Према другим ауторима³ тероризам у најширем смислу представља метод борбе за остваривање политичких циљева путем насиља, застрашивања, отмица, уцена и сл. Упоредо са развојем и напретком човечанства у техничко-технолошком смислу, посебно са развојем информационог друштва, тероризам се убрзано развија мењајући форму, садржину, типове организовања, начин деловања и техничку опремљеност.

У наше кривично законодавство кривично дело тероризам (са другачијом формулацијом) унето је 1973. године. Уношењу овог кривичног дела у наше законодавство претходило је низ терористичких акција, од којих на овом месту помињемо само она која су довела до знатнијег застрашивања грађана:

Подметање бомбе у биоскоп „20. Октобар“ у Београду. Усташа Миљенко Хркач је 13.07.1968. године поставио бомбу са сатним механизмом у 21,05 часова, у горњу салу биоскопа, за време пројекције филма. Од експлозије бомбе једно лице је погинуло а 85 људи је рањено.

Подметање бомбе у парку поред Железничке станице у Београду. Наведену бомбу подметнули су припадници терористичке групе Миљенко Хркач и Пенавић, припадници (усташка тајна организација Хрватски ослободилачки покрет), дана 25. септембра исте године.

Припадници Хрватског народног отпора, терористи Миро Барежић, Брајковић и Анте Стојанов упали су дана 07.04.1971. године у Амбасаду тадашње СФРЈ у Штокхолму и убили амбасадора Владимира Роловића.

Обарање „Јатовог“ авиона изнад Чехословачке. „Јатов“ авион ДЦ-9 на линији Штокхолм-Копенхаген-Загреб-Београд експлодирао је током лета ка Загребу дана

¹ Милан Вујаклија

² Професор др Љубиша Лазаревић

³ Професор др Зоран Стојановић; др Драгомир Вукоје

26.01.1972. године, јер се активирала бомба са сатним механизмом који је подметнуо терориста Стјепан Биландић. Погинула су 22 путника и 5 чланова посаде, а преживела је само стјуардеса Весна Вуловић (пад са 10.160м).

Кривично дело тероризам било је сврстано у кривична дела обухваћена главом XV под називом „кривична дела против основа социјалистичког самоуправног друштвеног уређења и безбедности СФРЈ“, а предвиђено је чланом 125. Кривичног закона СФРЈ. Члан 125. предвиђа да ко у намери угрожавања уставног уређења или безбедности СРЈ изазове експлозију или пожар, или предузме другу опште опасну радњу или акт насиља којим је створено осећање несигурности код грађана, казниће се затвором најмање 3 године, док је кажњавање за најтеже облике кривичних дела из ове главе предвиђено чланом 139, ставом другим била је предвиђена смртна казна, међутим, овај члан је измењен Законом о изменама и допунама Кривичног закона од 2003. године, након укидања смртне казне.

Кривични закон СРЈ који је ступио на снагу 01.07.1977. године задржао је кривично дело тероризам у члану 125. у глави XV која је тада носила назив „Кривична дела против уставног уређења и безбедности СРЈ“. Радња извршења је акт насиља и опште опасна радња. Предвиђене су биле две последице: осећање личне несигурности код грађана и угрожавање уставног уређења или безбедности СРЈ, при чему се тражила и намера као субјективни однос учиниоца. Квалификовани облици били су предвиђени чланом 139. КЗ СРЈ, а посебно је инкриминисано припремање овог кривичног дела чланом 138. КЗЈ, затим удруживање ради вршења овог кривичног дела у члану 136 КЗЈ и пружање помоћи његовом учиниоцу, члан 137. КЗЈ. Чланом 132. КЗЈ било је предвиђено између осталог кажњавање за упућивање или пребацивање терориста на територију СРЈ.

Када се говори о тероризму уопште, реч је о друштвеној појави која се доста рано појавила, са одређеном еволуцијом током развоја, како у погледу циљева који се желе постићи, тако и у погледу начина и средстава вршења тероризма. Кривични закон СРЈ⁴ је предвиђао кривично дело тероризам у глави XV.

Исти Кривични закон је садржао: кривично дело међународни тероризам – члан 155а и кривично дело узимање талаца – чл. 155в у глави XVI која носи назив „Кривична дела против човечности међународног права“.

Кривични законик (у даљем тексту КЗ)⁵ који је ступио на снагу 01.01.2006. године, такође раздваја кривична дела тероризма (глава XXVIII) од кривичних дела међународног тероризма (глава XXXIV). У глави XXVIII под називом „Кривична дела против уставног уређења и безбедности Републике Србије и СЦГ“ предвиђао је кривично дело тероризам у члану 312. Наиме, ко у намери угрожавања уставног уређења или безбедности Србије или СЦГ изазове експлозију или пожар или предузме неку другу опште опасну радњу или изврши отмицу неког лица или други акт насиља или прети предузимањем какве опште опасне радње или употребом нуклеарног, хемијског, бактериолошког или другог опште опасног средства и тиме изазове осећање страха или несигурности код грађана, казниће се затвором од 3 до 15 година.

Радња извршења овог кривичног дела је предузимање неке опште опасне радње или акта насиља, односно претња да ће се предузети неке опште опасне радње. Опште опасним сматрају се радње којима се због њихове природе или употребљених средстава ствара опасност за људе или имовину. Та опасност може бити управљена на одређена лица или одређену имовину, али се предузимањем опште опасних радњи може угрозити живот неодређеног броја лица или неодређене имовине. Предузимање насиља, значи примена силе или претње према људима, односно силе према имовини. Овај облик

⁴ (Основни кривични закон „Службени лист СФРЈ“ број 44/76 и др. и „Службени лист СРЈ“ број 35/92 и др.)

⁵ („Службени гласник РС“ број 85/2005 и др.)

кривичног дела може се извршити кад се према појединцима или групама примењује физичка сила, или када се они малтретирају или се применом претње ствара код њих осећање личне несигурности. Рушење или оштећење одређених објеката, такође представља акт насиља. Као посебан акт насиља Законик наводи отмицу неког лица (отмица у смислу члана 134. КЗ).

Последица овог кривичног дела је стварање осећања и личне несигурности или страха код грађана. То је осећање угрожености живота, имовине или неких слобода, који настаје као последица терористичких аката који се предузимају. Опште опасним радњама изазива се, по правилу, осећање несигурности код већег броја лица, док се актима насиља осећање несигурности може изазвати како код појединаца, тако и код група. Преко ове последице остварује се још једна последица а то је угрожавање уставног уређења или безбедности СЦГ или Србије.

Ове делатности представљају радњу извршења овог кривичног дела само ако се врши угрожавање уставног уређења или безбедности Србије и СЦГ. Терористички акти су само начини и средства за постизање овог циља, за дестабилизацију земље и промене њеног државног уређења. Оваква намера извршења служи за разграничење овог кривичног дела од других сличних дела који се састоје од предузимања опште опасних радњи или насиља.

Кривично дело је извршено предузимањем опште опасне радње или неког акта насиља или самом претњом предузимања таквих аката. Могућ је и покушај дела. Извршилац кривичног дела може бити свако лице. Дело се може учинити само са директним умишљајем али треба да постоји и намера угрожавање уставног уређења или безбедности земље.

Квалификовани облици овог кривичног дела предвиђени су чланом 321. КЗ и постоје када је предузимање неког терористичког акта имало за последицу смрт једног или више лица или је изазвало опасност за живот људи или је праћено тешким насиљем или великим разарањима; или је довео до угрожавање безбедности економске или војне снаге земље; када се дело врши за време ратног стања или у случају непосредне ратне опасности, односно оружаног сукоба или ванредног стања; кад је при извршењу дела учинилац са умишљајем лишио живота једно или више лица.

Припремање овог кривичног дела је посебно инкриминисано чланом 320. КЗ. Нема стицаја између припремања тероризма и самог извршења тероризма одговара се само за ово кривично дело, а чланом 319. КЗ предвиђено је као самостално кривично дело удруживање ради вршења тероризма.

Тероризам као последицу има стварање осећања личне несигурности или страха код појединаца или групе грађана. У главу XXVIII Кривичног законика није унет ранији члан 137. – пружање помоћи учиниоцу после извршеног кривичног дела (кривичних дела из главе XV), већ је ово кривично дело Кривичним закоником из 2006. године унето у главу XXX, (кривична дела против правосуђа), а кривично дело предвиђено чланом 333. је општег карактера и односи се и на кривична дела тероризма.

Кривична дела **међународни тероризам и финансирање тероризма** унети су у главу XXXIV која носи назив „Кривична дела против човечности и других добара заштићених међународним правом“.

Чланом 391. став 1. КЗ је предвиђено: „Ко, у намери да нашкоди страној држави или међународној организацији, изврши отмицу неког лица или неко друго насиље,

изазове експлозију или пожар или предузме друге опште опасне радње или прети употребом нуклеарног, хемијског, бактериолошког или другог сличног средства, казниће се“.

Наиме, када се говори о тероризму као облику угрожавања државног уређења или безбедности, у оквиру члана 312. овог Законика не постоји јединствено схватање о појму тероризма, нити нека универзална конвенција којом би он био дефинисан и које би државе потписнице могле да пропишу као кривично дело. То делимично важи и за међународни тероризам који је на нивоу читаве међународне заједнице инкриминисан само у неким својим појавним облицима, као што су отмица ваздухоплова, угрожавање безбедности ваздухоплова, угрожавање лица који уживају међународну заштиту. Прописивање овог кривичног дела у кривичном законодавству наше земље је израз солидарности са другим државама у сузбијању ове опасне појаве и уверења да међународни тероризам није територијално ограничен и да у крајњој линији угрожава безбедност сваке државе.

Иначе, у члану 391. КЗ предвиђени су: основни облик о коме је било речи и два квалификована облика. Ово кривично дело се може извршити и претњом да ће се употребити нуклеарно, хемијско, бактериолошко или друго средство. За појам овог кривичног дела потребно је и субјективно обележје – намера да се наведеним терористичким актима науди страном држави или међународној организацији. То обележје је од посебног значаја и представља основе разграничења овог кривичног дела од осталих дела, који обухватају и терористичке акте, односно употребу опште опасних радњи или средства. То истовремено указује да вршење тероризма није основни циљ овог дела, већ више средство за остварење правога циља – наношења штете некој држави или међународној организацији. Реч је по правилу о политичкој штети, рушењу међународног угледа наведених субјеката, о компромитовању њихове политике или циљева и слично.

На овом месту бих указала на неке разлике између „унутрашњег“ и „међународног“ тероризма које су постојале. Међународни тероризам није територијално ограничен; он се по правилу организује на територији више држава и некада му је управо циљ да изазове конфликте међу државама. У том смислу, он угрожава међународни интерес и представља опасност за међународну заједницу. Иза овог облика тероризма најчешће стоје неке организације или чак и државе, што не мора бити код других облика тероризма. Степен организованости, повезаност и тајност су посебно изражени код овог облика тероризма са унутрашњом хијерархијском организацијом и високом специјализацијом оних који врше терористичке акте. Поменула бих и кривично дело узимање талаца предвиђено чланом 392. КЗ јер је то честа појава у случају рата или оружаног сукоба. Циљ је да се на тај начин постигну неки политички, војни или други циљеви. У данашње време узимање талаца примењује се и као начин извршења неких других кривичних дела као што су међународни тероризам.

Да би се оваква пракса сузбила донета је **Међународна конвенција против узимања талаца** коју је наша земља ратификовала 1984. године. Ова Конвенција се односи само на узимање талаца који се врше према другој држави тако да талац и извршилац дела не могу бити држављани исте државе. Прописивањем овог дела наша држава је реализовала своју обавезу из наведене Конвенције да узимање талаца пропише као кривично дело. Предвиђен је основни и два квалификована облика.

У ову групу кривичних дела спада и кривично дело финансирање тероризма предвиђено чланом 393. КЗ. Наиме, ставом 1 наведеног члана предвиђено је: ко обезбеђује или прикупља средства намењена за финансирање вршења кривичног дела из члана 312., 391. и 392. овог закона казниће се, док је ставом 2. предвиђено да ће се средства одузети. Циљ овог кривичног дела је борба против тероризма, али на посебан начин, смањивањем његове финансијске моћи, а била је ограничена на три кривична дела обухваћена ставом

првим. Најчешћи облик овог дела је уплаћивање одређених сума новца на рачуне неких терористичких организација или предаја одређеним лицима. Прикупљање и прибављање од других финансијских средстава да би била предата терористичким организацијама или појединцима. Под финансијским средствима треба разумети пре свега новац, али то могу бити и друга материјална средства.

Средства која се обезбеђују или прикупљају треба да су намењена за извршење три кривична дела: тероризам (члан 312.), међународни тероризам (члан 391.) и узимање талаца (члан 392. КЗ).

Ово кривично дело је било усклађено са Конвенцијом уједињених нација о сузбијању финансирања тероризма из 1999. године.

Законом о изменама и допунама Кривичног законика који је објављен у „Службеном гласнику РС“, број 72 од 03.09.2009. године, са применом од 11.09.2009. године, члан 312. Кривичног законика је измењен утолико што је у досадашњи текст унета као радња извршења и узимање талаца или самовољно лишавање слободе неког лица, и предвиђено је кажњавање од 5 до 15 година затвора.

Република Србија је приступила међународним инструментима (мултилатералним и билатералним споразумима) који се односе на пружање узајамне правне помоћи и размену података.

Мултилатерални међународни уговори којима је Република Србија приступила, а односе се на тероризам су: Међународна конвенција о спречавању терористичких напада бомбама из 1997. године и Међународна конвенција о сузбијању финансирања тероризма из 1999. године. Осим тога, наша земља је усвојила – ратификовала конвенције Савета Европе и то Европску конвенцију о сузбијању тероризма која је сачињена у Стразбуру 27.01.1977. године, чији је циљ био да оствари још веће јединство између својих чланица а донета је и регулише издавање (изручење) лица између држава уговорница за кривична дела обухваћена ставом 1. те Конвенције, Протокол уз Европску конвенцију о сузбијању тероризма који је донет 15. маја 2003. године, са циљем да ојача борбу против тероризма и изврши ажурирање списка међународних конвенција и Конвенцију Савета Европе о спречавању тероризма која је сачињена 16. маја 2005. године у Варшави, а потврђена Законом РС од 19. марта 2009. године.

Конвенција Савета Европе о спречавању тероризма у члану 1. дефинише појам кривичног дела тероризма, тако што у смислу ове конвенције „кривично дело тероризма“ означава свако кривично дело које је обухваћено једним од уговора наведених у Додатку, онако како је у тим уговорима дефинисано.

У Додатку је наведено таксативно 8 међународних конвенција и 2 Протокола (између осталих Међународна конвенција против узимања талаца; о спречавању и кажњавању кривичних дела против лица под међународном заштитом, укључујући и дипломатске агенте; о физичкој заштити нуклеарног материјала и о сузбијању финансирања тероризма).

Сврха Конвенције Савета Европе о спречавању тероризма је да се појачају напори страна уговорница у спречавању тероризма и његових негативних последица по целовито уживање људских права, посебно права на живот и помоћу мера које треба да буду предузете на националном нивоу и кроз међународну сарадњу, уз дужну пажњу посвећену примењивим вишестраним или двостраним уговорима или споразумима међу странама уговорницама (члан 2.). Када је реч о финансирању тероризма значајну улогу игра Егмонт група о којој ће касније бити више речи.

Законом о изменама и допунама Кривичног законика⁶, који је ступио на снагу 01.01.2013. године, члановима 25. 26. и 27. брисан је члан 312. КЗ из главе XXVIII. Након ових измена, сва кривична дела везана за тероризам садржана су у глави XXXIV која носи назив „Кривична дела против човечности и других добара заштићених међународним правом“. Груписањем кривичних дела тероризма у једну главу практично је превазиђено раније постојеће разграничење између тероризма предвиђеног чланом 312. КЗ и међународног тероризма предвиђеног чланом 391. истог Законика. Наиме, у оба случаја се ради о предузимању терористичких аката у одређеном циљу и са намером да се дестабилизује друштвено-политички систем неке државе, угрози њено уставно уређење или безбедност или да се компромитују неки покрети. Тероризам угрожава међународне интересе и представља опасност за међународну заједницу. Уношење нових кривичних дела и њено груписање у посебну главу резултат је потребе усаглашавања нашег кривичног законодавства са међународним конвенцијама.

Међутим, у сваком конкретном случају извршења терористичког акта мора се имати у виду намера учиниоца и последице које су из тога произашле и у том смислу је значајна одредба члана 16. Конвенције Савета Европе о спречавању тероризма који предвиђа да се ова Конвенција не примењује ако је било које дело утврђено у складу са члановима од 5. до 7. и чланом 9. Конвенције почињено у једној држави, а наводни починилац је држављанин те државе и присутан је на територији те државе, и ни једна друга држава нема основ сходно члану 14. став 1. или 2. ове Конвенције, да оствари надлежност, с тим што се подразумева да се, према потреби, у тим случајевима примењују одредбе чланова 17. и 20. до 22. ове Конвенције.

Чланом 40. Закона о изменама и допунама Кривичног законика наслов изнад члана 391. и члан 391. мењају се и гласе: „**Тероризам**“.

Члан 391. став 1. предвиђа: „ко у намери да озбиљно застраши становништво, или да принуди Србију, страну државу или међународну организацију да нешто учини или не учини, или да озбиљно угрози или повреди основне уставне, политичке, економске или друштвене структуре Србије, стране државе или међународне организације: 1 – нападне на живот, тело или слободу другог лица; 2 – изврши отмицу или узимање талаца; 3 – уништи државни или јавни објекат, саобраћајни систем, инфраструктуру укључујући информационе системе, непокретну платформу у епиконтиненталном појасу, опште добро или приватну имовину на начин који може да угрози животе људи или да проузрокује знатну штету за привреду; 4 – изврши отмицу ваздухоплова, бродова и других средстава јавног превоза или превоза робе; 5 – производи, поседује, набавља, превози, снабдева или употребљава нуклеарно, биолошко, хемијско или друго оружје, експлозив, нуклеарни или радиоактивни материјал или уређај, укључивши истраживање и развој нуклеарног, биолошког или хемијског оружја; 6 – испусти опасне материје или проузрокује пожар, експлозију или поплаву, или предузима друге опште опасне радње које могу да угрозе живот људи; 7 – омета или обуставља снабдевање водом, електричном енергијом или другим основним природним ресурсом којим може да угрози живот људи, казниће се. Ставом другим је инкриминисана претња извршењем кривичног дела из става првог, док су ставом трећим и четвртим предвиђени квалификовани облици. Чланом 41. Закона о изменама и допунама Кривичног законика предвиђено је и кривично дело јавно подстицање на извршење терористичких дела (чланом 391а), затим врбовање и обучавање за вршење терористичких дела (чланом 391б), а члан 43. мења члан 393. став 1. тако да исти гласи: „ко непосредно или посредно даје или прикупља средства са циљем да се она користе или знајући да ће се користити у потпуности или делимично у сврху извршења кривичних дела из члана 391. и 392. овог Законика или за финансирање лица, групе или

⁶ („Службени гласник РС“ број 121/2012)

организоване криминалне групе које имају за циљ вршење тих дела казниће се од 1 до 10 година, став други је брисан став трећи постаје став други. Затим је предвиђено чланом 44. и кривично дело терористичко удруживање (чланом 393а).

Као што је напред наведено, радња кривичног дела предвиђена чланом 391. став 1. КЗ је широко постављена и таксативно набројана.

Наиме, из уводног дела става 1. члана 391. КЗ произилази да је за извршење овог кривичног дела осим директног умишљаја, неопходна и намера као субјективни елемент бића кривичног дела. Принуду треба схватити у смислу члана 135. КЗ, а о појму силе и претње важи све оно што је речено у општим излагањима о овим институтима. Силом се сматра, у смислу члана 112. тачка 12. КЗ и примена хипнозе или омамљујућих средстава које се врши са циљем да се неко лице против своје воље доведе у несвесно стање или да се онеспособи за отпор, док употребљена претња треба да је озбиљна а зло којим се прети мора бити објективно остварљиво.

Када су у питању тачке 1. и 2. наведеног члана сматрам да друго лице, односно лице према коме се врши отмица или таоци могу да буду како држављани Републике Србије, тако и држављани стране државе, који се затекну на територији Србије.

Радња извршења обухваћена тачкама 3. и 4. врши се на објектима, саобраћајном систему, инфраструктури и др; ваздухопловима, бродовима или другим средствима јавног превоза или превоза робе која су у власништву Србије или стране државе која се затекну на територији Србије. И радње извршења из тачака 5. 6. и 7. се такође односе на радње предузете на територији Србије, без обзира да ли су предузете од стране држављана Србије или држављана стране државе.

Последица овог кривичног дела је озбиљно застрашивање становништва, а преко ове последице остварује се још једна последица, а то је озбиљно угрожавање или повреда основне уставне, политичке, економске или друштвене структуре Србије, стране државе или међународне организације.

Ставом 2. члана 391. КЗ предвиђено је кажњавање за претњу, ставом 3. и 4. квалификовани облици тешком последицом а што се тиче става 4. реч је о конструкцији сложеног кривичног дела, који обухвата основни облик тероризма и умишљајно лишавање живота једног или више лица.

За кривична дела из члана 391в и 391г КЗ такође се тражи намера као субјективни однос учиниоца.

Што се тиче члана 392. КЗ – угрожавање лица под међународном заштитом, отмицу или неки други облик насиља треба схватити у смислу онога што је о овим појмовима предвиђено чланом 134. КЗ. Треба напоменути да је у овом случају, иако се врши према отетом лицу, претња више усмерена према држави или међународној организацији на коју се врши принуда.

Као што је наведено чланом 393. став 1. КЗ⁷, након измена и допуна, задржано је као кривично дело финансирање тероризма, с тим што више није ограничено само на три кривична дела како је то било предвиђено Кривичним закоником из 2006. године, већ обухвата кривично дело тероризам, кривично дело јавно подстицање на извршење терористичких дела, врбовање и обучавање за вршење терористичких дела, кривично дело употреба смртоносне направе, кривично дело уништење и оштећење нуклеарног објекта и кривично дело угрожавање лица под међународном заштитом.

⁷ („Службени гласник РС“ број 121/2012)

Када је реч о кривичном делу из члана 393. став 1. КЗ и након измена довољно је једнократно прикупљање, односно обезбеђење средстава, а реални стицај између кривичног дела финансирање тероризма и кривичних дела предвиђених у овом члану и члановима 391. и 392. КЗ није могућ, већ се ради само о привидном реалном стицају, будући да је прикупљање средстава само претходни стадијум у извршењу дела за која се средства прикупљају и то по принципу супсидијаритета. Чланом 393а КЗ предвиђено је кажњавање и за терористичко удруживање.

Осим Конвенције уједињених нација о сузбијању финансирања тероризма овде је интересантно поменути и Егмонт групу која се бави разменом информација између финансијско-обавештајних служби. Наиме, разлози и сврха постојања Егмонт групе и финансијско-обавештајне службе (ФОС) која учествује у Егмонт групи је решеност да се подстакне међусобна сарадња у интересу борбе против прања новца и финансирања тероризма.

Законом о изменама и допунама Кривичног законика⁸ („Службени гласник РС“, бр. 94/2016 од 24.11.2016. године), члан 41. који је ступио на снагу 02.12.2016. године, допуњен је чланом 391. који се односи на тероризам, тако што су додата још два става и то став 5. који гласи:

„Ко набавља или оспособљава средства за извршење кривичног дела из става 1. овог члана или отклања препреке за његово извршење или са другим договором, планира или организује његово извршење или предузме другу радњу којом се стварају услови за његово непосредно извршење (казниће се затвором од 1 до 5 година) и

Став 6. који гласи:

„Ко ради извршења дела из става 1. овог члана упућује или пребацује на територију Србије лица или оружје, експлозив, отрове, опрему, муницију или други материјал, (казниће се затвором од 2 до 10 година)“.

Према извештају Вишег суда у Краљеву од 07.07.2016. године, пред Вишим судом у Краљеву, у периоду од 1999. године па до дана достављања извештаја, донето је укупно 85 осуђујућих пресуда у којима су 152 лица оглашена кривима у вези са кривичним делом тероризам. Сви поступци у вези са именованим кривичним делом покренути су у вези са догађајима на територији АП Косово и Метохија.

Након увида у правноснажне пресуде издвојила бих као интересантне пресуде Окружног суда у Краљеву К-118/99 и К-15/01 и пресуду Вишег суда у Краљеву К-190/11:

1. Пресуда Окружног суда у Краљеву, К.бр.118/99 од 09.02.2000. године, којом је окр. М.Н. оглашен кривим што је неутврђеног дана током августа месеца 1998. године, у селу Мијалић, Општина Вучитрн, постао припадник и члан непријатељске терористичке организације зване „ослободилачка војска Косова“, која делује на читавом подручју Косова и Метохије, који део је оформљен за подручје села Мијалић, прихватио план и програм ове организације, са намером да предузимају организоване и координиране акте насиља инспирисане политичким мотивима и управљене на угрожавање уставног уређења и безбедности СРЈ, са крајњим циљем да се територија Косова и Метохије и друге области насељене припадницима албанске националне мањине отцепе од СРЈ и формира засебна држава, затим припоји Републици Албанији, па је:

- након приступања наведеној непријатељско-терористичкој организацији неутврђеног дана током августа 1998. године у два наврата и то у времену од 08,00 до 14,00 часова и у времену од 09,00 до 15,00 часова заједно са М. и С., Х.М., Х.У. и М.

⁸ ("Службени гласник РС", број 121/2012)

учествовао у копању рова и изградњи једног бункера на месту зв. „Лук Бајрами“ и „Целатов брег“, у атару села Мијалић, Општине Вучитрн,

- на напред описаним борбеним положајима (у чијој изградњи је учествовао) у неутврђене дане крајем месеца августа и у првој половини септембра месеца, дакле, 4 пута био на стражи у временском трајању од по 6 часова и то заједно са Х.Љ. и И.Н. и при том је био наоружан полуаутоматском пушком М-48 калибар 7,62 мм са више метака, а које наоружање је задужио од Г.А., те је приликом сваке страже пуцао у правцу села Прилужја, Општина Вучитрн, испаливши око 30 пројектила и на тај начин изазвао осећај несигурности код житеља села Прилужја и припадника полиције МУП-а Републике Србије

- чиме је учинио продужено кривично дело удруживање ради непријатељске делатности из члана 136. став 2. у вези става 1. КЗЈ у вези кривичног дела тероризам из члана 125. КЗЈ, па га је суд осудио на казну затвора од 3 године и 6 месеци са урачунавањем времена проведеног у притвору.

2. Пресудом Окружног суда у Краљеву, К.бр.15/01 од 10. јула 2001. године, оглашена су кривим два лица и то оптужени Х.Ф. што је неутврђеног дана марта месеца 1998. године у селу Стровце, Општина Вучитрн, постао члан непријатељског терористичког удружења, као део терористичке организације „Ослободилачка војска Косова“ која делује на читавом подручју Косова и Метохије, прихватио план и програм ове организације, са намером да предузимају организоване координиране акте насиља, оружане нападе на припаднике полиције, Војске Југославије и цивилна лица којима се ствара осећај несигурности код грађана, инспирисане политичким мотивима и управљене на угрожавање уставног уређења и безбедности СРЈ, са крајњим циљем да се територија Косова и Метохије и друге области насељене припадницима албанске националне мањине отцепе од СРЈ и формира засебна држава а затим припоји Републици Албанији тако што је:

- у временском периоду од 15. септембра па до краја децембра месеца 1998. године из села Главотина, Општина Вучитрн, 30 пута учествовао у оружаним нападима које је са Х.М., Ј.Ј., Ј.З., Х.Н., Х.Р., А.Ш., А.А., Ј.Љ., под командом Г.Х., то терористичко удружење изводило према полицији, на тај начин што је из полуаутоматске пушке калибра 7,62 мм пуцао на припаднике полиције МУП-а Републике Србије из села Главотина, Општина Вучитрн, што је изазвало опасност по животе припадника полиције, као и осећај несигурности код житеља наведеног села;

- у временском периоду од јануара па до фебруара 1999. године, 20 пута учествовао у оружаним нападима које су припадници терористичког удружења које су сачињавала горе наведена лица, а под командом Г.Х. изводила према полицији, на тај начин што је из полуаутоматске пушке калибра 7,62 мм пуцао на припаднике полиције МУП-а Републике Србије из села Бенчок, Општина Вучитрн, што је изазвало опасност по живот припадника полиције, као и осећај несигурности код житеља наведеног села;

- у временском периоду од 15. фебруара па до 19. фебруара 1999. године, 10 пута учествовао у оружаним нападима које су припадници терористичких удружења која су сачињавала напред наведена лица под командом Г.Х. изводили према полицији, на тај начин што је из полуаутоматске пушке калибра 7,62 мм пуцао на припаднике полиције МУП-а Републике Србије из села Грабовац, Општина Обилић, што је изазвало опасност по животе припадника полиције, као и осећај несигурности код житеља наведеног села;

- чиме је извршио кривично дело тероризам из члана 125 КЗЈ и осуђен је на казну затвора у трајању од 5 година и 6 месеци са притвором који му је изречен у наведеној казни затвора.

Истом пресудом оглашен је кривим и Х.М. што је у временском периоду од априла месеца па до момента лишења слободe на подручју села Стровце, Општина Вучитрн, такође најпре приступио илегалној терористичкој организацији на подручју села Стровце која је била огранак истоимене терористичке организације и деловала је на читавом подручју Косова и Метохије која је имала за циљ вршење терористичких акција усмерених како према припадницима МУП-а Србије и Војске Југославије, тако и према припадницима српске националности, али и према припадницима албанске националне мањине „што је створило осећај несигурности код грађана“, а све чињено у намери угрожавања уставом утврђеног поретка и безбедности СРЈ са крајњим циљем да са територија Аутономне покрајине Косово и Метохија и других територија Савезне Републике Југославије насељене припадницима албанске националне мањине отцепе од Републике Србије и СРЈ и формирају као засебна држава или припоје Републици Албанији, па је окривљени као члан наведене илегалне терористичке организације извршавао поверене му задатке:

- тако је у временском периоду од 15. септембра па до краја децембра 1998. године у селу Главотина, Општина Вучитрн, 30 пута учествовао у оружаним нападима које је са Х.Ф. и Ј.Ј., Ј.З., Х.Н., односно истом групом у којој је учествовао и претходни окривљени под командом Г.Х. то терористичко удружење изводило према полицији на тај начин што је из полуаутоматске пушке калибар 7,62 мм пуцао на припаднике полиције МУП-а Републике Србије из села Главотина, Општина Вучитрн, што је изазвало опасност по животе припадника полиције и осећај несигурности код житеља наведеног села;

- такође у периоду од јануара па до 15. фебруара 1999. године, 20 пута учествовао у оружаним нападима које су припадници терористичког удружења која су сачињавала наведена лица изводили према полицији на тај начин што је пуцао из полуаутоматске пушке на припаднике МУП-а Републике Србије, а у временском периоду од 15. фебруара па до 19. фебруара 1999. године 10 пута учествовао у оваквим оружаним нападима пуцајући из аутоматске пушке на припаднике полиције МУП-а Републике Србије, чиме је извршио кривично дело тероризам и осуђен је на казну затвора у трајању од 5 година, са временом урачунавања притвора у изречену казну затвора.

3. На овом месту бих поменула пресуду Вишег суда у Краљеву, К.190/11 од 31.08.2012. године, којом је оптужени Ф.Ј. оглашен кривим што је неутврђеног дана јануара месеца 1998. године, у насељу Тамник у Косовској Митровици, заједно са П.Н., С.Б., П.Ш., Х.Ј., Ј.А. и И.А. постао члан непријатељско-терористичког удружења којим је руководио В.Д. као део терористичке организације тзв. „Ослободилачка војска Косова“ која делује на читавом подручју Косова и Метохије прихватио план и програм ове организације, са намером да предузима организоване и координиране акте насиља, оружане нападе на припаднике полиције, Војске Југославије и цивилна лица којим се ствари осећање несигурности код грађана, инспирисане политичким мотивима и управљене на угрожавање уставног уређења и безбедности СРЈ, са крајњим циљем да се територија Косова и Метохије и друге области насељене припадницима албанске националне мањине отцепе од СРЈ и формира засебна држава, а затим припоје Републици Албанији, након чега су сви осим Ј.Ф. код Ј.М. у селу Горње Преказе, Општина Србица, и положили заклетву, па је тако дана 12. септембра 1998. године Општини Србица као урачунљиво лице свестан да је његово дело забрањено учествовао у оружаном нападу који су припадници терористичке организације тзв. „Ослободилачка војска Косова“ изводили према полицији тако што из претходно ископаних ровова пуцају из аутоматске пушке на припаднике полиције МУП-а Србије који су се у колони кретали користећи путничка и теретна возила из правца села Ликовац и регионалним путем Глоговац – Србица ка Србици, па је приликом напада погођено теретно возило марке „Сканиа“, а у приколици возила налазило се више полицајаца и том приликом је полицајац С.Б. задобио лаке

телесне повреде у виду убодних рана – експлозивних рана на десној страни лица слепоочног предела, десне ушне шкољке и леве шаке, док је полицајац Н.Г. задобио тешку телесну повреду опасну по живот у виду устрелне ране са улазним отвором у пределу леђа са оштећењем левог плућног крила, 6, 7. и 8. ребра од којих је преминуо дана 28.09.1998. године, па је тиме изазвао опасност по животе осталих припадника полиције МУП-а РС, чиме је извршио кривично дело тероризам из члана 125. КЗЈ кажњиво по члану 139. став 1. КЗЈ и осуђен на казну затвора у трајању од 3 године.

Према извештају Одељења кривичне писарнице Апелационог суда у Крагујевцу, од 12.07.2016. године до дана достављања извештаја, решена су 3 предмета кривичног дела тероризма:

1. Кж1-5169/12 од 04.12.2012. године, којом је потврђена пресуда Вишег суда у Краљеву К.190/11 од 31.08.2012. године (окр. Ф.Ј. због кривичног дела тероризам из чл. 125. КЗЈ кажњиво по члану 139. ст. 1. КЗЈ);

2. Кж1-5633/13 од 23.12.2013. године, којом је преиначена пресуда Вишег суда у Краљеву К.189/11 од 05.09.2013. године, тако што је Апелациони суд у Крагујевцу окривљеном Х.М. из Горње Клине код Србице, за два кривична дела тероризам из члана 125. у вези члана 139. став 1. КЗ СРЈ, за која је утврдио појединачне казне затвора у трајању од по 10 година, истог осудио на јединствену казну затвора у трајању од 13 година.

Наиме, пресудом Вишег суда у Краљеву К.189/11 од 05.9.2013. године, окр. М.Х. оглашен је кривим што је:

1. дана 10.07.1998. године у селу Горња Клина, Општина Србица, на контролном безбедоносном пункту, као припадник УЧК, након претходног договора са З.Н. и З.Б., из своје куће отворили ватру на припаднике МУП-а Републике Србије и то окр. М. из снајперске пушке, а Н. и Б.З. из аутоматских пушака и том приликом су два пројектила погодила оштећеног С.Р., полицијског службеника ОУП Земун наневши му тешке телесне повреде и то прострелну рану у пределу десног лакта са преломом десне надлактине кости и прострелну рану у пределу десног колена, чиме је изазвао опасност за живот С.Р., али и полицијског службеника М.М. који се у моменту рањавања оштећеног налазио у његовој непосредној близини, као и осталих 25 полицијских службеника који су се у том тренутку налазили на пункту;

2. дана 15.07.1998. године, у атару селу Горња Клина, Општина Србица, заједно са М.Х., М.Ф., М.С., Х.А., Б.Ш. и Б.С., поступајући по наредби М.Х., заједно са још 13 лица, чији идентитет није утврђен, постављао заседу чекајући колону полицијских возила да прође путем Србица – Косовска Митровица, наоружани и то окр. М. ручном бомбом, Х.А. ручним бацачем, а остала лица пешадијским наоружањем разне врсте, а када су два аутобуса МУП-а Србије наишла поменутих путем превозећи полицијске службенике, отворили су ватру у правцу другог аутобуса из пешадијског наоружања, након чега је окр. М. са удаљености од око 20 метара бацио бомбу у правцу другог аутобуса, која је експлодирала на удаљености од 2 – 3 метра од поменутог аутобуса, док је А. из ручног бацача из правца истог аутобуса испалио мину која је погодила задњи горњи део аутобуса, којом приликом су услед распрскавања мине 4 полицијска службеника задобила тешке телесне повреде, док је 16 полицијских службеника задобило лаке телесне повреде, а на аутобусу је причињена материјална штета, чиме је изазвао опасност за живот наведених полицајаца.

3. Кж1-944/14 од 22.07.2014. године, потврђена је пресуда Вишег суда у Краљеву К.бр.10/14 од 07.03.2014. године.

Наиме, пресудом Вишег суда у Краљеву К.10/14 од 07.03.2014. године, окр. Ф.А. је на основу члана 265. став 1. и члана 423. тачка 2. ЗКП, ослобођен од оптужбе да је учинио кривично дело тероризам из члана 125. КЗЈ у вези члана 139. став 1 КЗЈ, јер није доказано да је учинио дело за које је оптужен.

Након што је извршено груписање кривичних дела тероризма у једну главу (XXXIV) Кривичног законика, измењен је и **Закон о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, корупције и других посебно тешких кривичних дела**⁹ („Службени гласник РС“ бр. 32/2013 од 08.04.2013. године).

Чланом 2. став 1. тачком 5. наведеног закона предвиђено је да се овај закон примењује ради откривања, кривичног гоњења и суђења и за кривична дела тероризма (чл. 391, 391а, 391б, 391в, 391г, 393. и чл. 393а Кривичног законика).

Ставом 1. члана 12. истог Закона предвиђено је да је за поступање у предметима кривичних дела из члана 2. овог Закона надлежан Виши суд у Београду, као првостепени за територију Републике Србије. Ставом 1. члана 13. наведеног закона предвиђено је да се у Вишем суду у Београду образује Посебно одељење за поступање у предметима кривичних дела из члана 2. тог закона (Посебно одељење Вишег суда).

Уместо закључка

Тероризам је друштвена појава која се доста рано појавила, са одређеном еволуцијом током развоја, како у погледу циљева који се желе постићи тако и у погледу начина и средстава вршења тероризма. У наше кривично законодавство кривично дело тероризам, са другачијом формулацијом, унето је 1973. године.

Како су вршене измене и допуне кривичних закона, тако се и биће кривичног дела тероризам мењало. Наиме, са развојем и напретком човечанства у техничко-технолошком смислу, посебно са развојем информационог друштва, тероризам се убрзано развија, мења форму, садржину, типове организовања, начин деловања и техничку опремљеност.

Сведоци смо све чешћих терористичких акција појединаца и разних група, широм света. То је захтевало бољу сарадњу међу државама и свеобухватнија решења у кривичном законодавству, а у циљу ефикасније борбе против тероризма.

Република Србија је приступањем међународним инструментима, о којима је било напред речи, настојала да постигне усаглашавање Кривичног законика са стандардима и актима Савета Европе и Уједињених нација.

Доношење Закона о изменама и допунама Кривичног законика („Службени гласник РС“, број 121/2012, а који је ступио на снагу 01.01.2013. године и Закона о изменама и допунама Кривичног законика („Службени гласник РС“, број 94/2016 од 24.11.2016. године, с тим што се члан 41. примењује од 02.12.2016. године), одраз је како усаглашавања са одређеним стандардима у процесу придруживања Републике Србије Европској унији, тако и настојање да се оствари што боља сарадња у пружању међународне правне помоћи, нарочито када су у питању кривична дела тероризма, која не познају територијалне границе и кривично дело праће новца које је и најчешћи начин финансирања тероризма.

У којој ће мери борба против тероризма са унетим кривичним делима предвиђеним у нашем законодавству, бити ефикасна и одговорити потребама савременог друштва, остаје да се види кроз њихову примену у пракси судова.

⁹ („Службени гласник РС“ број 32/2013)

Литература:

- Милан Вујаклија – *Лексикон страних речи и израза*;
- Др Љубиша Лазаревић, *Кривични закон СРЈ* – коментар (1999. година);
- Др Љубиша Лазаревић, *Кривични законик* – коментар (2006 година);
- Др Зоран Стојановић, *Кривични законик* – коментар (2009. година);
- Кривични закон Савезне Републике Југославије и Основни кривични закон ;
- *Узајамна правна помоћ*, Приручник, 2013. Година;
- Кривични законик („Сл. гласник РС“, број 85/2005 и др.);
- Закон о изменама и допунама Кривичног законика („Сл. гласник РС“ бр.72/2009);
- Закон о изменама и допунама Кривичног законика („Сл. гласник РС“ бр.121/2012);
- Европска конвенција о сузбијању тероризма (27.01.1977. године), потврђена Законом објављеним у „Службеном листу СРЈ – Међународни уговори“, број 10/2001);
- Протокол о изменама Европске конвенције о сузбијању тероризма од 15.05.2003. године, потврђен Законом објављеним у „Службеном гласнику РС“ - Међународни уговори, број 19/2009;
- Конвенција Савета Европе о спречавању тероризма (16.05.2005. године) потврђена Законом који је објављен у „Службеном гласнику РС“ - Међународни уговори, број 19/2009;
- Правноснажне пресуде Окружног суда у Краљеву К.бр.118/99 од 09.02.2000. године и К.бр.15/01 од 10.07.2001. године, правноснажна пресуда Вишег суда у Краљеву К.бр.190/11 од 31.08.2012. године;
- Одлуке из предмета Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-5169/12, Кж1-5633/13 и Кж1-944/14;
- Зборник радова – *Кривичноправни инструменти супротстављања тероризму и другим кривичним делима насилничког карактера* (2016. година);
- Закон о изменама и допунама Кривичног законика („Сл. гласник РС“, бр. 94/2016);
- Закон о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованих криминала, корупције и других посебно тешких кривичних дела (Закон о изменама овог закона „Службени гласник РС“, бр.32/2013).

ПРАВНИ СТАВОВИ, ЗАКЉУЧЦИ И ОДГОВОРИ НА СПОРНА ПРАВНА ПИТАЊА

Одговори Кривичног одељења Врховног касационог суда на спорна правна питања у вези којих није дошло до уједначавања судске праксе између апелационих судова на претходном заједничком састанку и закључци усвојени од стране кривичних одељења апелационих судова, са заједничког састанка представника кривичних одељења Врховног касационог суда и апелационих судова, одржаног у Нишу дана 30.9.2016. године, ради уједначавања судске праксе

ОДГОВОРИ ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА:

1. Радња претресања стана и просторија уз издату наредбу суда и када је по закону обавезно присуство сведока у смислу чл. 156. ст. 7. ЗКП, изузетно се може извршити у присуству једног сведока или без сведока, само у процесним ситуацијама из чл. 156. ст. 3. ЗКП, а у другим случајевима суд ће законитост те радње ценити у смислу чл. 438. ст. 2. тачка 1. ЗКП, односно да ли се ради о апсолутној или релативној повреди поступка.

2. У току кривичног поступка поступајући суд није овлашћен да утврди да су испуњени услови за законску рехабилитацију и да то узме у обзир при избору и одмеравању кривичне санкције, у смислу чл. 98 КЗ и чл. 569. и 572. ЗКП, јер поступање суда у вези законске рехабилитације у смислу чл. 572. ст. 2. ЗКП, подразумева посебну врсту поступка уз учешће претходног изјашњења јавног тужиоца у смислу чл. 572. ст. 3. ЗКП.

ЗАКЉУЧЦИ УСВОЈЕНИ ОД СТРАНЕ КРИВИЧНИХ ОДЕЉЕЊА АПЕЛАЦИОНИХ СУДОВА:

1. Против другостепене пресуде донете по одржаном претресу пред другостепеним судом, овлашћен да изјави жалбу је јавни тужилац који је првостепеном суду поднео оптужни акт, заступао тај оптужни акт на главном претресу и изјавио жалбу на првостепену пресуду, а непосредно виши јавни тужилац то право има само под условом да примени деволуцију у смислу чл. 19. Закона о јавном тужилаштву и да о томе обавести суд трећег степена.

2. Против другостепене одлуке којом је преиначена првостепена пресуда о одбијању оптужбе и изречена пресуда којом се оптужени оглашава кривим дозвољена је жалба суду трећег степена.

3. Забрана преиначења на штету окривљеног, по чл. 453. ЗКП, односи се како на забрану оглашавања кривим окривљеног за теже кривично дело, забрану изрицања теже кривичне санкције, али и на забрану уношења у чињенични опис пресуде неповољнијег чињеничног стања по окривљеног у односу на оно које је утврђено у првобитној пресуди која је укинута по жалби изјављеној у корист окривљеног.

4. Наследници покојног према коме је обустављен кривични поступак услед смрти, имају право на накнаду трошкова кривичног поступка како на име награде за ангажовање

браниоца, тако и осталих трошкова који се наводе у чл. 265. ст. 1. ЗКП, ако их је окривљени платио.

Приредио
Председник Кривичног одељења
Александар Блануша

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу разматрало је, у циљу уједначавања судске праксе у кривичној материји на вертикалном нивоу, на седници одржаној дана 19.10.2016. године, спорна правна питања постављена од стране кривичних одељења виших судова са подручја овог Апелационог суда, узимајући у обзир образложене ставове кривичних одељења која су поставила питања, те ставове других кривичних одељења, а нарочито да ли је на претходно одржаном заједничком састанку кривичних одељења виших судова дошло до уједначавања судске праксе на хоризонталном нивоу или је пракса у погледу појединих питања остала неуједначена:

I

Спорна правна питања у вези којих је дошло до уједначавања судске праксе, на хоризонталном нивоу, на заједничком састанку кривичних одељења виших судова са подручја Апелационог суда у Крагујевцу:

1. У погледу спорног правног питања које се односи на изрицање мере безбедности забрана присуствовања одређеним спортским приредбама из чл. 89б КЗ, и то да ли суд може казнити осуђеног у смислу става 5 истог члана, ако није извршио дужност из става 2 истог члана у ситуацији када му је ова мера безбедности изречена уз казну затвора и одређено да се време проведено у затвору не урачунава у време трајања ове мере, и то ако је прекршио наведену забрану у периоду после правноснажности пресуде али пре него што је упућен на издржавање казне затвора на коју је предметном пресудом осуђен, или се пак ово кажњавање може учинити тек ако је на тај начин поступио у периоду након издржане наведене казне, виши судови су дали јединствен одговор и то да је у овој ситуацији суд овлашћен да казни осуђеног само након издржане казне на коју је осуђен, односно ако би тада прекршио наведену забрану.

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу једногласно је прихватило усаглашени став кривичних одељења виших судова, имајући у виду одредбу чл. 89б ст. 5 КЗ којом је прописана могућност наведеног кажњавања само ако „после издржане казне затвора...“ осуђени прекрши предметну забрану.

2. У погледу спорног правног питања које се односи на преквалификацију кривичног дела од стране надлежног јавног тужиоца у завршној речи, и то са тежег на лакше кривично дело, након чега окривљени буде осуђен за то лакше кривично дело, да ли је основан захтев осуђеног да му се из буџетских средстава суда исплати разлика између висине награде коју је платио браниоцу по АТ за теже кривично дело до тренутка када је јавни тужилац извршио преквалификацију тог тежег на лакше кривично дело, виши судови су дали јединствен одговор и то да је такав захтев осуђеног неоснован, будући да кривични поступак није обустављен нити је окривљени ослобођен од оптужбе, нити је пак оптужба према њему одбијена.

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу једногласно је прихватило усаглашени став кривичних одељења виших судова, имајући у виду одредбу чл. 265 ст. 1 ЗКП која таксативно набраја ситуације у којима трошкови падају на терет буџетских средстава и других лица.

3. Питање које се односи се на одлуку суда о трошковима поступка у делу који припада надлежном јавном тужилаштву (трошкови настали у тзв. „тужилачкој истрази“) више се не појављује као актуелно, с обзиром да је у међувремену судска пракса уједначена у смислу одлучивања пресудом (осуђујућом) који део трошкова окривљени треба да накнади јавном тужилаштву а који део суду.

4. У погледу спорног правног питања да ли је оштећени овлашћен да суду предложи извођење доказа, конкретно вештачења, имајући у виду одредбу чл. 117 ЗКП у којој то није изричито прописано, те имајући у виду одредбу чл. 50 ст. 1 тач. 2 ЗКП којом је прописано да оштећени има право да предлаже доказе, виши судови су дали јединствен одговор и то да је оштећени овлашћен да стави такав доказни предлог.

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу једногласно је прихватило усаглашени став кривичних одељења виших судова, имајући у виду одредбу чл. 50 ст. 1 тач. 2 ЗКП.

5. У погледу спорног правног питања којим се указује на неуједначену судску праксу у односу на основни облик кривичног дела пореска утаја из чл. 229 ст. 1 КЗ и кривично дело неуплаћивање пореза по одбитку из чл. 229а КЗ, и то у односу на доприносе за ПИО, доприносе за здравствено осигурање, те доприносе за случај незапослености, као спорно се појавило да ли се ови доприноси могу сматрати порезима, односно посебном врстом пореза, па су виши судови дали јединствен одговор и то да се ови доприноси не могу сматрати порезом, односно посебном врстом пореза чије неплаћање би могло да представља основни облик напред наведених кривичних дела, што је образложено у реферату Вишег суда у Новом Пазару у смислу да неуплаћивање износа који је обрачунат на име доприноса за обавезно социјално осигурање или других прописаних дажбина представља радњу извршења кривичног дела из чл. 229а КЗ, додатно одредбом чл. 20 Закона о изменама и допунама Кривичног законика („Сл.гл.РС“ број 121/12), и то да се ова законска одредба примењује од 01.01.2013. године, те да доприноси за обавезно социјално осигурање према чл. 14 ст. 1 тач. 2 Закона о буџетском систему („Сл.гл.РС“, бр. 54/09, 73/10 и 103/15) представљају врсту јавних прихода, а одредбом чл. 16 истог Закона је прописано да се доприноси за обавезно социјално осигурање уводе законом и то за пензијско и инвалидско осигурање, за здравствено осигурање и осигурање за случај незапослености, те да се Законом о доприносима за обавезно социјално осигурање („Сл.гл.РС“, бр. 84/04, 61/05 до 112/15) уређују доприноси, обвезници доприноса, основице доприноса, стопе доприноса као и друга питања од значаја за утврђивање и плаћање доприноса.

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу једногласно је прихватило усаглашени став кривичних одељења виших судова, имајући у виду сада важећу одредбу чл. 229а ст. 1 КЗ („Сл. гл. РС“ број 121/12), с тим што се одговор односи искључиво на биће овог кривичног дела.

6. У погледу спорног правног питања које се односи на кривично дело грађење без грађевинске дозволе из чл. 219а КЗ, као спорно се појавила правна квалификација противправних радњи окривљеног који је након што је оглашен кривим за основни облик кривичног дела из чл. 219а КЗ наставио са извођењем истих радова, односно да ли тим даљим радњама чини квалификовани облик овог кривичног дела, па се има поновити поступак или то лице може за те даље радње бити посебно оглашен кривим, односно поново му се судити у погледу градње истог објекта, али за те даље радње које је предузео

након што је правноснажно оглашен кривим за основни облик наведеног кривичног дела, виши судови су заузели јединствен став, односно на ово питање дали идентичан одговор и то да тим даљим радњама окривљени чини тежи облик наведеног кривичног дела и то дело из чл. 219а ст. 3 јер је наставио са извођењем радова, након издатог решења грађевинске инспекције о обустави радова или затварању градилишта, с тим што му се има судити сада за то ново кривично дело, независно од претходне осуде за основни облик тог кривичног дела.

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу једногласно је прихватило усаглашени став кривичних одељења виших судов, имајући у виду одредбу чл. 219а ст. 3 КЗ која прописује посебан облик (квалификовани) овог кривичног дела, који може постојати независно од претходне осуде за дело из става 1 овог члана.

7. У погледу спорног правног питања које се односи на врсту одлуке којом надлежно јавно тужилаштво одлучује о трошковима у својој фази поступка, те у вези правног лека на ту одлуку, указано је на наведеном састанку да се у погледу тог питања већ изјаснило Кривично одељење Врховног касационог суда, што је објављено у Билтену бр. 1/15, тако да у погледу овог спорног правног питања није заузиман став на заједничком састанку виших судов нити сада на седници Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу.

8. Ово питање је слично већ разматраном питању које се тиче трошкова кривичног поступка, и то да ли окривљени има право на накнаду трошкова које је имао у вези ангажовања браниоца, уколико му на терет буде стављено теже кривично дело, а потом у току поступка надлежни јавни тужилац изврши преквалификацију кривичног дела на лакши облик, односно лакше кривично дело, у вези чега су кривична одељења виших судов сагласна да је такав захтев за накнаду трошкова окривљеног неоснован, а у другом делу овог питања, указује се на различиту праксу судов у ситуацији када окривљени који има свог браниоца (који је порески обвезник) а у случају предвиђеном у чл. 265 ст. 1 ЗКП, у смислу увећања трошкова на име пореза на додату вредност, виши судови су дали јединствен одговор да у погледу овог дела питања треба имати у виду одредбу чл. 13 Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката којом је прописано да адвокат који је обвезник пореза на додату вредност има право додати припадајући порез на извршен обрачун награде и трошкова.

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу једногласно је прихватило усаглашени став кривичних одељења виших судов, имајући у виду одредбу чл. 13 Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката.

9. У погледу спорног правног питања да ли је против решења јавног тужиоца којим је одбијен као неоснован захтев пуномоћника за накнаду трошкова претходног поступка у којем је дошло до одлагања кривичног гоњења, а потом и до одбачаја кривичне пријаве, дозвољена жалба и уколико јесте ко о овој жалби одлучује, а уколико одлучује суд ко је функционално надлежан, виши судови су дали јединствен одговор да против таквог решења је жалба дозвољена, а о њој одлучује непосредно виши јавни тужилац.

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу једногласно је усвојило другачији одговор на ово спорно правно питање у делу који се односи на надлежност за одлучивање по жалби на наведено решење, и то да о жалби одлучује суд (веће из чл. 21 ст. 4 ЗКП), будући да се мора дати судска заштита у погледу права на жалбу на решење које доноси јавни тужилац као странка у поступку.

10. У погледу спорног правног питања како поступити у ситуацији када је суд приликом тзв. „спајања казни“ и изрицања јединствене казне по раније донетим правноснажним пресудама пропустио да јединственом казном обухвати и новчану казну која је као споредна изречена једном од правноснажних пресуда по којима се казне

„спајају“, виши судови су заузели јединствен став да необухваћена новчана казна више самостално не постоји, тако да извршење казне није ни могуће.

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу једногласно је прихватило усаглашени став кривичних одељења виших суда, имајући у виду да су појединачне казне из предметних пресуда изгубиле своју самосталност тако да се има извршити само јединствена казна из правноснажне пресуде која је донета у смислу одреде чл. 552 ст. 1 тач. 1 ЗКП.

11. У погледу спорног правног питања да ли се оштећеном, на његов захтев, у погледу досуђеног имовинско-правног захтева може досудити и камата на тај новчани износ, и то од дана извршења кривичног дела, кривична одељења виших суда су дала јединствен одговор и то да оштећени има право на ову камату, што је образложено у реферату Вишег суда у Краљеву, и то да Закон о облигационим односима садржи одредбу која прописује да на свако доспело а неплаћено потраживање тече камата, а окривљени је пао у дужничку доцњу даном извршења кривичног дела, када је нпр. украо, односно присвојио туђи новац, па би било и нелогично да се оштећеном у кривичном поступку досуди имовинско-правни захтев само у виду номиналног износа учињене штете на дан извршења кривичног дела, а потом да се за камату упућује на парнични суд.

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу једногласно је прихватило усаглашени став кривичних одељења виших суда у смислу да се може досудити и наведена камата.

II

Спорна правна питања у вези којих није дошло до уједначавања судске праксе на заједничком састанку кривичних одељења виших суда са подручја Апелационог суда у Крагујевцу:

1. У погледу спорног правног питања, када наступа извршност пресуде којом је оптуженом изречена новчана казна коју је дужан да плати у више месечних рата – да ли по истеку целокупног рока или у случају неплаћања неке од тих рата, односно по истеку месеца у којем није извршио исплату те рате, кривична одељења виших суда нису дала јединствен одговор и то да ли извршност пресуде наступа по истеку месеца у којем осуђени није извршио исплату предметне рате или пак по истеку рока за плаћање последње рате.

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу једногласно је усвојило одговор да могућност замене новчане казне казном затвора наступа по истеку рока за плаћање последње рате, у смислу одредбе чл. 51 ст. 2 КЗ, којом је прописана замена новчане казном затвора „ако осуђени не плати новчану казну...“ одакле би произишло да је нужно да истекне рок за плаћање целе казне а не поједине рате када је осуђеном дозвољено плаћање у ратама у смислу одредбе чл. 51 ст. 1 КЗ.

2. Да ли је потребно да суд који је донео осуђујућу пресуду донесе решење у смислу одредбе чл. 278 ст. 1 ЗКП у ситуацији када осуђено лице које се налази на издржавању казне затвора, односно током издржавања те казне, умре? Према једном схватању, није потребно доносити било какво решење, јер на то не упућује одредба чл. 278 ЗКП нити одредба чл. 139 Закона о извршењу кривичних санкција, а према другом схватању аналогном применом одредбом чл. 20 ЗКП треба суд да донесе решење о обустави извршења казне затвора.

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу једногласно је усвојило одговор да суд који је донео предметну пресуду треба да донесе решење о обустављању извршења казне затвора, применом одредбе чл. 20 ЗКП, имајући у виду обавезу управе установе у којој је то лице издржавало предметну казну, у смислу одредбе чл. 139 ст. 2

Закон о извршењу кривичних санкција, да о смрти осуђеног обавести, поред осталих, „и суд који је донео првостепену одлуку“.

3. Да ли се под уредно достављеном одлуком којом је изречена ефективна казна затвора може сматрати и она достава када је одлука уручена пунолетном члану домаћинства окривљеног, или је пак неопходно да оваква одлука – пресуда којом се изриче казна затвора мора да буде уручена лично окривљеном? Код овог питања дошло је до разилажења у ставовима у погледу тога да ли се таква пресуда може доставити путем огласне табле и уз постављање браниоца по службеној дужности за пријем те одлуке у смислу одредбе чл. 246 ст. 3 ЗКП, с тим што је прављена разлика да ли окривљени већ има браниоца, или га пак нема у којој ситуацији би било нужно поставити му браниоца по службеној дужности који би примио такву пресуду и евентуално изјавио жалбу.

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу већином гласова је усвојило одговор да се има применити одредба чл. 246 ст. 1 ЗКП ако окривљени има браниоца, односно одредба ст. 3 истог члана ако нема браниоца, у смислу да се окривљеном који има браниоца, односно окривљеном којем се постави бранилац, пресуда којом му је изречена казна затвора може уредно доставити преко огласне табле суда и по могућству интернет странице суда на начин како је то прописано одредбом ст. 1 наведеног члана, уз достављање пресуде и браниоцу.

4. Да ли се према окривљеном може одредити притвор уколико претходно није био саслушан и упознат у смислу одредаба чл. 70 ЗКП са својим дужностима, односно дужношћу да обавести орган поступка о промени адресе или боравишта, односно о намери да промени адресу пребивалишта или боравишта? По једном ставу нема места одређивању притвора у овој процесној ситуацији, јер окривљени – осумњичени није претходно упознат са својим обавезама из одредаба чл. 70 ЗКП, а по другом схватању притвор се може одредити и без претходног саслушања, у смислу одредбе чл. 212 ст. 4 ЗКП.

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу једногласно је усвојило одговор да се притвор може одредити и пре саслушања окривљеног, односно без саслушања, у смислу одредбе чл. 212 ст. 4 ЗКП.

5. Да ли осуђени који издржава казну затвора по правноснажној пресуди, а који је претходно у истом поступку био у притвору, има право да на основу одредаба чл. 168 Закона о раду, тражи накнаду зараде за време док је био у притвору, те ако има, у ком року то право може да остварује, односно да поднесе захтев и ко је надлежан да о таквом захтеву одлучује? У погледу овог спорног правног питања дати су различити одговори и то да осуђени има право на накнаду зараде за време проведено у притвору и о његовом захтеву одлучује суд који је донео осуђујућу пресуду, а захтев се може поднети у року који је предвиђен правилима облигационог права, у смислу остваривања права из радног односа. По другом схватању осуђени има право на накнаду зараде, али о томе одлучује послодавац, и то ако је запослени удаљен са рада због случаја из чл. 165 Закона о раду (факултативно удаљење) накнаду зараде исплаћује послодавац и у том случају нема рефундације, ако је у питању удаљење из чл. 166 Закона о раду (обавезно удаљење) накнаду зараде исплаћује такође послодавац, али на терет органа који је одредио притвор, дакле има право на рефундацију тих трошкова, а рефундацију обавља Министарство правде. Потраживање накнаде зараде у случају привременог удаљења са рада у смислу чл. 166 Закона о раду спада, по овом схватању, у новчано потраживање из радног односа које према одредбама чл. 196 истог Закона застарева у року од три године од дана настанка обавезе. По трећем схватању, осуђени који је правноснажно осуђен кривичном пресудом нема право да тражи накнаду зараде за време док се налазио у притвору. Регресни захтев

могао би да има само послодавац у ситуацији да је за то време, док се осуђени налазио у притвору, раднику исплаћивао одговарајућу накнаду.

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу једногласно је усвојило одговор да запослени коме је одређен притвор, и због тога удаљен са рада, има право на накнаду зараде у смислу одредбе чл. 168 ст. 2 у вези одредбе чл. 166 Закона о раду, а ову накнаду исплаћује послодавац који потом има право на рефундацију од „органа који је одредио притвор“, односно суда.

6. Да ли је правилна досадашња пракса кривичних судова да се рок за извршење чинидбе из кривичне пресуде рачуна, односно одређује изреком пресуде, у року од 15 дана од правноснажности пресуде, уместо да то изреком пресуде буде одређено као у парничним пресудама и то у року од 15 дана од дана пријема пресуде? По једном схватању изрека кривичне пресуде, у овом делу, би требало да гласи као и изрека пресуде из грађанске парнице, јер је нелогично да у кривичном поступку осуђени трошкове кривичног поступка, имовинско-правни захтев и друге чинидбе треба да учини у року од 15 дана од дана правноснажности пресуде, а не од дана пријема пресуде, те се у вези овог схватања додаје да ЗКП не садржи одредбу која прописује рок за извршење чинидбе, али је то прописано Законом о парничном поступку, у одредби чл. 345, па кривични поступак овај институт, односно наведени рок, позајмљује из Закона о парничном поступку. По другом схватању не би требало примењивати аналогију са одредбама Закона о парничном поступку, без обзира на чињеницу да ЗКП не садржи одредбу којом је прописан рок за извршење чинидбе, имајући у виду одредбе ЗКП којима се дефинише извршење по правноснажним и извршним пресудама.

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу једногласно је усвојило став да досадашња пракса није погрешна, имајући у виду одредбе чл. 275 ЗКП које се односе на правноснажност и извршност пресуде, одосно чл. 277 ЗКП које се односе на правноснажност и извршност решења, али имајући у виду и да преузимање рока за извршење чинидбе из Закона о парничном поступку није могуће јер тај закон прави разлику у зависности од тога о каквој чинидби је реч, те ако се странци налаже исплата одређеног потраживања прави се разлика у зависности од висине главнице. Тако, одредбом чл. 345 ст. 3 у вези ст. 1 Закона о парничном поступку прописано је да „рок за извршење чинидбе почиње да тече наредног дана од дана достављања преписа пресуде странци којој је наложено извршење“, с тим што у смислу одредбе чл. 367 ст. 2 истог закона „благовремено изјављена жалба спречава да пресуда постане правноснажна у делу који се побија жалбом“ али је одређено и одредбом чл. 368 ст. 1 и ст. 2 истог закона да „жалба против првостепене пресуде којом се физичком лицу налаже исплата потраживања чија главница не прелази износ од 300 евра... односно којом се предузетнику... налаже исплата потраживања чија главница не прелази износ од 1.000 евра... не одлаже извршење“, те да се исто односи и на трошкове поступка који не прелазе наведене износе. Како је у кривичном поступку одређено да се свако има сматрати невиним док се његова кривица не утврди правноснажном пресудом, у смислу одредбе чл. 3 ЗКП, те како је у обавези да по налозима из пресуде (да накнади трошкове, исплати оштећеном одређени новчани износ по основу досуђеног имовинскоправног захтева и др.) поступи само онај окривљени (осуђени) који је правноснажно оглашен кривим то нема места примени у кривичном поступку наведених одредаба из Закона о парничном поступку које поред осталог налажу испуњење чинидбе и пре правноснажности пресуде.

Приредио
Председник Кривичног одељења
Александар Блануша

Одговори Апелационог суда у Крагујевцу на спорна правна питања постављена од стране кривичних одељења виших и основних судова са подручја овог Апелационог суда, са седнице Кривичног одељења одржане дана 1. фебруара 2017. године

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу, одржало је у циљу уједначавања судске праксе, седницу дана 1. фебруара 2017. године, ради усвајања одговора на спорна правна питања постављена од стране виших и основних судова са подручја овог Апелационог суда, уз претходно одржан заједнички радни састанак представника кривичних одељења виших судова и Апелационог суда у Крагујевцу, на којем су у вези спорних правних питања и ради уједначавања судске праксе између виших судова излагани образложени ставови кривичних одељења тих судова.

Раматрана су следећа спорна правна питања:

1. Када је у питању кривична ствар у којој је оштећени малолетник (рецимо кривично дело недавање издржавања), ко је надлежан за поступање у таквим кривичним стварима – да ли судија појединац, сходно одредбама Законика о кривичном поступку (скраћени поступак) или трочлано судско веће, којим председава судија који је стекао посебна знања из области права детета и кривичноправне заштите малолетних лица, сходно одредбама Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица?

Виши судови дали су на ово питање јединствен одговор, и то да у овој ситуацији поступа веће у смислу Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица (чл. 150).

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу једногласно је подржало овај усаглашени одговор кривичних одељења виших судова.

2. Да ли трошкови који настану код основног јавног тужилаштва у поступку прикупљања доказних радњи за кривична дела за која се спроводи скраћени поступак, односно трошкови који настану пре доношења наредбе о спровођењу истраге у редовном поступку, спадају у трошкове кривичног поступка и да ли браниоци по службеној дужности имају право на те трошкове, с обзиром да у тој фази није покренут кривични поступак у смислу чл. 7 ЗКП?

У погледу овог питања није постигнута сагласност између кривичних одељења виших судова. Већинско је схватање да уколико је након извођења доказних радњи дошло до покретања кривичног поступка, наведени трошкови спадају у трошкове кривичног поступка и о њима ће бити одлучено одлуком органа поступка, а уколико у конкретном случају није дошло до покретања кривичног поступка, тада ове доказне радње представљају акте кривичног гоњења, а не кривичног поступка и падају на терет тужилаштва.

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу једногласно је усвојило одговор да браниоци постављени по службеној дужности имају право на награду и нужне издатке у погледу свих предузетих процесних радњи у овој фази поступка, јер се ради о издацима учињеним поводом поступка у смислу одредбе чл. 261 ст. 2 тач. 7 ЗКП, а награду и нужне издатке браниоцу исплаћује орган поступка на терет својих буџетских средстава, с тим што ће коначна одлука о томе на чији ће терет пасти ови трошкови

зависити од исхода поступка у смислу одредбе чл. 264 ст. 1 односно одредбе чл. 265 ст. 1 ЗКП (у питању није наведено да ли је након прикупљања доказних радњи дошло до покретања кривичног поступка у смислу одредаба чл. 7 ЗКП и како ја поступак окончан).

3. Да ли адвокату припада награда за састављање жалбе на решење о трошковима поступка?

У вези овог спорног правног питања није постигнута сагласност између кривичних одељења виших судова, с тим што је накнадно Виши суд у Крушевцу поново разматрао ово питање, будући да је само тај суд остао у мањини, након чега се кривично одељење тог суда приклонило већинском схватању, и то да адвокат има право на награду за састављање наведене жалбе.

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу једногласно је подржало овај усаглашени одговор кривичних одељења виших судова.

4. Да ли у случају ослобађајуће пресуде трошкови који настану код Основног јавног тужилаштва спадају у трошкове кривичног поступка и да ли наведени трошкови падају на терет буџетских средстава суда или те трошкове у решењу или пресуди треба посебно раздвојити од трошкова кривичног поступка и одредити да падају на терет буџетских средстава ОЈТ?

У погледу овог спорног правног питања констатовано је да је одговор већ садржан у Билтену Врховног касационог суда број 1/15.

5. Да ли је суд овлашћен да малолетном учиниоцу кривичног дела одреди да изречену казну малолетничког затвора у трајању до једне године издржава тако што би казна била извршена у просторијама у којима станује?

У вези овог питања постигнута је сагласност у смислу да не постоји законски основ који би дозволио извршење казне на овај начин.

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу једногласно је подржало овај усаглашени одговор кривичних одељења виших судова.

6. Да ли се у складу са одредбом чл. 406 ст. 1 тач. 1 ЗКП може прочитати исказ лица које је ослобођено дужности сведочења у ситуацији када је то лице испитано у истрази од стране тужиоца, а затим преминуло пре одређивања главног претреса?

У вези овог спорног правног питања није постигнута сагласност између кривичних одељења виших судова, а већинско је схватање да се такав исказ може прочитати у смислу наведене законске одредбе.

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу, већином гласова, усвојило је одговор, да се применом одредбе чл. 406 ст. 1 тач. 1 ЗКП, може прочитати исказ привилегованог сведока, односно на тај начин извршити упознавање са садржином исказа сведока, који је испитан у истрази а преминуо је пре одржавања главног претреса, ако је пре давања тог исказа упознат са правом да је ослобођен дужности сведочења у смислу одредаба чл. 94 ЗКП, па је исказ дао након што се изјаснио да жели да сведочи.

На седници Кривиног одељења изнето је и мањинско схватање, према којем читање таквог исказа недозвољава одредба чл. 406 ст. 2 ЗКП, којом је изричито прописано да је за читање исказа привилегованог сведока нужно да је тај сведок позван на главни претрес.

7. Ко је функционално надлежан за поступање у кривичном поступку који је поновљен због нових чињеница или нових доказа којих није било када је изрицана казна затвора, а они би очигледно довели до блаже кривичне санкције (чл. 473 ст. 1 тач. 6 ЗКП), у ситуацији када је раније спроведен поступак завршен правноснажном пресудом о прихватању споразума о признању кривичног дела коју је донео судија за

претходни поступак? Да ли је у поновљеном кривичном поступку суд овлашћен да тражи од јавног тужиоца подношење нове оптужнице или ће у складу са одредбом чл. 337 ст. 1 ЗКП испитати ону оптужницу која је уз споразум о признању кривичног дела била достављена судији за претходни поступак?

У вези овог питања није постигнута сагласност између кривичних одељења виших судова, па је изнето више различитих схватања, поред осталих и схватање да није дозвољено у овој процесној ситуацији понављање поступка јер је одредбом чл. 317 ст. 1 тач. 2 ЗКП прописано да се код овог споразума окривљени одриче права на суђење, а понављање кривичног поступка, у било ком делу па и у делу одлуке о санкцији у смислу одредбе чл. 473 ст. 1 тач. 6 ЗКП подразумева држање главног претреса, дакле суђења, а што је у погледу одлуке о кривичној санкцији посебно и прописано одредбом чл. 477 ст. 2 ЗКП с тим што би се на главном претресу у тој ситуацији изводили само докази од којих зависи одлука о врсти и мери кривичне санкције.

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу, већином гласова, усвојило је одговор да је понављање кривичног поступка завршеног правноснажном пресудом коју је изрекао судија за претходни поступак, а којом је прихваћен споразум о признању кривичног дела (у смислу одредаба чл. 317 ст. 1 у вези одредбе чл. 315 ст. 1 ЗКП) дозвољено јер одредбама чл. 473 ЗКП понављање тако окончаног поступка није искључено односно забрањено, с тим што се у смислу одребе чл. 477 ст. 2 ЗКП мора у поновљеном поступку одржати главни претрес и то пред судијом појединцем или већем у зависности да ли се ради о кривичном делу за које се спроводи скрећени или редовни поступак, а како је реч о понављању кривичног поступка са разлога прописаних одредбом чл. 473 ст. 1 тач. 6 ЗКП то се на главном претресу имају извести само докази од којих зависи одлука о врсти и мери кривичне санкције.

На седници Кривичног одељења изнета су и два мањинска схватања, која се са већинским подударају у делу да је понављање кривичног поступка дозвољено у описаној процесној ситуацији али, по првом мањинском схватању поступак се враћа у фазу рочишта прописаног одредбом чл. 315 ст. 2 ЗКП и одржава се пред судијом за претходни поступак, а по другом схватању поновљени поступак се има спровести на рочишту пред већем из чл. 21 ст. 4 ЗКП.

8. Да ли је на застарелост кривичног гоњења од утицаја околност што је ОЈТ након наступања застарелости кривичног гоњења за кривично дело из надлежности основног суда, које је било предмет оптужбе, у завршној речи изменио оптужни акт па је ставио окривљеном на терет теже кривично дело са джим роком застарелости, а које дело је из надлежности вишег суда, па је ВЈТ поднео нову оптужницу вишем суду која се односи на исти догађај? Конкретно, окривљеном је оптужним предлогом стављено на терет кривично дело злоупотреба службеног положаја из чл. 359 ст. 1 КЗ, а у завршној речи заменик ОЈТ је изменио диспозитив оптужног акта и окривљеном ставио на терет кривично дело злоупотреба положаја одговорног лица из чл. 234 ст. 3 у вези ст. 1 КЗ, након чега је Више јавно тужилаштво подигло нову оптужницу која се односи на исти догађај, стављајући окривљеном на терет кривично дело примање мита из чл. 367 ст. 1 КЗ.

У вези овог спорног правно питања није постигнута сагласност између кривичних одељења виших судова, а разлике у схватањима су се кретале углавном од тога да ли након наступања застарелости за предметно кривично дело јавни тужилац може уопште да мења оптужни акт, односно ако га измени да ли је том изменом везан суд или ће одлучити у смислу одбијања оптужбе за кривично дело за које је наступила застарелост кривичног гоњења, или пак суд у тој ситуацији треба да одлучи о измењеној оптужби, али и у тој ситуацији се схватања разликују у смислу да ли треба оптужбу одбити за то ново

кривично дело за које није наступила застарелост или треба мериторно одлучити о тој оптужби.

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу једногласно је усвојило одговор да суд мора да одлучи о оној оптужби коју сада заступа јавни тужилац, јер би доношење одлуке (нпр. пресуде којом се оптужба одбија услед наступања застарелости кривичног гоњења) за кривично дело за које је јавни тужилац пре измене оптужбе кривично гонио окривљеног фактички било решено о оптужби која више не егзистира, односно за кривично дело за које јавни тужилац више не гони окривљеног, а остала би без одлуке актуелна оптужба која има свој пословни број и датум предаје суду (у писаној форми или усмено на записник о главном претресу). Како ће суд решити о оптужби која сада пред судом егзистира фактичко је питање и зависи од околности конкретног случаја.

9. Да ли се за кривична дела учињена из користољубља, у смислу одредбе чл. 48 ст. 2 КЗ, новчана казна као споредна може изрећи и када суд учиниоцу кривичног дела изрекне условну осуду?

У погледу овог спорног правног питања није постигнута сагласност, а разлике у схватањима се крећу у том правцу да је наведеном одредбом изричито прописано да се новчана казна у овој ситуацији може искључиво изрећи као споредна казна, одакле би произишло да се не може изрећи уз условну осуду јер када се изрекне уз условну осуду новчана казна ступа на место главне казне, док пак друго схватање каже да се може и у овој ситуацији изрећи новчана казна уз условну осуду с тим што би она свакако тада била главна казна.

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу, већином гласова, усвојило је одговор да се у смислу одредбе чл. 48 ст. 2 ЗКП не може учиниоцу кривичног дела учињеном из користољубља изрећи и новчана казна ако му је изречена условна осуда, будући да ова одредба прописује да се новчана казна као споредна може изрећи само ако је изречена казна затвора (као главна казна).

На седници Кривичног одељења изнето је и мањинско схватање које одредбу чл. 48 ст. 2 КЗ тумачи тако да се она састоји из два дела, односно предвиђа две процесне ситуације и то: 1) прву, када за предметно кривично дело уопште није законом прописана новчана казна и 2) другу, када су законом за предметно дело алтернативно прописане новчана казна и казна затвора а суд изрекне казну затвора. Сходно томе, дозвољено је, по овом мањинском схватању, изрицање новчане казне за дела учињена из користољубља и када је изречена условна осуда у ситуацији описаној под 1), с тим што би по раније усвојеном ставу Кривичног одељења Врховног касационог суда новчана казна у тој ситуацији ступила на место главне казне.

10. Да ли одредбу чл. 265 ст. 1 ЗКП којом је прописано да ће у случају обуставе поступка, одбијања оптужбе или доношења ослобађајуће пресуде у решењу или пресуди изрећи да трошкови кривичног поступка падају на терет буџетских средстава суда, треба тумачити тако да у случају доношења ослобађајуће пресуде треба одлучити да трошкови настали у току поступка тужилачке истраге падају на терет буџетских средстава тужилаштва, а да се одредба чл. 265 ст. 1 ЗКП која прописује генерално да трошкови поступка падају на терет буџетских средстава суда односи само на трошкове поступка који су настали пред судом?

У вези овог спорног питања није постигнута сагласност између кривичних одељења виших судова.

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу, већином гласова, усвојило је одговор да одредбу чл. 265 ст 1 ЗКП треба тумачити тако да трошкови поступка падају на терет органа поступка пред којим је предузета процесна радња у вези које су трошкови

настали, па ако је реч о трошковима насталим у фази истраге коју је спровео јавни тужилац трошкови ће у процесним ситуацијама описаним у одредби овог члана (обустава кривичног поступка, одбијање оптужбе и ослобађање од оптужбе) пасти на терет јавног тужилаштва, односно суд коме се окривљени обратио за накнаду трошкова одлучиће да трошкови из наведене фазе поступка падају на терет јавног тужилаштва. Ово схватање се позива и на аналогију, будући да код осуђујуће пресуде суд изреком пресуде обавезује окривљеног, у смислу одредбе чл. 264 ст. 1 ЗКП, да накнади трошкове поступка јавном тужилаштву (трошкови настали у фази истраге), па уколико се трошкови досуђују у корист јавног тужилаштва може се одлучити и да они падају на терет овог органа поступка уколико поступак није окончан правноснажном осуђујућом пресудом.

На седници Кривичног одељења изнето је и мањинско схватање, које се заснива на стриктном и уском тумачењу одредбе чл. 265 ст. 1 ЗКП, која каже да трошкови у наведеним процесним ситуацијама „падају на терет буџетских средстава суда“, тако да не постоји могућност да суд одлучи да трошкови из истражне фазе поступка падају на терет јавног тужилаштва.

Приредио
Председник Кривичног одељења
Александар Блануша

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу разматрало је ставове усвојене од стране кривичних одељења осталих апалационих судова Републике Србије и спорна правна питања која су се појавила у пракси овог Кривичног одељења, на седници одржаној дана 1.3.2017. године:

I

1. Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу, супротно схватању Кривичног одељења Апелационог суда у Новом Саду, сматра (једногласно) да се рочиште за изрицање кривичне санкције, у скраћеном поступку, у смислу одредаба чл. 512 до 518 ЗКП, у ситуацији када се ради о неком од кривичних дела из одредбе чл. 150 ст. 1 тач. 1 Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица и када је оштећени у том кривичном поступку малолетно лице, држи пред већем у саставу који је одређен одредбом чл. 150 ст. 1 тач. 1 Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, а не пред судијом појединцем. Идентичан став је ово Кривично одељење, на претходно одржаној седници, усвојило и у погледу држања главног претреса у скраћеном поступку (достављено је свим кривичним одељењима), тако да ово Кривично одељење не прави разлику да ли је реч о главном претресу или рочишту за изрицање кривичне санкције.

2. Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу, супротно схватању Кривичног одељења Апелационог суда у Нишу, сматра (једногласно) да код кривичног дела крађа из чл. 203 ст. 1 КЗ, вредност ствари (која је присвојена) мора неспорно да буде утврђена и наведена у чињеничном опису кривичног дела, али то не значи да је неопходно обавити вештачење у том правцу, већ је потребно затражити изјашњење од окривљеног да ли оспорава вредност ствари која је наведена у оптужном акту овлашћеног тужиоца, па тек уколико оспорава обавиће се вештачење које суд може одредити у смислу одредбе чл.

15 ст. 4 ЗКП уколико странке не предложи извођење овог доказа, па уколико вредност износи испод 5.000,00 динара (односно 15.000,00 како је наведено у питању) суд ће дати јасне разлоге да окривљени није ишао за тим да себи прибави малу имовинску корист.

3. Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу, супротно схватању Кривичног одељења Апелационог суда у Нишу (у једном делу одговора), сматра (већином гласова) да суд није овлашћен да уноси битне субјективне елементе кривичног дела у чињенични опис (ако они нису садржани у чињеничном опису у диспозитиву оптужног акта), те да ће у тој ситуацији донети ослобађајућу пресуду применом одредбе чл. 423 ст. 1 тач. 1 ЗКП, с тим што би било довољно за доношење осуђујуће пресуде (под условом да не постоје други разлози за доношење ослобађајуће или пак одбијајуће пресуде) да ови субјективни елементи произилазе из чињеничног описа кривичног дела садржаног у диспозитиву оптужног акта (нпр. ако код кривичног дела крађа није наведено да је окривљени поступао са умишљајем али је наведено да је поступао у намери прибављања противправне имовинске користи јер намера подразумева и умишљај). Дакле, ово Кривично одељење сматра да није довољно да у образложењу осуђујуће пресуде суд да разлоге о остварености субјективних елемената пред-метног кривичног дела ако ти субјективни елементи нису наведени и у изреци пресуде – у чињеничном опису.

II

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу разматрало је следеће спорно правно питање које се појавило у пракси овог Одељења:

Да ли је прекорачена оптужба тиме што је суд у изреци пресуде изоставио недоказану радњу продаје опојне дроге, чиме је отклоњен основ теже правне квалификације кривичног дела, по чл. 246 ст. 1 КЗ, и прихватањем одбране окривљеног да је опојну дрогу држао за сопствену употребу, у чињенични опис кривичног дела у изреци пресуде унео елементе кривичног дела из чл. 246а ст. 1 КЗ, који нису били садржани у оптужници јавног тужиоца?

НАПОМЕНА уз ово питање: Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу имало је у виду да је ово спорно правно питање већ разматрано, те да се о овом питању изјаснило и Кривично одељење Врховног касационог суда, али је то било пре почетка примене сада важећег ЗКП који уводи страначки (адверзијални) кривични поступак, што је по оцени овог Кривичног одељења од значаја за правилно поступање у овим (и сличним) правним стварима.

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу, већином гласова, усвојило је став – одговор на ово спорно правно питање, да је у овом случају оптужба прекорачена, јер је суд овлашћен да окривљеног, у складу са правилима адверзијалног кривичног поступка, огласи кривим или ослободи од оптужбе искључиво за кривично дело за које је оптужен, при чему се мисли на чињенични опис дела садржан у диспозитиву оптужног акта а не и на правну квалификацију из оптужног акта, што би значило поред осталог да суд не може у опис дела додавати елементе другог кривичног дела како би била донета осуђујућа пресуда.

Приредио
Председник Кривичног одељења
Александар Блануша

Закључци усвојени на заједничком радном састанку представника кривичних одељења Врховног касационог суда и апелационих судова, на Ченеју, Салаш 137, дана 31.3.2017. године:

I

Од стране представника Врховног касационог суда на раније постављена спорна правна питања дати су следећи одговори:

1. Питање: Да ли након расписивања потернице за лицем према коме се води кривични поступак може наступити релативна застарелост кривичног гоњења?

Одговор: Даном расписивања потернице прекида се релативна застарелост кривичног гоњења и од тада застарелост кривичног гоњења почиње поново да тече на основу члана 104 став 3 и 5 КЗ, па самим тим почиње и рачунање новог рока релативне застарелости.

2. Питање: Каква је судбина противтужбе уколико је приватна кривична тужба неблаговремена, а противтужба благовремена, као и каква ће бити одлука суда уколико једна или обе странке прецизирају на главном претресу свој оптужни акт у погледу времена извршења кривичног дела?

Одговор: Противтужба је везана за приватну тужбу само у тренутку подношења, а након тога противтужба стиче сопствену самосталност до правноснажног окончања поступка.

3. Питање: Да ли се окривљеном коме је изречена мера забране напуштања стана сходно одредбама члана 208 ЗКП, са или без електронског надзора, може дозволити свакодневно напуштање стана да би му се омогућио боравак на свежем ваздуху у току трајања ове мере?

Одговор: Окривљеном коме је изречена мера забрана напуштања стана у смислу члана 208 ЗКП не може се одлуком суда дозволити свакодневно напуштање стана ради боравка у одређеном времену на свежем ваздуху у току трајања ове мере.

4. Питање: Уколико су испуњени услови за законску рехабилитацију по обе осуде (или више осуда) којима је осуђени раније осуђиван у смислу одредбе члана 98 став 2 тачка 4 ЗКП, да ли се у смислу одредбе члана 100 КЗ може дати судска рехабилитација том лицу, будући да је у време друге осуде (односно свих осталих осуда) био осуђиван у смислу одредбе члана 98 став 1 КЗ?

Одговор: Уколико су у моменту одлучивања о судској рехабилитацији, у смислу члана 100 КЗ, у погледу прве осуде испуњени услови за законску рехабилитацију из члана 98 став 1 и став 2 тачка 4 КЗ, суд ће истовремено дати судску рехабилитацију за прву и остале осуде за које су испуњени услови из члана 98 став 2 тачка 4 КЗ, с обзиром да се давањем рехабилитације за прву осуду осуђени има сматрати неосуђиваним лицем у смислу одредбе члана 98 став 1 КЗ.

II

Врховни касациони суд је у вези са питањем постављеним од стране Апелационог суда у Нишу:

- Да ли се може користити као доказ и на њему засновати пресуда исказ сведока који на суду сведочи о ономе што му је привилеговани сведок рекао о кривичноправном догађају који је предмет кривичног поступка, при чему привилеговарни сведок у поступку, сходно одредби члана 94 ЗКП, користи своје право да не сведочи?,

прихватио усаглашен став апелационих судова са претходне заједничке седнице одржане у Крагујевцу, а то је: Исказ сведока може се користити као доказ у овој процесној ситуацији, јер седок на овај начин сведочи о чињеницама које је својим чулима опазио и коришћење тог исказа као доказа у кривичном поступку није у супротности са било којом одредбом ЗКП, па се не ради о незаконитом доказу у смислу одредбе члана 84 став 1 у вези одредбе члана 16 став 1 ЗКП.

III

Кривична одељења свих апелационих судова уједначила су судску праксу једногласним усвајањем закључка у погледу следећих спорних правних питања:

1. Да ли осуђени који је провео у притвору више од 2/3 казне може, при ступању на издржавање казне, да поднесе молбу за условни отпуст?

Закључак: Око овог питања већ је постигнута сагласност на заједничкој седници представника апелационих судова и Врховног касационог суда у Новом Саду дана 24. 3. 2014. године: уколико је окривљени, правноснажно осуђен на казну затвора, у притвору провео 2/3 исте и још није ступио на издржавање те казне има право на подношење захтева за условни отпуст и може се условно отпустити само уколико суд утврди да су испуњени сви законом прописани услови.

2. Да ли суд треба да донесе посебно решење којим би одлучио о предлогу одбране за укидање притвора?

Закључак: Уколико се притвор према окривљеном укида, онда се мора увек донети посебно решење, а уколико је предлог за укидање притвора стављен на главном претресу а суд сматра да притвор не треба укинути и да предлог треба одбити, о томе ће донети решење на записнику са кратким разлозима без достављања отправка решења, а ако је предлог стављен ван претреса, о томе ће одлучити веће истог суда из члана 21 став 4 ЗКП.

3. Да ли код кривичног дела крађе у чињеничном опису дела мора бити наведена вредност предмета кривичног дела?

Закључак: Код кривичног дела крађе из члана 203 став 1 КЗ вредност ствари која је присвојена мора бити утврђена и наведена у чињеничном опису кривичног дела, с тим да је вештачење ради утврђивања вредности ствари нужно само ако је та вредност спорна.

Приредио
Председник Кривичног одељења
Александар Блануша

СЕНТЕНЦЕ ИЗ ОДЛУКА СУДОВА

МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО

ИСТОВРСНОСТ КАЗНИ (Члан 43. КЗ)

Начин извршења казне затвора у кућним условима није сметња за изрицање јединствене казне затвора у смислу чл.60 ст.2 КЗ.

Из образложења:

Пресудом Основног суда Ужицу Кв-209/16 од 21.09.2016.године, одбијен је захтев осуђеног којим је тражио да се изрекне јединствена казна преиначењем правноснажне пресуде Основног суда у Ужицу К-135/15 од 08.06.2015.године и правноснажне пресуде Основног суда у Ужицу К-231/15 од 03.08.2015.године, као неоснован.

Против исте пресуде жалбу је изјавио осуђени М.С., са предлогом да се применом одредаба о одмеравању казне учињеним у стицају изрекне јединствена казна затвора.

Суштински посматрано, изјављеном жалбом се првостепена пресуда побија због битне повреде одредаба кривичног поступка из чл.438 ст.2 тач.2 ЗКП, која се огледа у томе што су разлози пресуде потпуно нејасни, услед чега није могуће испитати законитост и правилност пресуде, па се укидање исте показује неминовним.

Наиме, у образложењу побијане пресуде, којом је одбијен захтев осуђеног за изрицање јединствене казне затвора, првостепени суд, између осталог, наводи да је одредбом чл.60 ст.2 КЗ, прописано да изрицање јединствених казни могуће ако су у питању две или више истоврсних казни, те да казна затвора изречена пресудом Основног суда у Ужицу К-135/15 од 08.06.2015.године није иста као казна затвора изречена пресудом Основног суда у Ужицу К-231/15 од 03.08.2015.године, с обзиром да је казна затвора по пресуди К-135/15 таква да се издржава у казнено поправном заводу, док је друга казна другачије природе, односно издржава се у кућним условима.

По нахођењу Апелационог суда, имајући у виду одредбу чл.60 ст.2 КЗ, којом су прописана правила изрицања јединствене казне, потом одредбу чл.43 КЗ, којом су прописане врсте казни (казна затвора, новчана казна, рад у јавном интересу, одузимање возачке дозволе), те одредбу чл.45 ст.5 КЗ, којом је само прописан начин извршења казне затвора у ситуацији када се изрекне казна затвора до 1 (једне) године (која ће се извршити тако што ће осуђени издржавати у просторијама у којима станује), то су потпуно нејасни разлози првостепеног суда да се не ради о истоврсним казнама, односно да су у питању „казне другачије природе“, нашта се основано указује жалбом осуђеног који и

подношењем захтева за изрицање јединствене казне, као и у својој жалби, инсистира да су остварени законски услови прописани одредбом чл.60 ст.2 КЗ, за изрицање јединствене казне затвора.

(пресуда Основног суда у Ужицу Кв-209/16 од 21.09.2016.године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-1373/16 од 11.10.2016.године).

*Сентенцу приредила: Милевка Миленковић
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ ПРЕМА МАЛОЛЕТНОМ ЛИЦУ

(Члан 194. став 3. КЗ)

Не може се позивати на нужну одбрану окривљени који провоцира свађу са малолетном ћерком, јер је дужност родитеља да се уздржи од вршења насиља, па и повлачењем из конфликтне ситуације, а у случају недостатака у понашању малолетног детета, да предузима одговарајуће васпитне мере.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Рашкој К.бр.216/16 од 19.04.2016.године, окривљени Б.К. је оглашен кривим да је извршио дело насиља у породици из чл.194 ст.3 у вези ст.1 КЗ и осуђен је на казну затвора у трајању од шест месеци, са урачунавањем временаведеног у притвору и истовремено је одређено да се ова казна има извршити тако што ће је осуђени издржавати у просторијама у којима станује и које не сме напуштати, осим у случајевима прописаном законом који уређује извршење кривичних санкција, а уколико окривљени једном у трајању преко шест часова или два пута у трајању до шест часова самовољно напусти просторију у којој станује, Суд ће одредити да остатак казне затвора издржава у заводу за извршење казне затвора.

Против цитиране пресуде жалбу је изјавио бранилац окривљеног због битних повреде одредаба кривичног поступка, погрешно утврђеног чињеничног стања, повреде кривичног закона и одлуке о кривичној санкцији.

Насупрот наводима жалбе браниоца окривљеног, правилно је првостепени суд утврдио да је критичном приликом дана 20.05.2012.године, применом насиља, окривљени угрозио спокојство и телесни интегритет члана своје породице малолетне ћерке, рођене 18.07.1994.године, тако што је под утврђеним дејством алкохола у крви, након краће расправе са оштећеном, исту ухватио рукама за њену десну руку, окренуо јој руку на леђа, стекао је, након чега је оштећена почела да плаче и од болова пала на земљу, а у чему је спречен од стране комшија М.М. и Г.Х...

С обзиром да је окривљени у својој одбрани сам признао да је критичног дана био под дејством алкохола, да је позвао своју супругу, са којом је тада био у бракоразводној парници, да сложи дрва у дворишту, што она није учинила, већ је преко сина поручила да јој дрва не требају, након чега је исти бацио пет – шест цепаница у септичку јаму како би његов син видео да се не шали, а након чега је његова ћерка изашла из куће, успротивила се таквом његовом понашању и забранила му да баца цепанице, након чега је он поново једну цепаницу бацио иза себе, то је очигледно да је окривљени испровоцирао даљи

догађај, решен да изазове свађу и даље ширење сукоба уз примену насиља, па се не може говорити о противправном нападу оштећене, нити о неопходно потребној одбрани за одбијање напада, као елементима нужне одбране. Стога је правилан закључак првостепеног суда да се у конкретном случају не може говорити о нужној одбрани која искључује противправност дела, јер се не ради о праву нападнутог лица да у одбијању противправног напада повреди нечије правно заштићено добро, већ се управо ради о примени насиља према члану своје породице, малолетној ћерки, која у то време није имала навршених 18 година, у ком случају дужност родитеља је да се уздржи од вршења насиља, па и повлачењем из конфликтних ситуација, а у случају недостатака у понашању малолетне ћерке, да предузима одговарајуће васпитне мере.

С обзиром да квалификовани облик предметног кривичног дела постоји када је радња, ближе описана у ставу један, између осталог, у виду примене насиља извршена према малолетном лицу, то је за постојање предметног кривичног дела из чл.194 ст.3 у вези ст.1 КЗ, довољно да је лице навршило 14 година, а није навршило 18 година, што је у конкретном случају неспорно, па није нужно вештачењем или на други погодан начин утврђивати да ли психофизичке способности оштећене одговарају календарском узрасту, тако да се оваквим наводима жалбе не доводи у сумњу закључак првостепеног суда да је кривично дело извршено према малолетном лицу, с обзиром да иста у време извршења кривичног дела није навршила 18 година (чл.112 ст.9 КЗ, који дефинише појам малолетника).

Неоснован је и жалбени навод браниоца окривљеног да радње окривљеног не представљају кривично дело, већ евентуално „нека кривица може бити у домену прекршајне одговорности, заједно са оштећеном која је исто тако реметила јавни ред и мир“, с обзиром да је неспорно да је од стране окривљеног примењено насиље према малолетном члану породице и да је наступила последица у виду угрожавања спокојства и телесног интегритета, јер је малолетна оштећена дозивала упомоћ, плакала и од болова пала на земљу, а даља примена насиља је спречена од стране комшија који су се умешали у критични догађај.

Жалбом браниоца окривљеног се надаље указује да је у конкретном случају дошло до класичне замене теза, да је оштећена требало да буде процесуирана, а не окривљени, јер је она њега напала и физички озбиљно озледила, јер је задобио лаке телесне повреде, међутим, овакви наводи нису од утицаја на другачију одлуку суда, јер вршење насиља једног члана породице према другом члану породице не искључује могућност да истом приликом и други члан породице врши насиље према првом, односно не искључује се могућност да оба члана породице, према околностима конкретног случаја, буду извршиоци кривичних дела насиље у породици из чл.194 КЗ, при чему је у надлежности заступника јавне тужбе предузимање кривичног гоњења једног или оба члана породице.

(пресуда Основног суда у Рашкој К-26/16 од 19.04.2016.године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-915/16 од 27.06.2016.године).

*Сентенцу приредила: Милевка Миленковић
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

**ПРЕКИД ЗАСТАРЕЛОСТИ ИЗВРШЕЊА КАЗНЕ
(Члан 107. став 4. КЗ)**

Застарелост извршења казне се прекида и достављањем од стране надлежног суда за упућивање осуђеног на извршење казне затвора правноснажне пресуде и правноснажног решења, којим је измењен начин извршења изречене казне, Министарству правде, Управи за извршење кривичних санкција, Одељењу за третман и алтернативне санкције.

Из образложења:

Решењем Основног суда у Крушевцу ЗК-1548/10 Кв-560/16 од 13.10.2016. године, одбијен је, као неоснован, захтев осуђеног П.С., за утврђење да је према истоме наступила релативна застарелост извршења изречене казне затвора у трајању од једне године, која му је изречена правноснажном пресудом Основног суда у Крушевцу ЗК-1548/10 од 09.05.2012. године, која је правноснажна од 04.04.2013. године.

Против наведеног решења заједничку жалбу су изјавили осуђени П.С. и његов бранилац, адвокат М.Л., због погрешне примене материјалног права, са предлогом да Апелациони суд побијано решење преиначи и према осуђеном прекине издржавање казне затвора, јер је наступила релативна застарелост извршења кривичне санкције.

По оцени Апелационог суда правилно је првостепени суд поступио када је, одлучујући о захтеву осуђеног П.С. за утврђење да је према истоме наступила релативна застарелост извршења изречене казне затвора у трајању од једне године, по правноснажној пресуди Основног суда у Крушевцу ЗК-1548/10 од 09.05.2012. године, нашао да нису испуњени услови прописани одредбом чл. 105 тач. 7 КЗ у вези чл. 107 ст. 4 и 5. КЗ.

С тим у вези, неосновани су жалбени наводи браниоца осуђеног да међусобна комуникација органа судске власти и органа управе, не представља радњу којом се спречава ток застарелости, јер није била у циљу извршења пресуде, позивањем осуђеног на издржавање казне затвора, са разлога што се у смислу одредбе чл. 107 ст. 4 КЗ застарелост прекида сваком радњом надлежног органа која се предузима ради извршења казне, па је у том смислу, а супротно изнетим жалбеним наводима, релевантна радња за прекид застарелости достављање од стране Основног суда у Неготину, као надлежног органа према пребивалишту осуђеног за упућивање истог на извршење казне затвора, Министарству правде, Управи за извршење кривичних санкција, Одељењу за третман и алтернативне санкције правноснажне пресуде Основног суда у Крушевцу ЗК-1548/10 од 09.05.2012. године и правноснажног решења Апелационог суда у Крагујевцу број IX Су-56/14 од 21.03.2014. године, којим је измењен начин извршења изречене казне, с обзиром да је предузета у циљу извршења казне, а односи се на осуђеног и казну која му је изречена.

(решење Основног суда у Крушевцу ЗК-1548/10 Кв-560/16 од 13.10.2016. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж.2-795/16 од 09.11.2016. године)

*Сентенцу приредила: Тина Филиповић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ЗАСТАРЕЛОСТ ИЗВРШЕЊА КАЗНЕ (Члан 105. и члан 107. КЗ)

Изрицањем јединствене казне затвора у смислу одредбе чл. 552 ст.1 тач. 1 ЗКП, престају да постоје и да производе правно дејство, у делу одлуке о кривичној санкцији, правноснажне пресуде које су преиначењем у погледу одлуке о казни, ушле у састав јединствене казне, па самим тим престају да теку рокови застарелости извршења казне предвиђени члановима 105. КЗ и 107. КЗ, у погледу пресуда, из којих су појединачне казне, узете као утврђене.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Новом Пазару, Кв.200/15 од 11.03.2016. године, према осуђеном Н. З. обустављено је извршење казне затвора у трајању од шест месеци, на коју је осуђен пресудом Вишег суда у Новом Пазару К.бр.115/11 од 02.12.2011. године, која је постала правноснажна 06.03.2012. године, а која је спајањем ушла у састав пресуде Вишег суда у Новом Пазару Кв.бр.42/15 од 13.03.2015. године, због апсолутне застарелости извршења казне, која је наступила 06.03.2016. године, па је одређено да се осуђени одмах отпусти са даљег издржавања казне затвора, коју издржава у просторијама у којима станује са применом електронског надзора.

Из списка предмета произилази да је пресуда Вишег суда у Новом Пазару К.бр.115/11 од 02.12.2011. године, којом је Н. З. осуђен на казну затвора у трајању од шест месеци, на захтев његовог браниоца, преиначена пресудом Вишег суда у Новом Пазару Кв.бр. 42/15 од 13.03.2015. године у погледу одлуке о казни, заједно са пресудом Вишег суда у Новом Пазару Кв.бр.28/14 од 07.05.2014. године, па је Н. З. осуђен на јединствену казну затвора у трајању од осам месеци, која је преиначена пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-391/15 од 22.05.2015. године (у погледу начина на који ће се казна извршавати).

Код таквог стања ствари, доношењем пресуде Вишег суда у Новом Пазару Кв.бр.42/15 од 13.03.2015. године (која је преиначена пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-391/15 од 22.05.2015. године), престала је да постоји и да производи правно дејство пресуда Вишег суда у Новом Пазару К.бр. 115/11 од 02.12.2011. године, па су у односу на пресуду Вишег суда у Новом Пазару К.бр. 115/11 од 02.12.2011. године, престали и да теку рокови застарелости предвиђени члановима 105. и 107. КЗ, због чега није било места доношењу побијаног решења, те је уважавањем жалбе јавног тужиоца, првостепено решење морало бити преиначено и одбијен предлог осуђеног Н. З. за обуставу извршења казне затвора у трајању од шест месеци, по пресуди К.бр.115/11 од 02.12.2011. године.

(решење Вишег суда у Новом Пазару Кв.200/15 од 11.03.2016. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж.2-255/16 од 23.03.2016. године)

*Сентенцу приредила: Данијела Вранић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ПРОЦЕСНО ПРАВО

ПРИМЕНА ЧЛАНА 2. И ЧЛАНА 12. ЗАКОНА О ОРГАНИЗАЦИЈИ И НАДЛЕЖНОСТИ ДРЖАВНИХ ОРГАНА У СУЗБИЈАЊУ ОРГАНИЗОВАНОГ КРИМИНАЛА, КОРУПЦИЈЕ И ДРУГИХ ПОСЕБНО ТЕШКИХ КРИВИЧНИХ ДЕЛА

Када се ради о кривичном делу организованог криминала за одлучивање о испуњености претпоставки за изручење осумњиченог страном држави надлежан је Виши суд у Београду као првостепени суд за територију Републике Србије.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Краљеву Кв.59/17 од 21.03.2017. године, ставом 1. изреке Виши суд у Краљеву се огласио стварно ненадлежним за одлучивање о испуњености претпоставки за изручење осумњиченог Д.И.П. Републици Бугарској, као држави молиљи, по замолници Јавног тужилаштва Републике Бугарске - Главног јавног тужиоца, број 12144/2016 од 11.01.2017. године. Ставом 2. изреке побијаног решења је одлучено да по правноснажности наведеног решења списе предмета доставити Вишем суду у Београду, Посебном одељењу, као стварно надлежном суду.

Увидом у списе предмета је утврђено да је пред Вишим судом у Краљеву вођен поступак за одлучивање о испуњености претпоставки за изручење осумњиченог Д.И.П. Републици Бугарској, као држави молиљи, против ког се пред надлежним органима Републике Бугарске води кривични поступак истр. пр. бр. 143/2015 према евиденцији Главне дирекције „БОП“ - за борбу са организованим криминалом Министарства унутрашњих послова, пр. бр. 330/2015 према евиденцији Специјалног тужилаштва, због основане сумње да извршио кривично дело учествовање у криминалној организацији из члана 321. став 3. предлог 2. тачка 2. у вези става 2. КЗ Бугарске.

Чланом 1. Закона о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, корупције и других посебно тешких кривичних дела (“Службени гласник РС”, број 42/2002... - др. закон и 32/2013) прописано је да се овим законом уређује образовање, организација, надлежност и овлашћења државних органа и посебних организационих јединица државних органа, ради откривања, кривичног гоњења и суђења за кривична дела одређена тим законом.

Чланом 2. тачка 1. истог Закона, прописано је да се овај закон примењује ради откривања, кривичног гоњења и суђења између осталог и за кривична дела организованог криминала.

Одредбом члана 3. став 1. овог Закона, прописано је да организовани криминал у смислу овог закона представља вршење кривичних дела од стране организоване криминалне групе или њених припадника, а да се под организованим криминалном групом из става 1. овог члана подразумева група од три или више лица, која постоји

одређено време и делује споразумно у циљу вршења једног или више кривичних дела за која је прописана казна затвора од четири године или тежа казна, ради стицања, посредно или непосредно, финансијске или друге користи.

Чланом 12. став 1. наведеног Закона прописано је да за поступање у предметима кривичних дела из члана 2. истог Закона надлежан је Виши суд у Београду, као првостепени, за територију Републике Србије, а чланом 13. прописано је да се у Вишем суду у Београду образује Посебно одељење за поступање у предметима кривичних дела из члана 2. овог Закона.

Имајући у виду да је Д.И.П. основано сумњив да је извршио кривично дело учествовање у криминалној организацији из члана 321. став 3. предлог 2. тачка 2. у вези става 2. КЗ Бугарске, дакле у конкретном случају се ради о кривичном делу организованог криминала, то је по налажењу Апелационог суда, правилно поступио првостепени суд када се огласио стварно ненадлежним и нашао да је за одлучивање о испуњености претпоставки за изручење осумњиченог Републици Бугарској надлежан Виши суд у Београду, као првостепени суд за територију Републике Србије, у којем је образовано Посебно одељење за поступање у предметима кривичних дела из члана 2. Закона о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, корупције и других посебно тешких кривичних дела.

(решење Вишег суда у Краљеву Кв.59/17 од 21.03.2017. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2 202/17 од 30.03.2017. године)

*Сентенцу приредила: Наташа Јанковић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ЧЛАН 68. ЗАКОНА О МЕЂУНАРОДНОЈ ПРАВНОЈ ПОМОЋИ У КРИВИЧНИМ СТВАРИМА

Код несумњиво утврђене чињенице да постоји сагласност осуђеног не може се прихватити тврдња првостепеног суда да нису испуњени услови за трансфер – премештај осуђеног у Републику Србију ради извршења казне затвора јер нема података о породичним и осталим приликама.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Новом Пазару Кв.147/2016 од 07.02.2017. године одбијен је захтев број 6/TRA/15/2765 од 01.03.2016. године Министарства правде – Управе за извршење кривичних санкција Краљевине Белгије за трансфер – премештај осуђеног Д.С. из Краљевине Белгије у Републику Србију ради извршења казне затвора.

Наиме, увидом у списе предмета првостепеног суда, утврђено је да је Министарство правде Републике Србије, сходно Закону о међународној правној помоћи у кривичним стварима („Службени гласник Републике Србије“, број 20/2009) и Конвенције о трансферу осуђених лица (Објављен у „Службеном листу СРЈ“ - Међународни уговори“, број 4 од 27. јуна 2001. године), доставило првостепеном суду захтев Савезне јавне службе правде Краљевине Белгије за трансфер - премештај осуђеног Д.С. из Краљевине Белгије у Републику Србију, уз његову сагласност, обавештавајући првостепени суд у смислу

одредбе члана 61. став 1. напред цитираног Закона о испуњености претпоставки из члана 7. став 1. тачка 4. и 5. и члана 63. став 1. тачка 4. наведеног Закона.

Одбијајући захтев Министарства правде – Управе за извршење кривичних санкција Краљевине Белгије за трансфер – премештај осуђеног Д.С. из Краљевине Белгије у Републику Србију ради извршења казне затвора, првостепени суд налази да нису испуњени услови, истичући да у изјави осуђеног која је саставни део захтева Краљевине Белгије за трансфер осуђеног нема података о породичним и осталим приликама које се тичу статуса окривљеног у држави молиљи, а на основу којих би се могло одредити да ће извршење кривичне санкције у Републици Србији побољшати изгледе за друштвену рехабилитацију осуђеног, на основу којих би био оправдан трансфер осуђеног из Краљевине Белгије у Републику Србију, што је по оцени Апелационог суда нејасно и за сада неприхватљиво.

Према одредби члана 68. Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима је предвиђено да се премештај осуђеног у Републику Србију ради извршења стране кривичне пресуде може извршити ако су испуњене претпоставке предвиђене чланом 7. овог Закона и једна од ових чланом предвиђених претпоставки, да ће извршење кривичне санкције у Републици Србији побољшати изгледе за друштвену рехабилитацију осуђеног, или да је осуђени сагласан са премештајем, то је насупрот закључку првостепеног суда за премештај осуђеног уколико су испуњене претпоставке из члана 7. Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима, довољна испуњеност једне од претпоставки из члана 68., дакле, довољна је сагласност осуђеног за премештај, па се не може прихватити тврдња првостепеног суда да нису испуњени услови за трансфер – премештај осуђеног лица.

(решење Вишег суда у Новом Пазару Кв.147/2016 од 07.02.2016. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж-Кре 4/17 од 14.03.2017. године)

*Сентенцу приредила: Наташа Јанковић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**ПРЕИСПИТИВАЊЕ ОДЛУКЕ О ПРИВРЕМЕНОМ ОДУЗИМАЊУ
ИМОВИНЕ ПРОИСТЕКЛЕ ИЗ КРИВИЧНОГ ДЕЛА**
(Члан 34. став 3. Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела)

Захтев за преиспитивање одлуке о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела странке могу поднети тек након правноснажног окончања поступка привременог одузимања имовине, па до подношења захтева за трајно одузимање имовине.

Из образложења:

Решењем Основног суда у Ужицу Кв-136/16 (ПОИ-2/16) од 02.09.2016. године одбачен је, као недозвољен, захтев Б.Г. и Г.Г. од 02.08.2016. године за преиспитивање одлуке о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела од окривљеног М.Ж. и трећих лица.

Против наведеног решења заједничку жалбу су изјавили Б.Г., Г.Г. и њихов пуномоћник, адвокат М.А., због битне повреде одредаба кривичног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права, са предлогом да Апелациони суд у Крагујевцу побијано решење укине и предмет врати првостепеном суду на поновно одлучивање.

Апелациони суд је испитујући побијано решење нашао, насупрот наводима жалбе, да је правилно поступио првостепени суд, када је захтев Б.Г. и Г.Г. за преиспитивање одлуке о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела од окривљеног М.Ж. и трећих лица одбацио, као недозвољен, између осталог и с обзиром да поступак привременог одузимања имовине од окривљеног М.Ж. и трећих лица није правноснажно окончан, јер се налази у фази одлучивања по приговорима бранилаца окривљеног на решење првостепеног суда којим је одређено привремено одузимање имовине, када се не може поднети захтев за преиспитивање те одлуке.

(решење Основног суда у Ужичу Кв-136/16 (ППОИ-2/16) од 02.09.2016. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу КЖпои.-5/16 од 19.09.2016. године)

*Сентенцу приредила: Тина Филиповић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ПОТВРЂИВАЊЕ ОПТУЖНИЦЕ

Уколико другостепени суд одлучује о жалби изјављеној против решења Основног суда којим је потврђена оптужница у моменту када су ступиле на снагу измене Кривичног законика и када је дошло до измене у погледу кривичне санкције у том смислу што је сада за кривично дело према запрећеној казни надлежан Виши суд, а одлука првостепеног суда је донета пре измене Кривичног законика, другостепени суд ће такву жалбу одбити, с тим што ће навести у образложењу да ће у даљем току поступка суд водити рачуна о својој стварној надлежности.

Из образложења:

„Овај суд је имао у виду одредбу чл. 348. ст. 3. у вези ст. 2. и 1. КЗ, које одредбе се примањују од 1.6.2017. године, за које дело је прописана казна затвора у трајању од две до дванаест година, и у том смислу ценио законитост предузетих радњи Основног суда према времену када је донето побијано решење и нашао да је првостепени суд био надлежан да одлучује о подигнутој оптужници, и сходно томе ће у даљем току поступка водити рачуна о својој стварној надлежности“.

(решење Основног суда у Краљеву Кв-243/17 од 08.06.2017. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-363/17 од 9.6.2017. године)

*Сентенцу приредила: Невена Марковић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ИЗУЗЕЋЕ
(Члан 37. став 1. тачка 4. ЗКП)

Судија која је учествовала као члан ванрасправног већа у поступку одлучивања по приговору браниоца окривљеног на подигнуту оптужницу се мора изузети од поступања као председник судећег већа.

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Крагујевцу ЗК-139/12 од 26.02.2016.године, окривљени М.М. је оглашен кривим да је извршио кривично дело силовање из чл.178 ст.3 у вези ст.1 КЗ и осуђен је на казну затвора у трајању од пет година, уз урачунавање времена проведеног у притвору.

Жалба браниоца окривљеног је оцењена као основана и првостепена пресуда је укинута, будући да се истом основано указује да је у првостепеном поступку учињена битна повреда одредаба кривичног поступка, јер је на главном претресу учествовао судија који се морао изузети.

Наиме, одредбом чл.438 ст.1 тач.4 ЗКП је прописано да, између осталог, битна повреда одредаба кривичног поступка постоји ако је на главном претресу учествовао судија који се морао изузети. Одредбом члана 37. истог Закона су прописани разлози за изузеће, те, између осталог, да ће судија бити изузет од судијске дужности у одређеном предмету ако је у истом предмету одлучивао о потврђивању оптужнице (чл.37 ст.1 тач.4 ЗКП).

Из списка предмета произилази да је првостепену пресуду донела као председник већа судија Г.В, која је учествовала као члан већа Вишег суда у Крагујевцу у предмету Кв-316/12 од 08.10.2012.године, када је одбијен као неоснован приговор браниоца окривљеног поднет против оптужнице Вишег јавног тужиоца у Крагујевцу Кт.бр.92/12 од 18.09.2012.године. Иако је судија учествовала као члан ванрасправног већа у поступку одлучивања по приговору браниоца окривљеног на подигнуту оптужницу, дакле, у време доношења одлуке по приговору, примењивао се стари Законик о кривичном поступку, иста правна ситуација се има уподобити са одредбом чл.37 ст.1 тач.4 новог ЗКП („Службени гласник РС“, број 72/11, који је ступио на снагу 01.10.2013.године), јер се суштински посматрано ради о истој улози судије у поступку у коме се одлучује о подигнутој оптужници пре него што иста ступи на правну снагу.

Уподобљавањем одлучивања о потврђивању оптужнице са доношењем одлуке по приговору браниоца на оптужницу, у смислу чл.37 ст.1 тач.4 ЗКП, спречава се могућност да поступајући судија, који је задужен предметом, у фази главног претреса и пресуде, буде упознат са оптужбом у ранијој фази кривичног поступка и спроведе суђење са већ израженим ставом о основаности оптужења, о чему коначну одлуку тек треба да донесе, након одржаног главног претреса.

(пресуда Вишег суда у Крагујевцу ЗК-139/12 од 26.02.2016.године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-1264/16 од 14.10.2016.године).

*Сентенцу приредила: Милевка Миленковић
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

ЗАКОНСКА ЛЕГАЛИЗАЦИЈА
(Члан 51. Став 1. Закона о оружју и муницији –
„Службени гласник РС“, број 20/2015)

Да би неко лице постало „власник оружја из категорије „Б“, које је овлашћено да у законом прописаном року поднесе захтев за легализацију оружја, потребно је да прави власник нађеног оружја изрази јасну и несумњиву вољу да не жели више да га држи, тако да лице које је пронашло изгубљено оружје стиче само дужност да исто пријави надлежном органу, а не и право да поднесе захтев за издавање одговарајуће исправе.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Крагујевцу 7К-717/15 од 21.11.2016.године, окривљени М.М. је оглашен кривим да је извршио кривично дело недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из чл.348 ст.4 у вези ст.1 КЗ, за које му је утврђена казна затвора у трајању од две године и шест месеци и кривично дело тешко дело против опште сигурности из чл.288 ст.3 у вези чл.278 ст.5 у вези ст.4 и 1 КЗ, за које му је утврђена казна затвора у трајању од шест месеци, па је осуђен на јединствену казну затвора у трајању од две године и осам месеци, са урачунавањем временаведеног у притвору.

Против наведене пресуде жалбе су изјавили Основни јавни тужилац у Крагујевцу, због одлуке о казни и браниоци окривљеног, због свих законом предвиђених основа.

Апелациони суд је нашао да правилно првостепени суд одбрану окривљеног није прихватио, већ је понашање окривљеног и његово чињење са кривичноправног аспекта правно оценио као радње извршења кривичног дела из чл.348 ст.4 у вези ст.1 КЗ, за које је оглашен кривим, оцењујући изјављене жалбе бранилаца окривљеног као неосноване.

Наиме, стоји чињеница да је одредбама Закона о оружју и муницији („Службени гласник РС“, број 20/2015) прописана законска легализација у чл.51 ст.1, те да власници оружја из категорије „Б“ и „Ц“, који немају исправу издату од надлежног органа, могу у року од три месеца од дана ступања на снагу овог Закона поднети захтев за издавање одговарајуће исправе (дакле, рок тече почев од дана ступања на снагу Закона, дана 05.03.2015.године, а не од почетка примене Закона).

Међутим, по нахођењу Апелационог суда, као другостепеног, да би једно лице постало „власник оружја из категорије „Б“ потребно је да прави власник напуштене ствари изрази јасну и несумњиву вољу да не жели више да је држи, дакле, није свака изгубљена ствар уједно и напуштена ствар. Како је окривљени пронашао изгубљену ствар, при чему и сам говори, како то суштински произилази из његове одбране, да је тражио власника, дакле, није је сматрао напуштеном ствари, то исти није могао постати власник оружја из категорије „Б“ да би био овлашћен да поднесе захтев за издавање одговарајуће исправе, па се његове радње не могу сматрати декриминализованим, како се то неосновано указује у изјављеној жалби, нити се окривљени у својој материјалној одбрани тако децидирано бранио, будући да је на главном претресу навео да је можда и планирао да га остави код власника кафића или да га однесе у полицију.

С обзиром да је окривљени, сходно законским одредбама, имао само обавезу да пријави надлежној полицијској управи нађено оружје, то подразумева одговарајуће обавештење полицијске управе, а не заснивање државине на том ватреном оружју и ношење истог у циљу пријављивања, тако да радње окривљеног свакако излазе изван оквира цитираних законских одредби и представљају радње објективног бића предметног кривичног дела.

(пресуда Основног суда у Крагујевцу 7К-717/15 од 21.11.2016.године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-515/17 од 22.05.2017.године).

*Сентенцу приредила: Милевка Миленковић
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

ПОВРЕДА ЗАКОНА

Првостепени суд је повредио закон када је донео решење о одређивању притвора без претходног саслушања окривљеног у смислу члана 212. став 2. ЗКП.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Крушевцу Кв.бр.103/17 од 31.05.2017. године, притвор против окривљеног И.М. из Крушевца, одређен решењем Вишег суда у Крушевцу Кв.бр.69/17 од 10.05.2017. године, рачунаће се од 30.05.2017. године и може трајати највише шездесет дана, а најдуже до 28.07.2017. године.

Против наведеног решења жалбу је изјавио окривљени, без навођења законског основа, са предлогом да му се притвор укине.

Наиме, из списка предмета произилази да је решењем Вишег суда у Крушевцу Кв.бр.69/17 од 10.05.2017. године, обустављено извршење казне затвора према окривљеном И.М. по пресуди Вишег суда у Крушевцу К.бр.9/16 од 29.09.2016. године, која је потврђена пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Кж1 бр.1527/16 од 08.12.2016. године, као и да је одређен притвор против окривљеног на основу члана 211. став 1. тачка 1. ЗКП, који ће се рачунати од дана правноснажности одлуке којом је обустављено извршење казне, али да пре доношења одлуке о одређивању притвора није саслушан окривљени о разлозима за одређивање притвора, сходно одредби члана 212. став 2. ЗКП.

Имајући у виду да окривљени до доношења побијаног решења није саслушан, сходно одредби члана 212. став 2. ЗКП, нити из побијаног решења произилази по ком законском основу је одређен притвор против окривљеног, то је побијано решење морало бити укинато и предмет упућен првостепеном суду на поновно одлучивање.

(решење Вишег суда у Крушевцу Кв.бр.103/17 од 31.05.2017. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2 378/17 од 19.06.2017. године)

*Сентенцу приредила: Наташа Јанковић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**САСЛУШАЊЕ ОСУМЊИЧЕНОГ У ПОЛИЦИЈИ
(Члан 289. став 4. ЗКП)**

Чињеница да је у случају обавезне одбране осумњичени у полицији саслушан без присуства браниоца није од значаја за законитост и правилност пресуде, јер изнета одбрана није коришћена као доказ.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Крагујевцу 10К-1291/15 од 16.06.2016.године, окривљени И.В. је оглашен кривим да је извршио кривично дело тешка крађа у саизвршилаштву из чл.204 ст.1 тач.1 у вези чл.33 КЗ, за које му је изречена условна осуда тако што му је утврђена казна затвора у трајању од шест месеци и истовремено одређено да се иста неће извршити ако у року од две године од дана правноснажности пресуде не учини ново кривично дело.

Против наведене пресуде жалбу је изјавио бранилац окривљеног и у истој, између осталог, истиче да је првостепени суд тиме што је окривљени наглашавао у својој одбрани да му при саслушању у ПС полицијски службеници нису омогућили да има браниоца кога је тражио и који је обавезан, учинио битну повреду одредаба кривичног поступка, без указивања о којој битној повреди одредаба је реч.

Стоји чињеница да је окривљени пред ПУ Крагујевац – ПУ Крагујевац од 27.02.2015.године саслушан без браниоца, мада је, сходно чл.74 тач.3 ЗКП, у конкретном случају исти био обавезан већ од првог саслушања окривљеног. Међутим, по налажењу Апелационог суда, будући да је окривљени у каснијем току поступка имао браниоца, да је слободно износио своју одбрану у његовом присуству, те да његову одбрану дату пред овлашћеним службеним лицима полиције без браниоца првостепени суд није ни узимао у обзир приликом утврђивања чињеничног стања ове кривичноправне ствари, нити је исту користио као доказ, у смислу чл.289 ст.4 ЗКП, наведена околност није била ни од каквог утицаја на доношење законите и правилне пресуде, па је жалба браниоца у том делу оцењена као неоснована.

(пресуда Основног суда у Крагујевцу 10К-1291/15 од 16.06.2016.године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-163/17 од 13.02.2017.године).

*Сентенцу приредила: Милевка Миленковић
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

ИЗДАВАЈАЊЕ НЕЗАКОНИТИХ ДОКАЗА

Уколико суд нађе да је неки доказ незаконит, исти неће извести читањем већ се исти мора издвојити из списка предмета сходно члану 407. ЗКП.

Из образложења:

„Првостепени суд је окривљеног ослободио од оптужбе за предметно кривично дело и у образложењу пресуде између осталог навео “да суд није прихватио наводе оптуженог са записника од 21.12.2015. године из ПУ Крагујевац, имајући у виду да се ради о доказу на коме се не може засновати пресуда, обзиром да исти није сачињен у складу са законом, а што је суд утврдио на основу исказа сведока Р.К., чији је исказ суд у потпуности прихватио...”.

„Основано се изјављеном жалбом јавног тужиоца указује да су нејасни наводи првостепеног суда у делу да је записник о саслушању осумњиченог који је сачињен у ПУ у Крагујевцу у присуству браниоца незаконит доказ, јер у ситуацији када је Суд става да је неки доказ незаконит, тада се такав незаконит доказ у смислу члана 407. ЗКП издваја из списка предмета и исти се не може извести читањем, а што првостепени суд није учинио, већ је исти извео читањем. Како су при саслушању окривљеног биле испуњене све процесне претпоставке за обављање ове процесне радње, то је предметни записник од 15.12.2015. године од стране јавног тужиоца и увршћен у доказну грађу предметне кривичноправне ствари, сходно чему није било ни предлога од стране одбране да се овај записник као незаконит доказ издвоји из списка нити је пак то учинио првостепени суд по службеној дужности. Дакле, ради се у свему о законитом доказу, па су нејасни разлози првостепеног суда да је наведени записник незаконит доказ...”

(пресуда Основног суда у Крагујевцу К-521/16 од 01.03.2017. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-307/17 од 14.03.2017. године)

*Сентенцу приредила: Невена Марковић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**БИТНА ПОВРЕДА ОДРЕДАБА КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА
(Члан 438. став 2. тачка 2. ЗКП)**

Износ штете учињене кривичним делом суд не може утврђивати у поступку претходног испитивања оптужног акта, јер се ради о чињеницама које су предмет доказивања.

Из образложења:

Решењем Основног суда у Аранђеловцу Кв.бр.13/16 од 14.06.2016. године, обустављен је кривични поступак јер нема места оптужби оштећене као тужиоца И.Д. из Београда од 20.11.2012. године, против окривљеног Б.Ј. из Аранђеловца, као одговорног лица у предузећу „Г.“ д.о.о. из Аранђеловца, због кривичног дела злоупотреба положаја одговорног лица из члана 234. став 1. КЗ, због апсолутне застарелости кривичног гоњења.

Из списка предмета, односно оптужног акта поднетог Основном суду у Аранђеловцу 20.11.2012. године, произилази да је оштећена као тужилац И.Д. ставила на терет окривљеном Б.Ј., извршење кривичног дела злоупотреба службеног положаја из члана 359. став 3. КЗ и кривично дело превара из члана 208. став 4. КЗ.

Из образложења побијаног решења произилази да је првостепени суд у поступку претходног преиспитивања оптужног акта извео закључак да дело које се окривљеном ставља на терет, није кривично дело злоупотреба службеног положаја из члана 359. став 3. КЗ и кривично дело превара из члана 208. став 4. КЗ, већ кривично дело злоупотреба положаја одговорног лица из члана 234. став 1. КЗ.

Полазећи од таквог мишљења првостепени суд је, будући да се окривљеном као време извршења кривичних дела наводи 29.08.2007. године у Аранђеловцу, у Ваљеву 11.09.2007. године, у Београду крајем октобра месеца 2007. године и у Аранђеловцу од децембра месеца 2007. до марта 2008. године, а да је за кривично дело злоупотреба положаја одговорног лица из члана 234. став 1. КЗ запрећена казна затвора у трајању од три месеца до три године, закључио да је у конкретном случају марта месеца 2014. године, наступила апсолутна застарелост кривичног гоњења.

Апелациони суд је овакав закључак првостепеног суда оценио као нејасан, јер је оптужним актом окривљеном Б.Ј., поред кривичног дела из члана 359. став 3. КЗ, стављено на терет и кривично дело превара из члана 208. став 4. КЗ, којом је одредбом прописано да ако је делом из став 1. и 2. овог члана прибављена имовинска корист или је нанета штета у износу који прелази милион и петсто хиљада динара, учинилац ће се казнити затвором од две до десет година и новчаном казном, а у конкретном случају се окривљеном ставља на терет да је у време и на начин као у оптужном предлогу оштећеној као тужиоцу И.Д. (њеном предузећу) нанео штету у износу од 91.450 евра. Дакле, нејасно је како је првостепени суд под одредбу кривичног дела из члана 234. став 1. КЗ, поред кривичног дела из члана 359. став 3. КЗ подвео и кривично дело превара из члана 208. став 4. КЗ, тим пре, што првостепени суд чињеницу везану за износ учињене штете оштећеној није могао утврђивати у поступку претходног преиспитивања оптужног предлога.

(решење Основног суда у Аранђеловцу Кв.бр.13/16 од 14.06.2016. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2 653/16 од 07.09.2016. године)

*Сентенцу приредила: Наташа Јанковић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ПОВРЕДА ПРАВА НА ОДБРАНУ (Члан 74. став 1. тачка 2. ЗКП)

Повређено је право на одбрану окривљеном када је у предистражном поступку без браниоца полицији показао место где је одбацио предмете кривичног дела, о чему је састављен извештај о форензичком прегледу лица места, који је на главном претресу изведен као доказ.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Пожаревцу 39К-79/16 од 03.06.2016. године, окривљени З.Г. оглашен је кривим због кривичног дела тешка крађа из чл. 204 ст. 1 тач. 1 КЗ и осуђен на казну затвора у трајању од једне године и шест месеци.

Основано се жалбом браниоца окривљеног З.Г. указује да је у предистражном поступку окривљеном повређено право на одбрану.

Наиме, из списка предмета (службене белешке о обавештењу примљеном од грађана од 08.07.2015. године и извештаја о форензичком прегледу лица места број КТ 604-724/2015 од 08.07.2015. године), произилази да полиција у предистражном поступку, сходно својој законској дужности у смислу чл. 289 ст. 2 ЗКП, лице - грађанина (окривљеног З.Г.) које је у току прикупљања обавештења о кривичном делу и учиниоцу, почела да третира као осумњиченог, тј. које је оценила да се може сматрати осумњиченим (и стим у вези им је сада окривљени З.Г. показао место где је одбацио предмете кривичног дела), није упозорила да има право да узме браниоца који ће присуствовати његовом саслушању.

Полазећи од наведених околности и одредбе чл. 397 ст. 4 ЗКП којом је, између осталог, прописано да ако окривљени одступи од свог раније датог исказа, председник већа упозориће га на то и упитати за разлоге одступања, по оцени Апелационог суда, првостепени суд је одлучујући да на главном претресу током изношења одбране упита окривљеног за разлоге одступања од својих ранијих изјашњења у вези предметног кривичног дела датих у предистражном поступку неправилно применио цитирану одредбу процесног закона, која се односи на ситуацију у којој окривљени одступа од свог раније датог исказа који се може користити као доказ у кривичном поступку. Дакле, наведена одредба није могла бити примењена, што повлачи укидање побијане пресуде, јер се обавештења која на неформалан начин прикупи полиција, а која се налазе у списима предмета, не користе као доказ у кривичном поступку, осим саслушања осумњиченог, под условима који су одређени закоником (кад осумњичени у присуству браниоца пристане да да исказ) и по правилима која важе за саслушање окривљеног у кривичном поступку (чл. 289 ст. 4 ЗКП), каквог саслушања у конкретном случају није било.

Поступајући на напред изнети начин окривљеном З.Г. је у предистражном поступку повређено право одбране, будући да су се у току прикупљања обавештења од полиције појавиле околности које су указивале на постојање основа сумње да је окривљени учинилац предметног кривичног дела из чл. 204 ст. 1 тач. 1 ЗКП, за које је прописана казна затвора од једне до осам година, па је морао бити поучен о праву да узме браниоца који ће присуствовати његовом саслушању, а следствено томе и показивању места на коме се налазе предмети кривичног дела, јер окривљени сходно одредби чл. 74 ст. 1 тач. 2 ЗКП, мора имати браниоца од првог саслушања па до правноснажног окончања кривичног поступка, у случају ако се поступак води због кривичног дела за које је прописана казна затвора од осам година или тежа казна.

(пресуда Основног суда у Пожаревцу 39К-79/16 од 03.06.2016. године, која је исправљена решењем Основног суда у Пожаревцу 39К-79/16 од 24.08.2016. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-1439/16 од 07.11.2016. године)

*Сентенцу приредила: Тина Филиповић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**ОБУСТАВА ПОСТУПКА
(Члан 338. став 1. тачка 2. ЗКП)**

Укидање првостепене пресуде по жалби одбране, у одсуству жалбе заступника јавне тужбе, трајно одузима могућност јавном тужиоцу да након тог процесног момента врши проширење оптужног акта у погледу нових радњи извршења, те, представља разлог за обуставу поступка по наведеним радњама, приликом испитивања проширене оптужнице.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Пожаревцу 1Кв-70/17 од 23.05.2017. године одлучено је да нема места оптужби против окривљене М. М. у погледу нових радњи извршења продуженог кривичног дела злоупотреба положаја одговорног лица из чл. 234 ст. 3 у вези ст. 1 КЗ у вези чл. 61 КЗ, ближе описаних у проширеној оптужници Вишег јавног тужилаштва у Пожаревцу Кт-10/11-201 од 10.02.2017. године, поред четири првобитне радње, па је против исте, по наведеним тачкама оптужнице, обустављен кривични поступак.

Жалбом јавног тужиоца истицано је, да је првостепени суд погрешно закључио, да је проширењем поменуте оптужнице повређена одредба чл. 453 ЗКП, те, да у наведеној правној ситуацији, не би дошло до преиначења пресуде на штету окривљене, у погледу правне квалификације кривичног дела, будући да јој се том оптужницом ставља на терет извршење истог продуженог кривичног дела, за радње које је учинила у истом својству и у периоду за који је оптужена првобитном оптужницом тог тужилаштва, па би се заправо вођењем новог кривичног поступка и подизањем нове оптужнице, ишло на штету окривљене.

Апелациони суд је оценио неоснованим поменуте жалбене наводе тужиоца, будући да је спорно проширење оптужнице, у виду додавања, поред четири постојеће, још десет нових радњи у саставу продуженог кривичног дела које се окривљеној ставља на терет, битно на штету окривљене, а уследило након укидања осуђујуће пресуде, по жалби окривљене и њеног браниоца, који су се једини жалили, те би потврђивањем такве оптужнице, и, следствено, утврђивањем овог новог чињеничног стања, окривљена била доведена у знатно неповољнији кривичноправни положај од оног пре изјављивања жалбе, па је првостепени суд, правилном применом одредбе чл. 338 ст. 1 тач. 2 ЗКП, утврдио да због наведене околности јавни тужилац трајно губи право да након тог процесног момента врши проширење оптужног акта у погледу нових радњи извршења.

(решење Вишег суда у Пожаревцу 1Кв-70/17 од 23.05.2017. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж.2-369/17 од 15.06.2017. године)

*Сентенцу приредио: Никола Станојевић
судијски помоћник Апелационог суда Крагујевцу*

ПОВРЕДА ПРАВА НА ОДБРАНУ

Повређено је право на одбрану осуђеном када је у поступку за преиначење правноснажних пресуда, применом одредби о одмеравању јединствене казне за дела у стицају, који је спроведен у његовом одсуству, усвојен захтев јавног тужиоца за изрицање јединствене казне осуђеном, без претходног обавештавања браниоца осуђеног о покретању наведеног поступка и без давања могућности истом да учествује у том поступку.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Краљеву Кв-813/2016 од 07.02.2017. године, преиначене су правноснажне пресуде Основног суда у Краљеву 11К-657/10 од 30.03.2015. године и Вишег суда у Крушевцу К-35/12 од 28.02.2013. године, применом одредби за дела извршена у стицају, тако што су осуђеном Ј.К. узете као утврђене и то казна затвора у трајању од једне године, изречена правноснажном пресудом Основног суда у Краљеву 11К-657/10 од 30.03.2015. године, због кривичног дела тешка крађа из чл. 204 ст. 1 тач. 1 КЗ и казна затвора у трајању од једне године, изречена правноснажном пресудом Вишег суда у Крушевцу К-35/12 од 28.02.2013. године, због кривичног дела омогућавање уживања опојних дрога из чл. 247 ст. 2 у вези ст. 1 КЗ, па је на основу чл. 60 КЗ Ј.К. осуђен на јединствену казну затвора у трајању од једне године и једанаест месеци.

Основано се у жалби браниоца осуђеног Ј.К. указује да је у поступку за изрицање јединствене казне осуђеном повређено право на одбрану.

Наиме, из списка предмета произилази да је Основни јавни тужилац у Краљеву дана 27.12.2016. године, поднео захтев за изрицање јединствене казне осуђеном Ј.К. по правноснажним пресудама Основног суда у Краљеву 11К-657/10 од 30.03.2015. године и Вишег суда у Крушевцу К-35/12 од 28.02.2013. године, као и да се осуђени Ј.К. није изјаснио о поднетом захтеву јавног тужиоца, а налог за изјашњење му је достављен преко огласне табле суда, с обзиром да му није било могуће уручити писмено на адреси која је позната суду. Такође, из списка предмета се утврђује да је осуђени Ј.К. недоступан државним органима, да је за истим расписана међународна потерница и да је адвоката С.Н. изабрао и пуномоћјем овластио за свог браниоца.

Полазећи од наведених околности и одредбе чл. 554 ст. 1 и 2 ЗКП, којом је прописано да суд о захтеву за изрицање јединствене казне одлучује у седници већа и да ће пре доношења одлуке узети изјаву од супротне странке, као и да бранилац има право да у корист окривљеног предузима све радње које може предузети окривљени сходно чл. 71 тач. 5 ЗКП, по оцени Апелационог суда, првостепени суд је одлучујући да у седници већа у поступку за изрицање јединствене казне усвоји захтев јавног тужиоца за изрицање јединствене казне осуђеном, без претходног обавештавања браниоца осуђеног о покретању посебног поступка од стране јавног тужиоца за преиначење правноснажних пресуда у погледу одлуке о казни и без давања могућности истом да учествује у том поступку, неправилно применио напред наведене одредбе процесног закона, које регулишу наведени поступак, односно, које прописују право и дужност браниоца да предузима у корист окривљеног све радње које може предузети окривљени, а што повлачи укидање побијане пресуде.

Поступајући на напред изнети начин осуђеном Ј.К. је од стране првостепеног суда повређено право на одбрану, као нужна последица положаја окривљеног у кривичном поступку и гарант правилности и законитости судских одлука, будући да је у одсуству личне одбране (одбране коју врши сам окривљени), осуђени у поступку по захтеву јавног тужиоца за преиначење правноснажних пресуда, применом одредби о одмеравању јединствене казне за дела у стицају, који је спроведен у његовом одсуству, морао имати право на формалну одбрану, која се препушта стручном лицу - адвокату, у конкретном случају вољном браниоцу, а све са циљем равноправности кривичнопроцесних странака у судском поступку.

(пресуда Основног суда у Краљеву Кв-813/2016 од 07.02.2017. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-359/17 од 15.03.2017. године)

*Сентенцу приредила: Тина Филиповић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

УПОЗНАВАЊЕ СА САДРЖИНОМ ЗАПИСНИКА О ИСКАЗИМА (Члан 406. став 1. тачка 5. ЗКП)

Суд се може, сходном применом члана 405. ЗКП, упознати са садржином записника о саслушању малолетног учиниоца кривичног дела у раздвојеном поступку и тај исказ користити као доказ у поступку који се пред њим води против пунолетног саизвршиоца.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Краљеву 20К-2459/12 од 27.04.2016. године, окривљени М. М. оглашен је кривим због кривичног дела тешка крађа у саизвршилаштву из чл. 204. ст. 1. тач. 1. КЗ у вези чл. 33. КЗ, за које је осуђен на казну затвора у трајању од једне године.

Бранилац окривљеног у жалби је истицао да је првостепени суд учинио битну повреду одредаба кривичног поступка из чл. 438 ст. 2 тач. 1 ЗКП, јер је пресуду засновао на доказу на коме се по одредбама тог законика не може заснивати, тј. на исказу мал. Н. К., који је дао у предмету Вишег суда у Краљеву Км-17/11, где му је решењем изречена васпитна мера – појачан надзор од стране органа старатељства. Даље је навео да је неспорно, сходно одредби чл. 406 ст. 1 тач. 5 ЗКП, да Суд може читати исказ саоптуженог према коме је поступак раздвојен. Међутим, сходно одредбама Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, мал. Н. К. не може бити оптужен, односно према њему се могу изрицати само кривичне санкције прописане у члану 9. тог Закона, па следствено томе он нема својство оптуженог, да би могло да се поступи по наведеној одредби Законика о кривичном поступку, тим пре, што је у време изрицања васпитне мере мал. Н. К., важило правно схватање, да читање исказа осуђеног, дато у другом кривичном поступку, не може се користити као доказ, на коме се може заснивати пресуда (Савезни суд, Кпс-2/99 од 10.11.1999. године, Збирка судских одлука Савезног суда за 2000. годину, књига двадесет пета, Свеска 1, стр. 165).

Апелациони суд је оценио неоснованим поменуте жалбене наводе, будући да цитирана законска одредба могућност упознавања са садржином записника о саслушању

малолетног окривљеног у раздвојеном поступку, и коришћења тог исказа као доказа у поступку који се води против пунолетног саизвршиоца, изричито допушта, као и да је правно схватање Савезног суда, на које се бранилац у жалби позива, постало беспредметно, са изменама Законика о кривичном поступку и прописивањем одредбе чл. 406 ст. 1 тач. 5 ЗКП.

(пресуда Основног суда у Краљеву 20К-2459/12 од 27.04.2016. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-1328/16 од 27.09.2016. године.)

*Сентенцу приредио: Никола Станојевић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ПРЕИНАЧЕЊЕ ПРАВНОСНАЖНИХ ПРЕСУДА (Члан 552. ЗКП)

У поступку за преиначење правноснажних пресуда, применом одредби о одмеравању јединствене казне за дела у стицају, могу се спојити само казне изречене пресудама домаћих судова.

Из образложења:

Решењем Основног суда у Јагодини Кв-1/17 од 29.03.2017. године одбијена је, као неоснована, молба осуђеног С.П. од 15.09.2016. године, за преиначење у погледу одлуке о казни и изрицање јединствене казне по правноснажним пресудама Основног суда у Јагодини Кв-227/16 од 27.07.2016. године, којом је осуђен на јединствену казну затвора у трајању од једанаест година и шест месеци и Основног суда у Подгорици К-418/12 од 04.05.2012. године, којом је осуђен на казну затвора у трајању од четири године.

Против наведеног решења жалбу је изјавио осуђени С.П., без навођења законских основа за побијање истог, са предлогом да Апелациони суд у Крагујевцу „уважи његову жалбу и изрекне му јединствену казну затвора за напред наведене пресуде или врати предмет на поновно одлучивање Основном суду у Јагодини“.

Међутим, по оцени другостепеног суда, правилан је закључак првостепеног суда да сходно одредби члана 555. ЗКП, захтев осуђеног С.П. за изрицање јединствене казне по пресудама Основног суда у Јагодини Кв-227/16 од 27.07.2016. године, која је у делу одлуке о казни преиначена пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-1209/16 од 26.08.2016. године и Основног суда у Подгорици К-418/12 од 04.05.2012. године, треба одбити, као неоснован.

Ово стога, што наведена правноснажна пресуда иностраног суда није призната пресудом домаћег суда, што је утврђено из дописа Вишег суда у Јагодини Кр-58/2017 од 09.03.2017. године, па самим тим нису испуњени законски услови из чл. 552 тач. 1 ЗКП за изрицање јединствене казне, с обзиром да постоји могућност да се само правноснажне пресуде домаћег суда, које, за разлику од пресуда иностраног суда, имају правно дејство у Републици Србији, на захтев овлашћених лица, преиначе у погледу одлуке о казни у посебном поступку.

С тим у вези, без утицаја на законитост и правилност првостепеног решења су и жалбени наводи осуђеног да му се пресуда Основног суда у Подгорици налази у казненој

евиденцији и „провлачи кроз пресуде домаћих судова“, будући да се упис у казнену евиденцију врши само на основу података из правноснажних осуђујућих судских пресуда које су изrekli страни судови, дакле, без претходног признања пресудом домаћег суда.

(решење Основног суда у Јагодини Кв-1/17 од 29.03.2017. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж.2-325/17 од 23.05.2017. године)

*Сентенцу приредила: Тина Филиповић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

САСЛУШАЊЕ ОКРИВЉЕНОГ У ТУЖИЛАЧКОЈ ИСТРАЗИ

Када приликом подизања оптужбе докази изведени у току истражног поступка поткрепљују основану сумњу до нивоа оправдане сумње у погледу свих чињеница које чине обележја предметног кривичног дела и у погледу извршиоца истог, чињеница да окривљени није саслушан у истрази од стране јавног тужиоца није од таквог значаја да је потребно допунити истрагу, ради бољег разјашњења стања ствари.

Из образложења:

Решењем Основног суда у Ужицу Кв-316/16 од 13.02.2017. године потврђена је оптужница Основног јавног тужилаштва у Ужицу КТО бр. 448/16 од 15.12.2016. године.

Против наведеног решења жалбу је изјавио окривљени М.Н., због погрешно утврђеног чињеничног стања, са предлогом да га Апелациони суд у Крагујевцу „изостави из незаконите оптужнице Основног јавног тужилаштва у Ужицу КТО бр. 448/16“.

Апелациони суд је испитујући побијано решење у оквиру основа, дела и правца побијања који су истакнути у жалби, нашао да је жалба окривљеног неоснована и да је као такву треба одбити.

Наиме, полазећи од тога да је 28.10.2016. године окривљени М.Н. саслушан у полицији, без браниоца, по оцени Апелационог суда, чињеница да окривљени није саслушан у истражном поступку од стране јавног тужиоца, на коју се указује жалбом окривљеног, без одлучног значаја је на правилност закључка првостепеног суда да докази изведени у току истражног поступка поткрепљују основану сумњу до нивоа оправдане у погледу свих чињеница које чине обележја предметног кривичног дела и у погледу извршиоца истог, што је довољно за одлуку првостепеног суда да према окривљеном има места подизању оптужбе, односно, да у конкретном случају није потребно да се истрага допуну ради бољег разјашњења стања ствари. Ово тим пре јер ће, како одбрана окривљеног, тако и остали изведени докази, бити предмет оцене суда тек након окончања главног претреса, будући да суд у овој фази поступка није овлашћен да даје квалитативну оцену прикупљених доказа, већ само да ли има довољно доказа да се основана сумња подигне на ниво оправдане сумње која је услов за подизање оптужнице.

(решење Основног суда у Ужицу Кв-316/16 од 13.02.2017. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж.2-205/17 од 31.03.2017. године)

*Сентенцу приредила: Тина Филиповић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ИЗДВАЈАЊЕ ЗАПИСНИКА И ОБАВЕШТЕЊА (Члан 237. ЗКП)

У смислу одредбе члана 47. став 3. Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима, у ситуацији када је испоштована законска процедура прописана одредбама државе молиље, нема места да се из списка предмета издвоји записник о саслушању осумњиченог, без присуства браниоца, без обзира што се према важећим прописима Републике Србије, ради о кривичном делу за које је обавезна одбрана.

Опреза ради, а све у смислу цитиране законске одредбе, у сваком конкретном случају мора се водити рачуна да ли је процесна радња, предузета противно основним начелима домаћег правног поретка и међународним стандардима о заштити људских права и основних слобода, па имајући у виду одредбу члана 604. ЗКП („Службени гласник РС“, бр. 72/11 до 45/13), којом је прописано је да ће се законитост радњи предузетих пре почетка примене овог законика, оцењивати по одредбама Законика о кривичном поступку („Службени гласник РС“, бр. 58/04 до 76/10), а будући да је окривљени, пред надлежним државним органом државе молиље саслушан у време важења ранијег Законика о кривичном поступку („Службени гласник РС“, бр. 58/04 до 76/10), који није предвиђао обавезну одбрану за кривично дело тешка крађа из чл. 204 ст. 1 тач. 1 КЗ, (према одредбама наведеног законика обавезна одбрана била је предвиђена за кривична дела за која се могла изрећи казна затвора преко десет година), те да се Законик о кривичном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11 до 45/13), који одредбом члана 74. предвиђа обавезну одбрану за кривична дела за које је прописана казна затвора преко осам година, примењује од 01.10.2013. године, то се записник о саслушању осумњиченог без присуства браниоца, пред надлежним државним органом државе молиље, може користити као доказ у кривичном поступку.

Из образложења:

Решењем Основног суда у Јагодини К.бр.478/16 од 15.03.2017. године, одлучено је да се из списка предмета издвоји записник о саслушању осумњиченог М. Р. пред Основним државним тужилашвом у Бару Кт.бр.628/12 од 11.09.2012. године.

Образлажући наведени закључак, првостепени суд налази да је окривљени, пред Основним државним тужилаштвом у Бару, саслушан без присуства браниоца, а да се према одредбама Законика о кривичном поступку ради о кривичном делу за које је обавезна одбрана, те да је окривљени приликом саслушања пред тужилаштвом морао имати браниоца, из којих разлога се записник о саслушању окривљеног пред тужилаштвом у Бару, не може сматрати доказом који је прибављен у складу са одредбама ЗКП који се примењује у Републици Србији.

Из списка предмета произилази да је Основни јавни тужилац у Јагодини полазећи од члана 44. став 1. Уговора између Републике Србије и Црне Горе о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима од 29.05.2009. године („Службени гласник РС“, бр. 1/10) ступио на снагу 11.06.2010. године и чланова 41 – 44 Закона о међународно правној помоћи у кривичним стварима („Службени гласник РС“, бр. 20/09), преузео кривично гоњење према окр. М. Р.

Одредбом члана 47. став 3. Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима, прописано је да процесна радња предузета према прописима државе молиље, изједначава се са процесном радњом предузетом према прописима Републике Србије, осим ако то није противно основним начелима домаћег правног поретка и међународним стандардима о заштити људских права и основних слобода.

Одредбом члана 69. став 1. ЗКП Црне Горе, прописано је, ако је окривљени лице са посебним потребама због којих није способно да се само успешно брани, или ако се поступак води због кривичног дела за које се може изрећи најдужа казна затвора, окривљени мора имати браниоца приликом првог саслушања.

Полазећи од напред цитиране одредбе чл. 47 ст. 3 Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима, а имајући при том у виду да је окр. М. Р. на терет стављено кривично дело тешка крађа у продуженом трајању из чл. 240 ст. 1 тач. 1 у вези чл. 49 КЗ Црне Горе, за које није предвиђена најдужа казна затвора, те да у смислу законске одредбе из чл. 69 ст. 1 ЗКП Црне Горе, није постојала законска обавеза да окривљени приликом давања одбране пред Основним државним тужиоцем у Бару, има постављеног браниоца, односно да је у конкретном случају испоштована законска процедура прописана одредбом чл. 69 ст. 1 ЗКП Црне Горе, то се дати разлози првостепеног суда не могу прихватити као правилни.

Како се у смислу одредбе чл. 47 ст. 3 Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима, у сваком конкретном случају мора водити рачуна да ли је предузета процесна радња, предузета противно основним начелима домаћег правног поретка и међународним стандардима о заштити људских права и основних слобода, то овај суд налази за потребним да укаже на одредбу чл. 604 ЗКП („Службени гласник РС“, бр. 72/11 до 45/13), којом је прописано је да ће се законитост радњи предузетих пре почетка примене овог законика, оцењивати по одредбама Законика о кривичном поступку („Службени гласник РС“, бр. 58/04 до 76/10).

Код таквог стања ствари, а имајући у виду да је окривљени, пред Основним државним тужилаштвом у Бару, саслушан дана 11.09.2012. године, дакле, у време важења ранијег Законика о кривичном поступку („Службени гласник РС“, бр. 58/04 до 76/10), који није предвиђао обавезну одбрану за кривично дело тешка крађа из чл. 204 ст. 1 тач. 1 КЗ, (према одредбама наведеног законика обавезна одбрана била је предвиђена за кривична дела за која се могла изрећи казна затвора преко десет година), те да се Законик о кривичном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11 до 45/13), који одредбом чл. 74 предвиђа обавезну одбрану за кривична дела за које је прописана казна затвора преко 8 година, примењује од 01.10.2013. године, то је побијано решење морало бити укинато и предмет враћен првостепеном суду на поновно одлучивање.

(решење Основног суда у Јагодини К.бр.478/16 од 15.03.2017. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж.2-214/16 од 03.04.2017. године)

*Сентенцу приредила: Данијела Вранић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ГРАЂАНСКО ПРАВО

Др Илија Зиндовић
судија Апелационог суда у Крагујевцу

ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОСЕБНИХ ВРСТА УГОВОРА О ПРОДАЈИ (*VENDITIO*)

УВОД

Уговором о продаји, једна уговорна страна (продавац) обавезује се другој страни (купцу) да му преда одређену ствар или прибави неко право, а купац се обавезује да продавцу исплати цену. Ако је предмет продаје неко право, а за вршење тог права је потребна и државина ствари, продавац је купцу ту ствар обавезан предати.

Правни теоретичари углавном на сличан начин одређују појам уговора о продаји. С друге стране, законски текстови појединих земаља, за означавање овог уговора, користе изразе као: продаја, куповина, купопродаја, продаја и куповина, куповина и продаја.¹⁰ Закон о облигационим односима (ЗОО) код одређивања овог уговора определио се за израз продаја (чл. 454–551). Али, у даљој регулативи, закон показује извесну недоследност и користи други термин, тј. уместо термина продаја користи термин куповина – чл. 534 ЗОО који регулише куповину на пробу. Пре доношења ЗОО, правна теорија, пракса и правни прописи (Опште узансе за промет робе), користили су термин „купопродаја“ или „куповина и продаја“. Оно што је карактеристично за ЗОО је да одредбе посвећене овом уговору јединствено регулишу и грађанско – правну и привредно – правну продају, с тим што за извесне особености привредно-правне продаје постоје и додатне одредбе.

Уговор о продаји представља правни основ (*iustus titulus*) за пренос права власништва. Али, ако је предмет продаје ствар, поред правног основа потребан је и ваљан начин стицања (*modus acquirendi*), а тај начин се манифестује у практичној предаји предмета уговора.¹¹ Начин предаје предмета је различит у зависности да ли је предмет уговора покретна ствар, непокретна или право. Код покретних ствари начин стицања својине врши се калсичном предајом – традиција, док се код непокретних ствари својина стиче уписом у земљишне књиге, преносом тапије или уписом у катастар непокретности. Ако је предмет продаје право, пренос се врши нотификацијом тражбине, а ако су у питању вредности папири, пренос се врши предајом и др., зависно од објекта уговора.

У упоредном праву постоје извесна супротна решења у односу на наше право. Тако нпр. у Француском и Италијанском праву, право својине с продавца на купца прелази у тренутку закључења уговора (тзв. транслативно дејство продаје тј. транслативан начин стицања својине на ствари). Овакво дејство је у извесној мери ублажено и примењује се само када су предмет продаје индивидуално одређене ствари. Када је предмет уговора генерична ствар (ствар одређена по роду) тада се својина на њој преноси након њене индивидуализације, а након тога следи чин предаје ствари. У овим правима постоји могућност да стране, сходно начелу аутономије воље, на други начин регулишу пренос власништва на купљеној ствари.

¹⁰ Види чл. 1582 ФГЗ, чл. 222 ОИЗ, § 1053 АГЗ, § 641 СГЗ, чл. 184 ШЗО и др.

¹¹ У немачком праву предаја ствари није материјални акт као код нас, већ потпуно одвојен и самосталан правни посао. Практично, у немачком праву, код продаје постоје два правна посла. Први је облигациони (продаја) и он је каузалан посао, док је други уговор о преносу који је самосталан и апстрактан правни посао.

Уколико једна страна предаје другој страни ствар без преноса права својине и не обавезе се на пренос својине, онда се не ради о продаји, већ о неком другом уговору. Ако се ствар даје на употребу уз обавезу враћања, онда се ради о уговору о закупу или уговору о послузи.

Преношење права својине на ствари или неког имовинског права са продавца на купца врши се за одређено противдавање и то у новцу. Ако се за узврат добија друга ствар, онда се не ради о купопродаји, већ о уговору о трампи. У извесним ситуацијама уговор о продаји има сличности са уговором о делу, посебно ако посленик ствар прави од свог материјала. Стога се у случају сумње о којем уговору се овде ради, има сматрати да је у питању уговор о продаји, а не уговор о делу. Ако је наручилац у обавези да да део материјала који је потребан за израду ствари, онда се ради о уговору о делу. Ипак, независно од чињенице ко је дао материјал сматраће се да је закључен уговор о делу ако су уговарачи имали у виду нарочито послеников рад (чл. 601 ст. 3 ЗОО).

I ИСТОРИЈАТ УГОВОРА

Уговор о продаји је засигурно један од најважнијих облигационих уговора. На темељу овог уговора настаје највећи део облигационих односа. Корени уговора о продаји срећу се и у Античкој Грчкој. Ипак изграђеност овог уговора везује се за Римско право. Он је имао широку примену кроз целу римску империју и пролазио је кроз врло различите моделитете правне регулативе.

У време када Римљани нису познавали новац, размена се вршила заменом ствари за ствар. Потребна ствар се мењала за ствар за стоку – стока врши улогу новца.¹²

Међутим, развитком размене, због непрактичности уместо стоке улогу мерила вредности убрзо узима бакар у шипкама. Бакар се морао сваки пут мерити, па је било неопходно присуство либрипенса и сведока. Све то је пратила и свечана форма (изговор посебних речи), па је продаја практично била компликована и „спора“.

Појавом новца продаја је ушла у динамичнију фазу. Присуство либрипенса и сведока није било неопходно, посебно у случајевима моменталне исплате. Ако исплата није вршена одмах, странке су се ослањале на *bona fides*. Таква продаја се обављала углавном између Римљана, па се питање тужбе није ни постављало, а у случају спора, исти је повераван арбитражијуму у *boni viri*¹³ Ако је продаја вршена између Римљана и Перегринина или са грађанима на чију се *bona fides* није могло рачунати због немогућности подизања посебне тужбе коришћена су различита средства обезбеђења које је тадашње право познавало као: узимањем залога путем фидуције, узимање личног јемства или обвезивања супротне стране на противчинидбу у форми стипулације.

Тек са развојем трговине искристалисано је мишљење да је могућа цивилна заштита и простих неформалних споразума странака. Средином другог века пре н. е., овај уговор се искристалисао као потпуно формиран консенсуалан контракт *emptio – venditio*, па је тиме добио право заштите кроз подизање посебне тужбе *actio empti*. Он је и даље остао формалан уговор састављан у писменој форми без чега не настаје контракт. У посткласичном добу (период јустинијана) *emptio – venditio* је консенсуални контракт само ако стране нису саставиле никакво писмено.¹⁴ Савремена законодавства продају, у начелу, предвиђају као

¹² Стојчевић Д., Римско облигационо право, Београд 1960. стр. 78.

¹³ Ибид.

¹⁴ Оп. cit. стр. 79.

неформалан уговор изузев уколико се не ради о посебним предметима (непокретности, експлозив, оружје и сл.), у вези чега је предвиђена посебна писмена форма и овера (или издавање посебног одобрења), код државног органа (суда).

II ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ УГОВОРА

Уговор о продаји је **консенсуалан** уговор, јер се сматра да је исти закључен у тренутку постизања сагласности уговарача о битним елементима - предмету и цени. Постизањем сагласности настају права и обавезе за уговорне стране и свака страна може захтевати испуњење обавезе друге стране. Предаја предмета уговора од стране продавца или од њега овлашћеног лица није услов настанка уговора, већ се то сматра актом извршења уговора. И исплата цене се сматра актом извршења уговора, а не закључења уговора.

За настанак уговора о продаји, за разлику од Римског права, савремена законодавства не захтевају посебну форму изузев ако се ради о продаји непокретности. Стога се може рећи да је уговор о продаји **неформалан** уговор, са изузетком када су у питању некретнине и продаја са оброчним отплатама цене, за које се тражи писмена форма. Постојање писмене форме је услов за настанак уговора. Ради се о форми *ad solemnitatem* и ако није испоштован тај услов онда такав уговор не производи правно дејство. Код уговора о продаји непокретности се најчешће поред писмене форме захтева и овера код надлежног државног органа – суда.¹⁵

Уговор о продаји је **двострано** (обострано) обазујући уговор јер закључењем уговора за обе стране настају права и обавезе, при чему правима једне стране одговарају обавезе друге стране и обрнуто. У контексту ових односа једна страна није дужна да испуни своју обавезу, док друга страна не испуни своју или пак није спремна испунити своју обавезу изузев ако није шта друго уговорено или законом одређено, или ако шта друго не произилази из природе посла (чл. 122 ст. 1 ЗОО).

Овај уговор је **именовани** уговор јер је исти одређен и регулисан законом – одредбама чл. 454–526 ЗОО.

Уговор о продаји је **еквивалентан** уговор, а у ретким случајевима се јавља као алеаторан уговор. Већ самим закључењем уговора, уговорне стране знају своја права и обавезе и коју противвредност (еквивалент) дају за оно што примају. Управо због ове еквивалентности (комутативности) уговор о продаји је могуће побијати због прекомерног оштећења, ако је у време закључења постојала очигледна несразмера између уговорних обавеза. То право припада савесној страни – тј. оној која при закључењу уговора није знала нити је према околностима случаја морала знати за праву противвредност давања чинидбе. Оштећена страна се тим правом може користити за време од годину дана од закључења уговора. Уговор о продаји се може закључити и као **алеаторан** уговор, где је купац обавезан платити одређени паушални износ без обзира колико ће добити купљених ствари за тај новац.¹⁶ Нпр. купац унапред купи целокупни урод јабука из једног воћњака за одређену цену. И у случају да није био очекиван принос воћа, купац је дужан платити уговорену цену. У таквом случају ради се о тзв. куповини наде (*emptio spei*) и ни једна уговорена страна овај уговор не може побијати због прекомерног оштећења.¹⁷

¹⁵ Чл. 455 ЗОО и чл. 4 Закона о промету непокретности („Сл. гласник РС“, бр. 42/98).

¹⁶ Бикић А., Облигационо право – посебни део, Сарајево 2005. год., стр. 9.

¹⁷ Ибид.

Уговор о продаји спада у категорију **каузалних** уговора јер је циљ обвезивања видљив како у односу купца, тако и у односу продавца. За продавца, кауза уговора се огледа у добијању цене за продату ствар, а за купца да стекне својину на купљеној ствари. У погледу временског трајања уговора, уговор о продаји је најчешће **тренутног** карактера, али ако се обавезе једне или обе стране састоје у извршавању више престација и у дужем временском периоду, онда овај уговор добија карактер уговор са **трајним** извршењем обавеза.

III ПОСЕБНЕ ВРСТЕ УГОВОРА О ПРОДАЈИ

Потребе савременог промета указале су на чињеницу да уговор са уобичајеним клаузулама не може више да задовољи интерес уговорних странака. Временом су у уговор уношене разне одредбе којима су уговарачи другачије него што је уобичајено, регулисали поједина питања везано за настанак уговора, права и обавеза и испуњење уговора, тако и питања правне судбине продате ствари након предаје. Сврха уношења тих одредби (клаузула), а уговор о продаји је установљене посебних погодности за једног уговарача или за обојицу. Те клаузуле су, у зависности од садржине, утицале на настанак посебних врста овог уговора и са различитим називима. У пракси клаузуле могу били различите али ће овде бити обрађени они уговори чије се специфичне врсте клаузула ипак чешће јављају у пракси и тиме опредељују врсту уговора.

1. ПРОДАЈА С ПРАВОМ ПРЕЧЕ КУПОВИНЕ

Продаја са правом прече куповине је посебан вид продаје где постоји клаузула по којој се продавац обавезује да у случају даље намеравање продаје о томе обавести продавца или треће лице у чију корист је право прече куповине установљено и понуди га да купи ствар под истим условима под којима се нуди и другом лицу. Клаузулом о праву прече куповине ограничава се право купца да слободно располаже купљеном ствари. Терета ограничења, купац се може ослободити ако треће лице одбије да се користи правом прече куповине. Право прече куповине може се остварити само у оним случајевима када купац одлучи да ствар прода, јер се не може вршити присила да се ствар прода. Ово право не настаје ако се продавац одлучи да ствар поклони другом лицу или је замени за другу ствар. Право прече куповине може настати на основу уговора, закона или тестаментa. Уговорно право прече куповине настаје када се у уговор о продаји унесе клаузула да у случају даље продаје истог предмета приоритет у куповини у односу на сва друга заинтересована лица има продавац за исту цену или евентуално неко треће лице. Значи, право прече куповине не мора имати само продавац већ и неко треће лице, мада закон говори само о продавцу.

Право прече куповине покретних ствари је чисто лично право, што значи да се не може пренети на трећа лица нити прелази на наследнике, изузев ако законом није друкчије одређено (чл. 529 ЗОО). То право се може користити за оно време које је у уговору назначено, а продавац је дужан обавестити купца на поуздан начин у својој одлуци да се користи правом прече куповине у року од месец дана од када га је купац обавестио о намеравању продаји трећем лицу. Објективни рок трајања овог права је најдуже пет година од закључења уговора, а ако је уговорен дужи рок, он се своди на рок од пет година.

У случају принудне јавне продаје, продавац се не може позивати на своје право прече куповине. У случају да је право прече куповине било уписано у јавним књигама, продавац може захтевати поништај јавне продаје, ако није био посебно позван да јој присуствује. Највећа излицитирана цена је опредељујућа за изјашњење продавца да по истој купује раније продату ствар и тиме реализује право прече куповине.

Ако је купац продао ствар и пренео својину на трећег, а да о томе није обавестио продавца, судбина уговора зависи од савесности трећег лица. Ако је треће лице било савесно, тј. ако није знало или није могло знати за право прече куповине продавца, уговор ће остати правно ваљан и треће лице остаје власник ствари. Продавац губи могућност реализације права прече куповине, али му је купац дужан накнадити штету. Али, ако је треће лице несавесно, продавац може захтевати да се пренос поништи и ствар уступи њему под истим условима. То право продавац може захтевати у року од шест месеци од дана сазнања за пренос власништва. Ако је продавац добио нетачне податке од купца о условима продаје, а треће лице је несавесно, онда рок од шест месеци почиње тећи од када је продавац сазнао за тачне услове уговора. Треће лице се не може сматрати савесним стицаоцем ако је продавчево право прече куповине уписано у јавне књиге.

Законско право прече куповине закон установљава за одређена лица. Трајање законског права прече куповине није ограничено. У случају намере за предају ствари, лица која имају законско право прече куповине морају бити о томе писмено обавештена, као и о условима продаје, у противном имају право захтевати поништење продаје. Разлог тога је што се не може сматрати да ово право има слабије правно дејство од уговореног права прече куповине које је уписано у јавне књиге. Остала правила, која важе за уговорно право прече куповине сходно се примењују и на законско право прече куповине.

Право прече куповине може бити установљено тестаментом – завештањем. Завешталац може завештањем (тестаментом) наследнику или легатару коме је оставио наследни део, односно легату (испоруку), наложити да ако желе продати одређену ствар која чини његову заоставштину, а коју је добио завештањем, исту пре продаје понуде одређеним лицима пре него што је слободно продају. Ова одредба у завештању има карактер допуштеног налога (чл. 132 Закона о наслеђивању). У случају неиспуњења овог налога, кривицом обавезног лица, налог се може претворити у раскидни услов и та лица не могу наследити заоставштину или стећи легат. Право на подношење тужбе за утврђење престанка права због неиспуњења налога има извршилац тестаamenta и лице које за то има правни интерес (чл. 134 ЗОН-а). У стварном животу завештањем се врло ретко одређује право прече куповине.

2. КУПОВИНА НА ПРОБУ

Куповина на пробу (која се често назива и куповина на оглед, а неки је називају и условном купопродајом) је такав уговор где купац ствар узима под условом да је исправна, како би утврдио да ли одговара његовим потребама. На овај начин купцу је дато шире право од онога које би он редовно имао код обичне купопродаје. У неким ситуацијама тешко је обичним прегледом утврдити да ли купљена ствар има очекиване особине, већ је потребно да се ствар краће или дуже време употребљава, па да се то утврди. Таква потреба се јавља код куповине машина и других сложених ствари. Пробу може да изврши купац, али то може учинити треће лице које је стручно за тај посао, те да његов налаз буде меродаван.

Уговор са куповином на пробу се сматра закљученим када уговорне стране постигну сагласност о битним елементима уговора. Међутим, опстанак уговора зависи од „воље“ купца, а купац није дужан дати разлоге због чега одустаје од уговора ако уговором није друкчије предвиђено. У супротном одржање уговора неће зависити од купчевог нахођења, већ од чињенице да ли ствар заиста има потребна својства за одређену употребу (тзв. објективна проба).

Одредба о проби и уговору о продаји по својој правној природи има карактер услова – резолутивног или суспензивног, у зависности да ли је ствар предата купцу или не.¹⁸ Ако ствар

¹⁸ Одредба о проби има суспензивно дејство ако је ствар предата купцу или од њега одређеном лицу, а ако ствар није предата, тада се сматра резолутивним (раскидним) условом.

није предата купцу, обавеза продавца је да купцу омогући пробу ствари (нпр. стави му на располагање одређену количину вина ради пробе). Након извршене пробе, купац је дужан обавестити продавца да ли остаје при уговору или не. Ако купац у одређеном року не обавести продавца да ли остаје при уговору, а ствар му није предата сматра се да је одустао од уговора, тј. да до закључења уговора није ни дошло. Ако је ствар била предата купцу ради пробе, па се овај не изјасни до одређеног времена, сматраће се да је задовољан са ствари и да остаје при уговору.

Проба се мора извршити у уговорено време. Ако време пробе није уговорено онда ће се оно одредити према природи ствари и саме робе. Ако се ни по овим критеријумима време пробе не може одредити онда ће се применити правило да се проба има извршити у примереном року који одреди продавац, јер он одређује услове продаје.

У зависности да ли је или није уговор о продаји произвео дејство, регулише се питање момента преласка власништва на ствари, као и питање преласка ризика везано за случајно оштећење или пропаст ствари. Ако ствар није предата, ризик случајног оштећења или пропасти ствари остаје код продавца. Одговорност продавца стоји и кад је ствар предата купцу ради пробе и то до оног момента док купац не изјави да остаје код уговора или до оног момента док се не испуне законске претпоставке да купац остаје при уговору. Моментом давања изјаве купца да остаје при уговору ризик случајне пропасти сноси купац ако се ствар налази код њега.

3. ПРОДАЈА СА СПЕЦИФИКАЦИЈОМ

Уговор о продаји са спецификацијом је такав уговор по коме купац, након постигнутог начелног договора са продавцем о врсти и количини ствари, стиче право да накнадно детаљније прецизира својства ствари коју купује. На овакав начин купац се ставља у један посебан привилегован положај, јер стиче право да накнадно одреди квалитет ствари (облик, меру или карактеристике ствари), достављањем продавцу спецификације у уговореном року.

Предмет продаје са спецификацијом је најчешће генерична ствар чија је врста и квалитет углавном одређена, али облик, меру и неке друге карактеристике купац може накнадно одредити.

Купац је обавезан да спецификацију изврши до уговореног датума или до протеча разумног рока, рачунајући од продавчевог тражења да то учини. Ако купац то у остављеном року не изврши, спецификацију продавац има две могућности: да изјави да раскида уговор и тражи накнаду штете од купца (или да сам обави спецификацију према чињеницама које су му већ познате о купчевим потребама. Ако продавац одлучи да сам изврши спецификацију, дужан је обавестити купца о њеним појединостима и одредити му разуман рок да сам изврши другачију спецификацију. Ако купац не искористи ову погодност биће пуноважна спецификација коју је прецизирао продавац.

4. ПРОДАЈА СА ЗАДРЖАВАЊЕМ ПРАВА СВОЈИНЕ

(PACTUM REZERVATI DOMINII)

Продаја са задржавањем права својине је уговор где се продавац покретне ствари обавезује да ствар преда купцу након закључења уговора, с тим што купац задржава права својине на тој ствари све док купац не исплати цену у потпуности. Са оваквом клаузулом продавац стиче једну повољнију позицију, јер је његово потраживање наплате цене ефикасније од купчеве insolventности него код других уговора о продаји.

Клаузулу о придржају права својине код овог уговора има карактер раскидног услова. Уговор неће произвести правно дејство ако купац не исплати цену. С друге стране, ако купац исплати цену, власништво ће прећи на купца тек исплатом исте, тј. у будућности. Овде се одступа од правила да купац постаје власник ствари њеном предајом јер продавац остаје њен власник све до тренутка исплате целокупне цене.

Опште је становиште да предмет ове врсте продаје може бити само покретна ствар. Ако су у питању покретне ствари у вези којих се воде јавни регистри (авион, брод), задржавање права својине има дејство само ако то омогућују прописи о уређењу и вођењу тих књига. Да би задржавање права својине деловало према купчевим повериоцима мора бити учињено у облику јавно оверене исправе, пре стечаја купца или пре пленидбе ствари (чл. 54. ст. 2. ЗОО).

Продавац у начелу одговара купцу за материјалне и правне недостатке продате ствари. Ово правило се не може применити у потпуности, посебно у ситуацији када купац ствар отуђи трећем лицу. Разлог тога је што купац није власник ствари и у извесном смислу не зна се ни да ли је власник ствари продавац који је задржао право својине до исплате цене. Друго, продавац који је ствар фактички отуђио трећем лицу, није постао власник ствари, продавац као власник је дужан да захтева враћање ствари од трећег.

Ако купац не плати уговорену цену на време, продавац према купцу има иста права као према дужнику који је пао у доцњу. Продавац има право захтевати испуњење уговора или изјавити да раскида уговор и захтевати накнаду штете. Обзиром да је још увек власник ствари, продавац може тражити и власничком тужбом (*rei indicatio*) повраћај ствари.

Од тренутка продаје ствари ризик њене случајне пропасти или оштећења прелази на купца. Ово је изузетак од правила да случајну пропаст ствари сноси власник. Разлог тога је што се након предаје ствари купац служи њоме, па је и логично да за то време одговара за њену пропаст или оштећење. Ако ствар случајно пропадне, купац је дужан исплатити уговорену цену. Ако је пак ствар случајно оштећена, купац је дужан продавцу платити одређену цену.

5. ПРОДАЈА СА ОБРОЧНИМ ОТПЛАТАМА ЦЕНЕ

Уговором о продаји са оброчним отплатама цене обавезује се продавац да купцу преда одређену ствар и пренесе право својине пре него му цена буде исплаћена, а купац се обавезује да цену исплати у оброцима у одређеним временским размацима утврђеним уговором или прописима. Овај уговор се често у пракси назива и продајом на кредит. Према чл. 452. ст. 1. ЗОО предмет ове врсте продаје може бити само покретна ствар. Као купац се може јавити само физичко лице које није предузетник. Разлог тога је што се у (чл. 542–551) овом врстом о продаји желела створити одређена погодност за купца као физичког лица.

Ако није шта друго уговорено, купац стиче својину на ствари моментом њеног преузимања без обзира што није исплатио целокупну цену. Уговорити се може да продавац задржи својину на ствари до исплате целокупне цене. У том случају постоји комбинација овог уговора и уговора о продаји са придржајем права својине.

За пуноважност овог уговора неопходна је писмена форма (*ad solemnitatem*).

Ако су предмет уговора непокретности, потписи уговарача морају бити оверени код суда. Форма уговора о продаји са оброчним отплатама цене је законска и непоштовање законске форме има за последицу ништавост уговора. Поред форме уговора, предмета и цене, код ове врсте уговора битни елементи уговора су: укупан износ свих оброчних отплата, износ појединих отплата, њихов број и рокови плаћања рата. Уговор мора садржавати и одредбу да купац може одустати од уговора ако то писмено саопшти продавцу у року од три дана од потпи-

сивања исправе. Купац овог права, не може се истог одрећи унапред. И ова одредба је такође предвиђена у циљу заштите интереса купца.

Како се уговор о продаји са оброчним отплатама цене уговара у купчеву корист он може увек исплатити одједном остатак дужне цене. Остатак цене се исплаћује без уговорених камата и трошкова. Ако је купац унапред платио камате и трошкове, има право затражити од продавца да му их врати. Уколико је уговорена супротна одредба, сматра се ништавом.

Ако купац закасни са првом исплатом, и након тога са најмање две узастопне отплате које чине најмање осмину целокупне продајне цене, купац може раскинути уговор. Изузетно, продавац може раскинути уговор кад купац падне у доцњу са исплатом само једне отплате, ако за исплату цене није предвиђено више од четири рате. Продавац може уместо раскида уговора у овим случајевима тражити исплату целог преосталог износа цене, али је дужан купцу оставити накнадни рок од 15 дана за исплату. Ако дође до раскида уговора настаје обавеза враћања и плаћања законске затезне камате од дана пријема накнаде, а продавац је дужан и накнадити нужне трошкове које је купац учинио за ствар. С друге стране купац је дужан платити накнаду за употребљавање ствари до раскида уговора.

Код ове врсте уговора забрањено је уговарати уговорну казну без обзира да ли је она предвиђена за случај раскида уговора или ако купац падне у доцњу са исплатом остатка цене. Ако таква клаузула постоји, иста је ништава (чл. 548. ЗОО).

ПАНОРАМА: запажања и мишљења

I

НЕУЈЕДНАЧЕНА СУДСКА ПРАКСА У ИСТИМ ЧИЊЕНИЧНО ПРАВНИМ СИТУАЦИЈАМА

Спорно питање:

1. Застарелост новчаног потраживања када није постигнут споразум, односно није донето решење о накнади за експроприсану односно национализовану непокретност.

О постављеном питању на саветовању представника грађанских одељења односно грађанско привредних одељења Савезног суда, врховних судова и Врховног војног суда, одржаног 28. и 29. маја 1986. године у Београду једногласно је прихваћен следећи закључак: Застарелост потраживања правичне накнаде за непокретности које су прешле у друштвену својину по основу експропријације, односно национализације и по другом законском основу где се накнада одређује по службеној дужности почиње да тече првог дана после дана када је ранији власник непокретности према Закону Републике имао право да захтева накнаду одређену поравнањем или одлуком суда.

Законом о експропријацији Републике Србије предвиђено је да се одређивање накнаде за експроприсане непокретности врши по службеној дужности. Ако се споразум о накнади не постигне у року од два односно три месеца од правноснажности решења о експропријацији надлежни орган општине је дужан да решење са свим осталим списима достави надлежном суду на чијем се подручју налази непокретност ради одређивања накнаде.

Карактеристика овог поступка је да се он води по службеној дужности. За покретање овог поступка није прописана никаква иницијатива ранијег власника експроприсане непокретности, а власник не може да изгуби право да захтева од суда да одреди висину накнаде зато што надлежни орган није поступио по закону. Дакле, када се ранији власник непокретности обрати суду са захтевом да се одреди накнада, није реч о захтеву да корисник експропријације испуни своју обавезу, да том приликом корисник експропријације могао да истакне да је обавеза застарела. Следом изнетог, приговор застарелости корисника експропријације не може уопште да се истакне поводом захтева за одређивање накнаде власника непокретности. Ово због тога, што подношење захтева од стране ранијег власника није везано ни за какав рок да би могла да тече застарелост по чл. 361 ЗОО-а, а ни закаснелим подношењем захтева за одређивање накнаде од стране власника, власник не може изгубити право на надокнаду јер би му било повређено право на имовину што је супротно чл. 26 Устава РС сада 58 Устава.

Овакав правни закључак судова је примењиван у судској пракси од стране свих судова а то произилази из одлуке Врховног суда Србије Рев.2675/08 од 25.02.2009.

године, којом је потврђена одлука Окружног суда у Крагујевцу Гж.бр.980/05 од 12.09.2005. године а којом је потврђена одлука Општинског суда у Крагујевцу П.бр.995/04 од 26.04.2005. године.

Из наведене одлуке Врховног суда Србије у Београду произилази да се спорна парцела која је била предмет тужбеног захтева налази под улицом и да према Закону о планирању и изградњи представља јавно грађевинско земљиште. Надлежни орган није донео акт о изузимању земљишта из поседа корисника тог земљишта, није постигнут ни споразум о накнади, не постоји ни одлука суда о накнади тако да тужиочево потраживање није застарело. Застарелост захтева за накнаду експроприсане непокретности може да почне да тече тек од дана када ранији власник непокретности тражи накнаду која је одређена споразумом пред надлежним органом или судском одлуком. **Врховни суд у наведеној одлуци је заузео правни закључак да се ради о накнади штете коју тужилац потражује од туженог без обзира што је од стране тужиоца погрешно означена као накнада за одузето земљиште па одлуке нижестепених судова због тога нису неправилне и незаконите.**

Поводом застарелости права власника за накнаду донета је одлука Уставног суда Уж-20/2013 од 24.05.2017. године из које произилази да је по уставној жалби поништена пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-2914/14 од 08.01.2015. године, зато што су приликом доношења оспорених пресуда, парнични судови изгубили из вида да Закон о експропријацији који се примењивао у време експроприсане имовине правног претходника као ни сада важећи Закон о експропријацији нису прописали преклузивне рокове за подношење захтева за остваривање права на накнаду за експроприсане односно изузете непокретности, а да се општи рок застарелости поступка од 10 година може применити ако постоји потраживање утврђено правоснажном судском одлуком или одлуком другог надлежног органа што у конкретној парници није био случај.

У наведеној одлуци Уставни суд је разјаснио и спорно питање да ли у правној ситуацији када је власник поднео захтев за исплату накнаде а о захтеву није одлучено тече рок од дана подношења захтева а не од дана изузимања земљишта. По налажењу Уставног суда датум подношења захтева за исплату накнаде од стране ранијег власника је без утицаја на рок застарелости уколико надлежни орган или суд нису донели одлуку по захтеву.

У вези са наведеним намеће се следеће спорно питање:

2. Како се одређује висина накнаде за одузету имовину и одговорност туженог Града и локалне самоуправе?

Одлуком Врховног суда Србије у Београду Рев. 2675/08 од 25.02.2009. године којом су потврђене нижестепене пресуде утврђено је како се одређује висина накнаде и одлучено да се накнада одређује на основу налаза и мишљења вештака одговарајуће струке зато што тужилац није прихватио налаз да се висина накнаде одреди на основу извештаја Пореске управе Филијала Крагујевац.

Поводом овог спорног питања одлуком Врховног касационог суда Републике Србије Рев-452/12 од 19.12.2012. године укинута је пресуда Апелационог суда у Београду Гж-15833/10 од 30.11.2011. године и пресуда Основног суда у Београду - Судске јединице у Младеновцу П-2848/10 од 30.08.2010. године којима је тужена Општина обавезана да тужиоцима исплати накнаду зато што нижестепени судови нису правилно применили одредбу чл. 189 ЗОО-а Закон о изменама и допунама Закона о

експропријацији („Службени гласник РС“, број 20/2009 (измењен чл. 42), чл. 25 раније важећег Устава РС („Службени гласник РС“, 1/90) и чл. 172 ЗОО-а. Овом одлуком одлучено је да су судови приликом доношења одлука о овој врсти спорова дужни да воде рачуна о примени чл. 172 ЗОО којим је утврђена одговорност тужене због незаконитог или неправилног рада њених органа по чл. 25 (сада чл. 58) Устава и одлучено је да се накнада штете одређује у висини тржишне вредности непокретности према ценама у време пресуђења на основу чл. 189 ЗОО.

У међувремену су донете различите одлуке, поводом одређивања висине накнаде. О овом спорном питању се изјаснио Уставни суд РС у одлуци Уж-3661/2011 од 05.03.2014. године у којој наводи да се висина накнаде одређује по тржишној цени, према околностима у моменту закључења споразума о висини накаде, а ако споразум није постигнут, према околностима у моменту доношења првостепене одлуке о накнади (чл. 41 ст. 2 Закона о експропријацији („Службени гласник РС“, број 53/95 и 20/09 „Службени лист СРЈ“ број 16/01 – Одлука Уставног суда) те да се накнада за експроприсано пољопривредно земљиште и грађевинско земљиште одређује у новцу према цени таквог земљишта ако законом није другачије прописано исти члан ст. 1. У наведеној одлуци Уставни суд се изјаснио и о спорној чињеници да ли ранији власник, односно некада корисник када су до његове формиране нове парцеле а он продавао плацеве којом приликом је формирана улица има право на накнаду јер су судови износили мишљење да је власник продајом својих плацева морао купцима обезбедити прилаз до продатих парцела, да је извршена парцелација земљишта била у интересу власника, као и формирање улица ради обезбеђивања прилаза купцима новоформираних парцела, при чему је парцелацијом земљишта остварена већа вредност парцела од оне која би била добијена да није извршена парцелација да је тужена Општина само прихватила постојеће фактичко стање и наведени прилазни пут уредила и опремила инфраструктуром.

Уставни суд у својој одлуци сматра да је неприхватљив став Врховног касационог суда да власник нема право на исплату накнаде за улично земљиште, јер је изградњом улице у насељу, са неопходном инфраструктуром измењен карактер спорног земљишта преко кога улица прелази, па се не може сматрати да је реч о приватном путу, већ је реч о јавном добру о коме води рачуна држава као и локална самоуправа, у конкретном случају тужени. Дакле, без обзира што земљиште није претходно одузето, град сноси одговорност власнику јер га је привео одговарајућој намени. Овакав закључак произилази из одредбе члана 2 став 2 Закона о путевима („Службени гласник РС“, бр. 46/91, 52/9, 53/93, 67/93, 48/94, 52/98 и 101/05) који прописује да јавне путеве чине: магистрални, регионални и локални путеви као и улице у насељима.

У конкретном случају по закључку Уставног суда, у питању је такозвана фактичка експропријација, која управо и настаје кад се на земљишту граде путеви, инфраструктурни или други објекти *pro bono publico*, иако не постоји решење о одузимању земљишта. Дакле, супротно схватању ревизијског суда, до фактичке експропријације долази услед пропуста општине која дозвољава изградњу објеката на земљишту, које није формално експроприсано.

Уставни суд Републике Србије Одлуком број Уж-5686/2011 од 28.02.2013. године се поводом спорног правног питања одређивање висине накнаде, да ли се висина накнаде одређује на основу извештаја Пореске управе, јер тај износ представља најнижи износ изјаснио да се накнада досуђује према тржишним ценама спорне непокретности, у време пресуђења према налазу вештака одговарајуће струке, уколико је то тражио власник непокретности.

У међувремену од стране Уставног суда, донета је одлука Уж-5462/12 од 24.09.2015. године из које произилази да првостепени суд није утврдио, да ли је улица изграђена, у складу са детаљним урбанистичким планом Града и у складу са Законом о путевима, због чега је потврдио одлуку првостепеног и другостепеног суда, којом је одбијен захтев за накнаду по траженом основу. За судије је сада спорно питање да ли је ова одлука у супротности са одлуком Уставног суда Уж-3661/2011 од 05.03.2014. године којом је утврђено да је изградњом улице у насељу са неопходном инфраструктуром измењен карактер неопходног земљишта, да исто сада представља јавно добро о коме води рачуна држава и локална самоуправа а не ранији корисник – сада власник и да власнику припада накнада јер надлежни орган није поступио по важећим законима - Закона о планирању и изградњи и Закону о путевима.

У вези напред изнетог произилази, да је неопходно разјаснити спорну чињеницу да ли власник земљишта, коме је земљиште изузето ради изградње улице са уграђеном неопходном инфраструктуром, када је већ измењен карактер, има право на накнаду без обзира што надлежни орган локалне самоуправе није донео одговарајући урбанистички план, што је био дужан да учини на основу чл. 1 Закона о планирању и изградњи, односно да ли је његов захтев преурањен до доношења Плана надлежног органа.

Апелациони суд у Крагујевцу, имајући у виду изнето, а запажено у судској пракси у својој одлуци Гж-2177/17 од 15.06.2017. године којом је потврђена првостепена пресуда 20П-10295/15 од 07.04.2017. године, а којом је усвојен захтев ранијег власника (корисника) за накнаду, извео је чињенично правни закључак да право на накнаду не застарева да нема места примени чл. 371 ЗОО, да се висина накнаде за одузету имовину одређује на основу чл. 189 ЗОО, да је надлежни орган Града одговоран на основу чл. 172 ЗОО јер није поступио у вези са важећим одредбама Закона о експропријацији и Закона о планирању и изградњи и то чл. 2 ст. 2 којом је предвиђено да су јавна добра од општег интереса у складу са прописима о експропријацији (улице, водовод, канализација, јавна расвета и др)., да улица у насељу представља култно добро, односно јавно добро за задовољење потреба становништва, затим чл. 2 тач. 8 наведеног закона, те да било повређено право на имовину на основу чл. 1 Протокола Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода уколико би суд одбио захтев за тражену накнаду.

Из образложења:

Према чињеничном утврђењу првостепеног суда на предметној парцели као сукорисник је уписана тужиља са уделом од 310/21104 на непокретности означеној као кп.бр. 15275 која сада представља улицу Задругарску у Крагујевцу у површини од 310 м², уписане у лист непокретности број 11244 КО Крагујевац 3. Ова површина је ушла у састав наведене улице у одређеним мерама и границама како је то описано у постављеном тужбеном захтеву, а према налазу вештака геометра Горана Станковића који је утврдио тачне мере и границе заузетог дела наведене парцеле. Из извештаја Пореске управе Филијала Крагујевац од 10.11.2016. године утврђена је тржишна вредност од 1.300,00 динара по квадратном метру према одговарајућим критеријумима и мерилима и месту где се налази предметна непокретност. Полазећи од оваквог чињеничног утврђења, првостепени суд побиијаном пресудом усваја тужбени захтев тужиље, туженог обавезује да тужиљи на основу чл. 33 и чл. 42 ст. 1 и 2 Закона о експропријацији исплати новчану накнаду утврђену према тржишној вредности таквог земљишта. Правилан је закључак првостепеног суда да тужиљи припада новчана накнада за одузету парцелу у висини утврђеној према тржишној вредности таквог земљишта, а сходно налазу вештака којим су утврђене мере и границе заузетог дела парцеле на којој је тужиља уписана као сукорисник

на кп.бр. 15275 КО Крагујевац 3, заузета површина (310 м²), која је изузета изградњом улице Задругарске од стране туженог.

Апелациони суд налази да је неоснован приговор туженог да тужени није пасивно легитимисан, за поступање у овој правној ствари. Ово због тога, што тужени до закључења главне расправе није доставио доказе да је између њега и тужиле, односно њеног правног претходника, закључен било какав споразум о накнади, да је спроведен поступак одређивања накнаде, нити да је донето решење у погледу исте, а у власничкој евиденцији тужени је уписан као држалац изградњом наведене улице у насељу са неопходном инфраструктуром којом је измењен карактер спорног земљишта преко кога улица прелази, па се не може сматрати да је реч о приватном путу како се то жалбом указује већ је реч о јавном добру о коме води рачуна држава као и локална самоуправа, у конкретном случају тужени. Дакле, без обзира што земљиште није претходно одузето, град сноси одговорност власнику јер је земљиште привео одговарајућој намени. Овакав закључак произилази из одредбе члана 2 став 2 Закона о путевима („Службени гласник РС“, бр. 46/91, 52/9, 53/93, 67/93, 48/94, 52/98 и 101/05) који прописује да јавне путеве чине: магистрални, регионални и локални путеви као и улице у насељима, као и одредбе чл. 2 ст. 2 Закона о планирању и изградњи којом је предвиђено да су јавна добра од општег интереса у складу са прописима о експропријацији (улице, водовод, канализација, јавна расвета и др).

Правилно је по оцени Апелационог суда поступио првостепени суд када је одредио накнаду према извештају Пореске управе Филијала Крагујевац, (јер тужилац корисник непокретности није тражио вештачење преко вештака одговарајуће струке) имајући у виду културу земљишта које је изузето тужиле као и локацију где се предметна непокретност налази, инфраструктуру и др., јер је то најнижа могућа накнада која се може исплатити тужиле а недосуђивањем наведене накнаде тужиле би било повређено право на имовину које је гарантовано чл. 58 Устава Републике Србије и правилном применом одредбе чл. 189 ст. 2 Закона о облигационим односима, обавезао туженог да тужиле накнади штету у висини тржишне вредности непокретности према ценама у време пресуђења (чл. 189 ЗОО) јер тужена није поступила у складу са важећим одредабама Закона о експропријацији изузимањем предметног земљишта, па постоје услови за одговорност тужене због неправилног рада њеног органа (чл. 172 ЗОО). Ово због тога што свако физичко и правно лице има право на неометано уживање имовине. Нико не може бити лишен своје имовине у јавном интересу и под условима предвиђеним Законом и општим начелима међународног права како је то прописано чл. 1 Протокола европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Тужени је био дужан да у смислу важећих одредаба Закона о планирању и изградњи пре изградње наведене улице да донесе план, сходно чл. 1 закона који прописује услове ради изградње улице и других објеката од општег интереса, или да не дозволи изградњу спорне улице, што није учинио, дакле, тужени ниједну од својих обавеза није испунио, а обавезе су императивног карактера и сваки државни орган и орган локалне самоуправе је дужан да по истима поступа.

Улица Задругарска у коју се утопио спорни део тужилине парцеле у површини од 310 м² изграђена је за одређено насеље Мале Пчелице, а не за тужилине потребе, и у смислу чл. 2 тач. 8 Закона о планирању и изградњи представља функционални обједињени простор на коме су изграђени услови за живот и рад, задовољење потреба становника тог насеља, па чињеница да тужени није донео одговарајући акт не лишава тужилу да заштити своју имовину исплатом накнаде коју тражи.

ЗАКЉУЧАК

Застарелост потраживања правичне накнаде за непокретности које су прешле у друштвену својину по основу експропријације, односно национализације и по другом законском основу где се накнада одређује по службеној дужности, почиње да тече првог дана после дана када је ранији власник непокретности према Закону Републике имао право да захтева накнаду одређену поравнањем или одлуком суда.

Висина накнаде се одређује према тржишним ценама спорне непокретности у време пресуђења према налазу вештака, одговарајуће струке, уколико је то тражио власник непокретности, јер износ из извештаја Пореске управе представља најнижи износ утврђене накнаде.

Тужени је одговоран на основу чл. 172 ЗОО, зато што његови органи нису поступили у складу са Законом о експропријацији и Законом о планирању и изградњи, па је због незаконитог или неправилног рада њених органа повређено уставно право власника непокретности, чл. 25, сада чл. 58 Устава.

Насеље, у смислу чл. 2 тач. 8 Закона о планирању и изградњи, представља функционални обједињени простор, на коме су изграђени услови за живот и рад и задовољење потреба становника тог насеља, па чињеница да тужени није донео одговарајући акт, урбанистички план не лишава власника земљишта да заштити своју имовину исплатом накнаде, која му припада јер је изградњом улице у насељу са неопходном инфраструктуром, измењен карактер спорног земљишта преко кога улица прелази, па се не може сматрати да је реч о приватном путу, већ је реч о јавном добру, о коме води рачуна држава и локална самоуправа. Овакав закључак произилази из одредбе чл. 2 ст. 2 Закона о путевима („Службени гласник РС“, бр. 46/91, 52/9, 53/93, 67/93, 48/94, 52/98 и 101/05) и чл. 2 ст. 2 Закона о планирању и изградњи који прописује да јавне путеве чине: магистрални, регионални и локални путеви као и улице у насељима.

Надлежни органи града односно локалне самоуправе су дужни да ураде детаљан урбанистички план, сходно чл. 1 Закона о планирању и изградњи а уколико то нису учинили поступили су супротно законским прописима, који су обавезујући за све државне органе, па и органе локалне самоуправе, а власник земљишта, коме је одузето земљиште ради изградње улице у насељу, не може да трпи штету.

*Изнета запажања и сентенцу приредила: Грозда Арнаут
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

II

**ЗАКОН О ЗАШТИТИ ПРАВА НА СУЂЕЊЕ
У РАЗУМНОМ РОКУ-ИСПЛАТА НОВЧАНОГ ОБЕШТЕЋЕЊА**

Закон о заштити права на суђење у разумном року („Службени гласник РС“, број 40/2015) је ступио на снагу 01. јануара 2016.године. Међутим, садржина наведеног Закона имплицира и једну нелогичност везано за решење у примени одређене одредбе тј.члана 32. наведеног Закона.

Разлози:

Нелогичност је везана за исплату новчаног обештећења, будући да се у пракси дешава да на исплату новчаног обештећења буде обавезан суд који је донео решење којим се усваја приговор и утврђује повреда права на суђење у разумном року без обзира што исти није допринео дужини трајања поступка.

Наиме, одредбом чл.32 Закона о уређењу судова, прописано је да новчано обештећење и накнаду имовинске штете исплаћује суд или јавно тужилаштво који су повредили право на суђење у разумном року, а одредбом чл.33 истог Закона, да се средства за исплату новчаног обештећења и накнаду имовинске штете обезбеђују из буџета Републике Србије, у оквиру средстава која су намењена покрићу текућих расхода судова и јавних тужилаштава, од којих се изузимају расходи за запослене и текуће одржавања објеката и опреме.

У смислу одредаба чл.7 истог Закона, решење о повреди права на суђење у разумном року доноси председник суда или судија суда (одређен годишњим распоредом) код којег се предмет налази.

Сходно напред наведеним одредбама, нелогично је да Суд, који је донео решење о усвајању приговора за убрзавање поступка и утврдио повреду права (другостепени суд) има обавезу да плати новчано обештећење, иако је донетим решењем утврђено да је право повређено од стране нижестепеног суда, јер је поступак по жалби окончан у законском року и без обзира што се поступак мора посматрати као целина од подношења иницијалног акта.

Чињеница је да се сходно напред цитираној одредби средства исплаћују из расхода буџета РС у оквиру средстава која су намењена покрићу текућих расхода судова и јавних тужилаштава. Међутим, оваквим поступањем се доводи у неравноправан положај суд који доноси решење у односу на суд који је допринео дугом трајању поступка и повреди права подносиоца приговора.

Мишљење:

Налазимо да би ову законску нелогичност требало отклонити, а један од могућих начина би се остварио у овлашћењу суда који доноси одлуку по приговору подносиоца да одреди да накнаду досуђену на име новчаног обештећења плати онај суд који је допринео да дође до повреде права, а не суд који је одлучивао о приговору и није допринео повреди права из Закона о заштити права на суђење у разумном року, а самим тим и настанку штете коју суд треба да плати.

*Изнета запажања и сентенцу приредила: Гроза Арнаут
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

ПРАВНИ СТАВОВИ И ЗАКЉУЧЦИ

ГРАЂАНСКОГ ОДЕЉЕЊА И ОДЕЉЕЊА ЗА РАДНЕ СПОРОВЕ

ОДГОВОРИ НА СПОРНА ПРАВНА ПИТАЊА ВИШИХ И ОСНОВНИХ СУДОВА СА ПОДРУЧЈА АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У КРАГУЈЕВЦУ УСВОЈЕНА НА СЕДНИЦИ ГРАЂАНСКОГ ОДЕЉЕЊА ОДРЖАНОЈ ДАНА 22.04.2016. ГОДИНЕ

1. Питање: Да ли адвокат коме је дато заменичко пуномоћје од стране адвоката који је решењем суда постављен за привременог заступника туженом, чије је пребивалиште и боравиште непознато, а нема пуномоћника, може заступати туженог на рочиштима и у његово име и за његов рачун изјавити правни лек?

Одговор: Грађанско одељење сматра да привремени заступник, с обзиром да има сва права и дужности законског заступника на основу чл. 82 ст.1 ЗПП, може да изда пуномоћје другом адвокату. У тој ситуацији не ради се о заменичком пуномоћју, већ о пуномоћју за заступање које привремени заступник, као законски заступник, издаје пуномоћнику – адвокату.

2. Питање - Да ли суд у парничном поступку који се води након што је закључак извршитеља стављен ван снаге у одређујућем делу, треба да одлучи о обавезујућем делу закључка?

3. Питање - Које одлуке суд доноси у поступку поводом приговора против платног налога у ситуацији када суд усвоји приговор туженог из чл.461 ст.1 ЗПП?

Одговор: Имајући у виду одредбе чл. 460 ст. 4 ЗПП, ако је приговор неоснован, изрека пресуде треба да гласи да платни налог садржан о решењу о извршењу у делу којим је тужени обавезан да плати одређен износ главног дуга, камате и трошкове поступка остаје на снази. Ако је приговор основан, исти платни налог садржан у решењу о извршењу у истим деловима се укида, а тужбени захтев одбија. Све наведено се односи и на закључке донете од стрене извршитеља.

4. Питање - Да ли је суд правилно и потпуности утврдио чињенично стање, уколико је пресуду засновао на утврђеном чињеничном стању у ситуацији када је тужилац одустао од предложеног доказа да се обави вештачење ради утврђивања да ли су наступиле штетне последице на предметном објекту од изливања отпадних вода и који је узрок настанка истих, када је вештачење предложено управо на наведене околности?

Одговор: Одредба чл. 7 ст. 1 ЗПП прописује да су странке дужне да изнесу све чињенице на којима заснивају своје захтеве и да предложе доказе којима се утврђују те чињенице, а став 2 прописује да ће суд да размотри и утврди само чињенице које су

странке изнеле и да изведе само доказе које су странке предложиле ако законом није другачије прописано. Одредба чл. 8 ЗПП прописује да суд одлучује по свом уверењу, на основу савесне и брижљиве оцене сваког доказа засебно, свих доказа као целине и на основу резултата целокупног поступка, које ће чињенице да узме као доказане. Одредба чл. 228 ЗПП прописује да је странка дужна да изнесе чињенице и предложи доказе на којима заснива свој захтев или којим оспорава наводе и доказе противника, у складу са овим законом, а одредба чл. 231 ст. 1 ЗПП прописује да ако суд на основу изведених доказа (чл. 8) не може са сигурношћу да утврди неку чињеницу, о постојању чињеница примениће правила о терету доказивања. Став 2 чл. 231 ЗПП прописује да странка која тврди да има неко право, сноси терет доказивања чињеницом која је битна за настанак или остваривање права, ако законом није другачије прописано.

Имајући у виду цитиране одредбе, произилази да је пресуда заснована на потпуно и правилном утврђеном чињеничном стању уколико је суд чињенично стање утврдио правилном применом одредба чл. 7,8,228 -232 ЗПП.

5. Питање - Да ли СТР може да одговара за обавезе власника - физичког лица?

Одговор: СТР не може да одговара за обавезе власника-физичког лица.

6. Питање - Да ли има основа за примену права прече куповине у корист власника суседног пољопривредног земљишта, ако постоји могућност да се шумско земљиште претвори у пољопривредно, односно, ако је спорна непокретност по својој природи шума, када је тражено да се поништи купопродајни уговор закључен између првотуженог и друготуженог због повреде права прече куповине?

Одговор: У ситуацији када постоји могућност да се земљиште које је на терену шумско претвори у пољопривредно, до чега није дошло, није повређено право прече куповине власника суседног пољопривредног земљишта, јер је претварање земљишта у пољопривредно будућа, неизвесна околност.

7. Питање - Да ли је тужилац, односно предузеће за пружање комуналних услуга дужно да најпре испуни своју обавезу, у смислу правилне локације постављеног контејнера за смеће, да би основано тражило наплату накнаде за пружене комуналне услуге од туженог, као корисника услуга?

Одговор: У конкретном случају треба поступати у складу са општинском одлуком којом је ово питање регулисано.

8. Питање - У поступцима по тужбама војних пензионера против РФ ПИО, након правноснажно окончаних поступака, тужени је преко поште тужиоцима достављао предлоге за закључење вансудског поравнања за накнаду штете за период од 01.01.2008.године до 31.10.2015. године. У правноснажно окончаним судским поступцима усвојени су приговори застарелости потраживања истакнути од стране туженог Фонда, те одбијени тужбени захтеви за период од 01.01.2008. године па до периода који је дужи од три године од подношења тужбе. Да ли обавештење, односно предлог за закључење вансудског поравнања, којим се тужиоци – војни пензионери позивају, да са туженим РФ ПИО закључе вансудско поравнање за наведени период, представља писано признање застареле обавезе, односно одрицање од приговора застарелости потраживања, да ли обавештење туженог којим се тужиоци – војни пензионери позивају да закључе вансудско поравнање, представља нову чињеницу, односно нови доказ, на основу којих би за тужиоце могле бити донете повољније одлуке, да су те чињенице или докази били

употребљени у ранијем периоду, а по основу којих би се основано могао поднети предлог за понављање поступка?

Одговор: Наведено обавештење не може служити ни у какве друге сврхе, осим као позив на закључење вансудског поравнања.

9. Питање – Да ли се решење о узимању изјаве о имовини од извршног дужника, може доставити извршном дужнику преко огласне табле суда, обзиром да извршни дужник није пријавио промену адресе?

Одговор: Према чл. 54 ст. 1 ЗИО извршни поверилац који је покренуо поступак извршења односно обезбеђења, може пред судом надлежним за одређивање извршења да поднесе захтев за добијање изјаве о имовини извршног дужника када се обавеза извршног дужника састоји у новчаним давањима. Поступак за добијање изјаве о имовини извршног дужника покреће се на захтев извршног повериоца који тај захтев може поднети уз предлог за извршење и у току извршног поступка све док поступак не буде окончан.

Према чл. 55 ст. 1 ЗИО суд ће донети решење којим ће наложити извршном дужнику да приступи у суд ради давања изјаве о имовини на записник пред судијом или да у року који не може бити дужи од 5 радних дана достави суду изјаву о имовини у потребном броју примерака.

Суд ће решење о узимању изјаве извршном дужнику доставити на адресу на коју је до тада примао писмена, па уколико достава није могућа на наведеној адреси, достава се врши истицањем писмена на огласну таблу суда. Сматра се да је достава извршена протеклом рока од пет радних дана од дана истицања писмена на огласну таблу суда. Поступајући на такав начин суд је извршио уредну доставу, тј. доставу у складу са законом.

На исти начин ће суд поступити приликом достављања решења извршном дужнику којим решењем се извршном дужнику налаже давање изјаве о имовини као и евентуалне новчане казне због непоступања по решењу суда. Да ли ће и када ће бити спроведено извршење не зависи од суда или извршитеља, али извршном повериоцу је омогућено добијање правноснажног решења о извршењу као и упис извршног дужника у књигу извршних дужника ради намирења, када се за то буду стекли услови.

*Приредила
Председник Грађанског одељења
судија Смиљана Ристић*

На седници Грађанског одељења Апелационог суда у Крагујевцу која је одржана дана 06.07.2016. године, расправљало се о спорним правним питањима које је доставио Апелациони суд у Нишу дана 25.05.2016. године.

1. На истој седници прихваћен је одговор Апелационог суда у Нишу, на спорно правно питање да ли нужни супарничар има право да изрази неслагање да се до закључења главне расправе тужба прошири на њега у смислу чл. 205 став 2 ЗПП. Тужба мора бити проширена на новог туженог само са његовим пристанком, јер лице на које се тужба проширује мора да прими парницу у оном стању у коме се она налази у тренутку ступања у парницу.

2. Прихваћен је одговор на спорно правно питање Апелационог суда у Нишу, да инвеститор и извођач радова су солидарно одговорни за штету коју на раду претрпи лице у радном односу код подизвођача радова.

3. Прихваћен је одговор на спорно правно питање Апелационог суда у Нишу, да поступак по тужби поднетој након ступања на снагу ЗПП („Службени гласник РС“, број 72/11) којом се тражи утврђење раскида уговора о испоруци топлотне енергије и обавезивање туженог на чинидбу односно трајно искључење – обустава испоруке топлотне енергије завртањем доводног вода у локалу тужиоца са означеном вредношћу спора од 10.000,00 динара, не представља спор мале вредности, и за одлучивања о жалби на пресуду надлежан је Апелациони суд.

4. Прихваћен је одговор на спорно правно питање Апелационог суда у Нишу, да поступак по тужби поднетој након ступања на снагу ЗПП („Службени гласник РС“, број 72/11) којом се тражи прикључење породичне куће на електричну мрежу ради коришћења електричне енергије са означеном вредношћу предмета спора од 10.000,00 динара представља спор мале вредности по коме је за одлучивање о жалби на пресуду надлежан виши суд.

5. Прихваћен је одговор на спорно правно питање Апелационог суда у Нишу, да поступак по тужби поднетој након ступања на снагу ЗПП („Службени гласник РС“, број 72/11) којом се тражи недопустивост извршења на пописаним покретним стварима са означеном вредношћу спора од 10.000,00 динара представља спор мале вредности по коме је за одлучивање о жалби на пресуду надлежан виши суд сходно чл. 23 ст. 2 тач. 2 Закона о уређењу судова.

6. Прихваћен је одговор на спорно правно питање Апелационог суда у Нишу, да спор по тужби чији је предмет новчано потраживање које не прелази динарску противвредност од 3.000 евра и по противтужби чији је предмет такође новчано потраживање које не прелази динарску противвредност од 3.000 евра представља спор мале вредности по коме је за одлучивање по жалби на пресуду, надлежан виши суд ако збир износа по тужби и противтужби даје новчани износ који прелази динарску противвредност од 3.000 евра.

7. Апелациони суд у Крагујевцу за сада није прихватио одговор на спорно правно питање да извршни дужник има право да у парничном поступку тужбом против извршног повериоца потражује исплату више наплаћеног износа који му је наплаћен у извршном поступку применом обрачуна законске затезне камате комфорном методом а након одлуке Уставног суда I Уз-82/2009.

Одлучено је да судије овог суда сачине реферат поводом овог спорног питања о коме ће се накнадно разматрати.

8. Прихваћен је одговор на спорно правно питање Апелационог суда у Нишу, да када се не тражи конституисање стварне службености пролаза преко послужног добра које представља градско грађевинско земљиште, да се тражи конституисање привремене службености за један краћи период ради обављања радова на објекту тужиоца као повласног добра, тужилац тужбом не треба да обухвати и Републику Србију као тужену јер Република Србија не трпи никаква ограничења конституисањем ове привремене службености.

9. Прихваћен је одговор на спорно правно питање Апелационог суда у Нишу, да у поступку у вези са породичним односима а које се односи на дете или родитеља који врше родитељско право, уколико није могуће на други погодан начин утврдити прилике родитеља, суд је дужан да у смислу чл. 270 Породичног закона, затражи извештај релевантне установе у иностранству дипломатским путем или директно уколико постоји споразум о пружању правне помоћи између Републике Србије и земље у којој живи један од родитеља.

10. Прихваћен је одговор на спорно правно питање Апелационог суда у Нишу, да треба одбацити тужбу у смислу чл. 294 ст. 1 тач. 7 ЗПП, у ситуацији када је немогуће доставити је туженом на адреси из тужбе за коју је преко Полицијске управе утврђено да је то пријављена адреса туженог, а тужилац не поступи по налогу суда и не достави другу адресу, пребивалиште или боравиште за туженог, не предложи постављање привременог заступника, или не поступи по налогу суда да предујми трошкове објаве огласа. За одбачај тужбе, није потребно да надлежни орган донесе решење којим пасивизира адресу пребивалишта односно боравишта туженог у смислу чл. 18 Закона о пребивалишту и боравишту грађана.

11. Прихваћен је одговор на спорно правно питање Апелационог суда у Нишу, да трошкови превоза пуномоћника адвоката из чл. 9 Тарифе о наградама и накнадама за рад адвоката за обављање послова заступања пред судом изван седишта адвокатске канцеларије нису потребни трошкови у смислу чл. 154 ст. 1 ЗПП, јер је странка могла да ангажује адвоката из седишта суда.

12. Прихваћен је одговор на спорно правно питање Апелационог суда у Нишу, да по жалби на пресуду првостепеног суда, којом је одлучено о тужби ради поништаја уговора о доживотном издржавању (вредност предмета спора означена у тужби је 100.000,00 динара) чији предмет је непокретност – стан одлучује Апелациони суд из разлога што се не ради о спору мале вредности из чл. 468 ст.4 ЗПП:

13. Прихваћен је одговор на спорно правно питање Апелационог суда у Нишу, да уколико приликом подношења предлога за ослобађање од трошкова поступка нека странка не поднесе потребну документацију, односно податке и обавештања о свом имовном стању или поднесе недовољне податке о свом имовном стању, суд ће да оцени у зависности од околности случаја да ли такав предлог треба вратити странци и поступити у смислу чл. 101 ЗПП, или ће по службеној дужности прибавити потребне податке и обавештења у смислу чл. 169 ст. 3 ЗПП.

14. Прихваћен је одговор на спорно правно питање Апелационог суда у Нишу, да када је у списима предмета здружено само обавештење председника суда да је за одређеног пуномоћника депоновано генерално пуномоћје за заступање код тог суда уз навођење редног броја уписника судске праксе под којим је исто депоновано а да при том није списима предмета здружен и препис генералног пуномоћја, не треба списе враћати првостепеном суду ради отклањања процесних недостатака односно да се списима предмета прикључи и препис генералног пуномоћја и спроведу потребни извиђаји у складу са чл. 176 Судског пословника а у вези чл. 91 ЗПП.

*Приредила
Председник Грађанског одељења
судија Смиљана Ристић*

**ИЗВОД СА ЗАПИСНИКА СА ЗАЈЕДНИЧКОГ САСТАНКА ГРАЂАНСКИХ
ОДЕЉЕЊА, ОДЕЉЕЊА ЗА РАДНЕ СПОРОВЕ И ОДЕЉЕЊА СУДСКЕ
ПРАКСЕ АПЕЛАЦИОНИХ СУДОВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, СА
СУДИЈАМА ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА, ОДРЖАНОГ ДАНА
10.06.2016. ГОДИНЕ У НИШУ**

**Након дискусије констатује се да су на овом састанку усвојени
једногласно од стране свих апелационих судова, следећи**

ПРАВНИ СТАВОВИ

1. У поступку рехабилитације странке су ослобођене плаћања судске таксе по Закону о рехабилитацији, а у парничном поступку где се остварује рехабилитационо обештећење, плаћа се судска такса у складу са Законом о судским таксама и странка може бити ослобођена само под условима предвиђеним ЗПП.

2. За вођење парничног поступка из чл. 47 Закона о враћању имовине и обештећењу (утврђивање законских наследника – корисника имовине биших власника) предлагач мора доказати постојање правног интереса – постојање закључка Агенције за реституцију којом се упућује да покрене поступак пред надлежним судом.

3. Суд неће одбацити поднесак странке који није поднет у року из чл.98 ст.5 ЗПП.

4. Редовни правни лек против решења о извршењу ради наплате неплаћене судске таксе таксеног обвезника је приговор (жалба по новом закону) и о истом одлуку доноси ИПВ веће првостепеног суда (виши суд по новом закону). Приговор се не подноси извршитељу већ суду, јер извршитељ није донео решење о извршењу, већ само спроводи поступак извршења.

5. Осигураник – власник моторног возила лкоји није управљао возилом у моменту настанка штетног догађаја има право на накнаду нематеријалне штете причињене употребом тог возила од осигуравача по основу уговора о осигурању од аутоодговорности, у смислу одредбе чл. 929 ст.1 Закона о облигационим односима из чл. 21 ст.1 тач.1 Закона о обавезном осигурању у саобраћају („Службени гласник РС“, број 51/09 и 78/11).

*Приредила
Председник Грађанског одељења
судија Смиљана Ристић*

**ИЗВОД СА ЗАПИСНИКА СА ЗАЈЕДНИЧКОГ САСТАНКА ГРАЂАНСКИХ
ОДЕЉЕЊА, ОДЕЉЕЊА ЗА РАДНЕ СПОРОВЕ И ОДЕЉЕЊА СУДСКЕ
ПРАКСЕ АПЕЛАЦИОНИХ СУДОВА СРБИЈЕ СА СУДИЈАМА ВРХОВНОГ
КАСАЦИОНОГ СУДА ОДРЖАНОГ ДАНА 29.09.2016. ГОДИНЕ НА
ОПЛЕНЦУ**

Након дискусије констатује се да су на овом састанку усвојени једногласно од стране свих апелационих судова следећи

ЗАКЉУЧЦИ

1. Поводом питања да ли је суд правилно и у потпуности утврдио чињенично стање, уколико је пресуду засновао на утврђеном чињеничном стању у ситуацији када је тужилац одустао од предложеног доказа да се обави вештачење ради утврђивања да ли су наступиле штетне последице на предметном објекту од изливања отпадних вода и који је узрок настанка истих, када је вештачење предложено управо на наведене околности - Апелациони судови су сагласни да се ради о примени правила о терету доказивања из чл. 231 ЗПП.

2. Самостална трговинска радња нема субјективитет и не може да одговара за обавезе власника - физичког лица, нити може да буде странка у поступку, на коју повреду поступка другостепени суд пази по службеној дужности. Уколико је СТР означена као странка, о тако постављеном тужбеном захтеву се не одлучује мериторно.

3. Нема основа за примену права прече куповине у ситуацији када се шума може претворити у пољопривредно земљиште било сечом, крчењем или на други начин, с обзиром да се свака парцела може претворити у пољопривредно земљиште. Како је у конкретној ситуацији спорна парцела по култури шума, то се одредбе које се тичу пољопривредног земљишта у конкретној правној ситуацији не могу применити, а могућност претварања предметне шуме у пољопривредно земљиште, не представља чињенични основ на који се може применити право прече куповине.

4. Чланом 52 ст. 7 Закона о судским таксама је предвиђено да за поднеске, радње и исправе за које таксена обавеза наступила до ступања на снагу овог закона, а такса није плаћена, плаћаће се такса у складу са прописима и тарифом који су важили до његовог ступања на снагу, а ст. 2 да ако је до ступања на снагу овог закона плаћена такса за радњу која ће се извршити после његовог ступања на снагу, неће се плаћати нова такса по Закону, нити ће се враћати више наплаћена такса. Уколико по ступању на снагу овог закона, виши суд укине одлуку нижег суда, која је донета пре ступања на снагу овог закона, неће се плаћати такса за нову одлуку нижег суда. Ако је у поступку који до ступања на снагу овог закона, није окончан, таксени обвезник ослобођен плаћања таксе, дато ослобођење важи и после ступања на снагу овог закона. Из цитираних одредаба Закона о судским таксама произилази

да је Пореска управа надлежна за наплату таксе за поднеске, радње и исправе по којима је обавеза настала до дана ступања на снагу закона, а такса није плаћена.

5. Поводом питања да ли је тужилац, односно предузеће за пружање комуналних услуга дужно да најпре испуни своју обавезу, у смислу правилне локације постављеног контејнера за смеће, да би основано тражило наплату накнаде за пружене комуналне услуге од туженог, као корисника услуга, апелациони судови су сагласни да треба применити општинску одлуку о пружању комуналних услуга, Закон о комуналним делатностима и Закон о облигационим односима, ако ово питање није регулисано општинском одлуком о пружању комуналних услуга.

6. Према чл. 54 ст. 1 ЗИО („Службени гласник РС“ бр. 31/2011, 99/2011, 109/2013, 55/2014, 139/2014) извршни поверилац који је покренуо поступак извршења односно обезбеђења, може пред судом надлежним за одређивање извршења да поднесе захтев за добијање изјаве о имовини извршног дужника када се обавеза извршног дужника састоји у новчаним давањима. Поступак за добијање изјаве о имовини извршног дужника покреће се на захтев извршног повериоца који тај захтев може поднети уз предлог за извршење и у току извршног поступка све док поступак не буде окончан.

Према чл. 55 ст. 1 ЗИО суд ће донети решење којим ће наложити извршном дужнику да приступи у суд ради давања изјаве о имовини на записник пред судијом или да у року који не може бити дужи од 5 радних дана достави суду изјаву о имовини у потребном броју примерака.

Суд ће решење о узимању изјаве извршном дужнику доставити на адресу на коју је до тада примао писмена, па уколико достава није могућа на наведеној адреси, достава се врши истицањем писмена на огласну таблу суда. Сматра се да је достава извршена протеком рока од пет радних дана од дана истицања писмена на огласну таблу суда. Поступајући на такав начин суд је извршио уредну доставу, тј. доставу у складу са законом.

На исти начин ће суд поступити приликом достављања решења извршном дужнику којим решењем се извршном дужнику налаже давање изјаве о имовини као и евентуалне новчане казне због непоступања по решењу суда. Да ли ће и када ће бити спроведено извршење не зависи од суда или извршитеља, али извршном повериоцу је омогућено добијање правноснажног решења о извршењу као и упис извршног дужника у књигу извршних дужника ради намирања, када се за то буду стекли услови.

7. Сходно одредбама ЗПП, судија не може бити искључен од поступања по предлогу за понављање поступка у ситуацији када је донео или учествовао у доношењу одлуке против које је поднет предлог за понављање поступка. Међутим, судија који је задужен са предметом у коме је поднет предлог за понављање поступка, мора да води рачуна да у оквиру разлога који су изнети у предлогу за понављање поступка, не постоји нека сметња из тих разлога везана за његово

поступање. Значи, ограничења постоје везано за чл.426 ст.1 тач.1 и тач.6 ЗПП јер се он директно као разлог односи на оног судију који је поступао.

8. Власник послужног добра нема право на накнаду за коришћење непокретности од власника повласног добра када је стварна службеност заснована одржајем.

9. Када суд није обавезао тужиоца да привременом заступнику - адвокату исплати трошкове на име заступања туженог, а парница је правноснажно окончана, привремени заступник нема право да у посебном поступку захтева наплату трошкова на име заступања туженог тужбом против Републике Србије, ради накнаде штете.

10. У случају када се утврди ништавост уговорне одредбе о променљивој каматној стопи у складу са актима пословне политике банке (банкарски уговор о динарском кредиту са валутном клаузулом) настаје обавеза банке да кориснику кредита врати оно што је више платио на основу ништаве одредбе уговора.

Обавеза враћања се врши у динарима, а њена висина се одређује обрачуном динарске противвредности по курсу који је уговорен и примењиван када је корисник кредита вршио уплату месечних ануитета.

На тако утврђене износе банка је дужна да плати законску затезну камату од дана уплате сваког појединачног месечног износа до коначне исплате.

*Приредила
Председник Грађанског одељења
судија Смиљана Ристић*

**Одговори на спорна правна питања основних и виших судова
саподручја Апелационог суда у Крагујевцу која су усвојена на седници
Грађанског одељења Апелационог суда у Крагујевцу
одржаном дана 23.11.2016. године**

1. Питање: Да ли Центар за социјални рад, као тужилац, може да поднесе тужбу у име чланова породице против туженика, због насиља у породици, који је дугогодишњи психички болесник и тренутно се налази на лечењу због те болести. Туженик није лишен послове способности. Како поступити у овој ситуацији? Да ли Центар за социјални рад најпре треба да поднесе тужбу за лишење пословне способности туженог?

Одговор: Центар за социјални рад може, као тужилац, да поднесе тужбу у име чланова породице против туженика, због насиља у породици, против туженог који је дугогодишњи психички болесник и тренутно се налази на лечењу због те болести. Подношење предлога за лишење пословне способности туженог, није услов за подношење тужбе ради насиља у породици.

2 Питање: Да ли је ванпарнични поступак који је покренут по службеној дужности на основу одредбе чл. 530 ЗКП и чл. 32 ст. 2 ЗВП двостраначки или једностраначки поступак, ако је двостраначки ко има статус предлагача у том поступку?

Одговор: У ситуацији када је ванпарнични поступак за лишење пословне способности покренут по службеној дужности, поступак је једностраначки, у осталим случајевима је двостраначки.

3. Питање: Да ли је у поступку ради повраћаја зајма, који гласи на евре, захтев странке за исплату камате у висини стопе Централне европске банке, довољно одредив и дозвољен, уколико се узме да је тај износ домицилне камате мањи од оног који је прописан одредбом чл. 4 Закона о затезној камати?

Одговор: Када обавеза гласи на плаћање динарске противвредности стране валуте, то се и камата може исплаћивати само у висини камате по стопи коју Европска централна банка прописује за евро све до 24.12.2012. године, а од 25.12.2012. године па до исплате, камата по стопи прописаној Законом о затезној камати („Службени гласник РС“, бр. 119/12), у динарској противвредности, уз напомену да не постоји домицилна камата на евро.

4. Питање: У парничном поступку који је прекинут због смрти једног од тужених, поднет је захтев за наставак поступка од стране тужиоца у ком захтеву је наведено да оставински поступак против туженог није покренут али да сматра да су остали тужени законски наследници преминулог туженог и да су испуњени услови за наставак поступка. Да ли је овакав захтев за наставак прекинутог парничног поступка преурађен и уредан?

Одговор: Чланом 225 ст. 1 ЗПП одређено је да ће се поступак који је прекинут из разлога наведених у чл. 222 ст. 1 до 5 ЗПП наставити када наследник или старалац заоставштине, нови законски заступник, или правни следбеници правног лица преузму поступак или када их суд на предлог странке позове да то учине. Услов за наставак поступка у смислу чл. 225 ст. 1 ЗПП није постојање решења о наслеђивању ни одговарајући обим заоставштине, као ни давање наследничких изјава правних следбеника оставиоца, јер заоставштину једног лица не чини само право својине на покретним и непокретним стварима, већ поред осталог и процесна права везана за активну и пасивну

легитимацију. Питања постојања вредности наслеђене имовине није од утицаја на одлуку о наставку поступка, тако да чињеница да заоставштина туженог који је преминуо током парничног поступка није расправљена, није препрека за наставак поступка у односу на његове законске наследнике, који су пасивно легитимисани за наставак конкретне парнице, јер је за процесну легитимацију странке у поступку довољно утврђење чињенице, да одређено лице стави у круг законских наследника умрле странке. Уколико међу странкама није спорно да су остали туженици законски наследници туженог, преминулог током парничног поступка, или су у предлогу за наставак поступка наведени подаци о његовим законским наследницима, такав захтев је уредан и није преурањен.

5. Питање: Када сходно чл. 26 Закона о заштити права на суђење у разумном року странка поднесе тужбу против Републике Србије за новчано обештећење, да ли треба усвојити тужбени захтев у делу који се односи на камату на досуђени износ обзиром да је чл. 30 истог Закона прописано да се новчано обештећење призна у висини од 300 евра до 3.000 евра у динарској противвредности на дан исплате према средњем курсу НБС по предмету?

Одговор: Камата тече од истека рока за добровољно испуњење обавезе.

6. Питање: У парници у којој је тужила ћерка тужене и којој тужилац тужбом тражи утврђивање учешћа тужене у стицању имовине, која је код СКН уписана на име тужене, дошло је до прекида парничног поступка услед смрти тужене. Захтев за наставак парничног поступка поднео је син тужене, наводећи да су само он и тужила законски наследници преминуле тужене, а да је обустављен поступак за расправљање заоставштине иза њене смрти, из разлога што је тужена целокупном својом имовином како покретном, тако и непокретном располагала за живота уговором о доживотном издржавању који је закључен са својим сином, подносиоцем захтева за наставак поступка. Да ли треба дозволити наставак поступка тако да уместо преминуле тужене на њено место ступи подносилац захтева за наставак поступка.

Одговор: Суд у оваквој правној ситуацији мора дозволити наставак поступка, јер је оставински поступак иза смрти преминуле странке правноснажно обустављен, а законски наследник који тражи наставак поступка без обзира на то што није оставинским решењем оглашен за законског наследника се може третирати као правни следбеник преминуле тужене.

7. Питање: Да ли се посебни прописи о застаревању накнаде штете проузроковане кривичним делом из чл. 377 ЗОО примењују и када је кривични поступак обустављен, или када је приватна кривична тужба одбачена због наступања апсолутне застарелости кривичног гоњења?

Одговор: Одредбама чл. 377 ЗОО је прописано да када је штета проузрокована кривичним делом, а за кривично гоњење је предвиђен дужи рок застарелости, захтев за накнаду штете према одговорном лицу затсрева када истекне време одређено за застарелост кривичног гоњења. Прекид застаревања кривичног гоњења повлачи за собом и прекид затсраевања захтева за накнаду штете, а исто важи и за застој застаревања(чл. 377 ст.2 и 3 ЗОО). Затсраевање се прекида подизањем тужбе и сваком другом повериочевом радњом предузетом против дужника пред судом или другим надлежним органом у циљу утврђивања, обезбеђивања и остварења потраживања (чл. 388 ЗОО). После прекида застаревање почиње тећи изнова, а време које је протекло пре прекида не рачуна се у законом одређени рок за зстарелост (чл. 392 ст.1 ЗОО).

Када је рок застарелости кривичног гоњења за одређено кривично дело дужи од рокова прописаних чл. 377 ЗОО, захтев за накнаду штете застарева када истекне време одређене за застарелост кривичног гоњења. Постојање кривичног дела и кривичне одговорности се по правилу утврђује поравноснажном осуђујућом пресудом кривичног суда, међутим, кривично дело може да постоји и када је кривични поступак изостао. У ситуацији када кривични поступак није вођен јер постоје околности које искључују кривично гоњење, парнични суд је овлашћен да као претходно питање утврди да ли је штета прузрокована радњама које у себи садрже елементе кривичног дела и у зависности од тога оцени да ли ће почетак и ток рока застарелости накнаде штете ценити применом чл. 377 ЗОО, јер се рок прописан за застарелост кривичног гоњења примењује иако је кривични поступак обустављен или се није могао покренути зато што је окривљени умро или је душевно оболео, односно ако постоје друге околности које искључују кривично гоњење и одговорност окривљеног.

8. Питање: Да ли достављањем упозорења, односно опомене, сходно чл. 37 Закона о судским таксама, извршном дужнику од стране извршног повериоца Република Србија – суд, за наплату судске таксе, прекида застарелост потраживања у смислу чл. 388 ЗОО?

Одговор: Достављањем упозорења, односно опомене извршном дужнику од стране извршног повериоца, сходно чл. 37 Закона о судским таксама, не прекида се застарелост у смислу чл. 388 ЗОО.

9. Питање: Радник туженог предузећа осуђен је за кривично дело у раду или у вези са радом туженог предузећа, које је за последицу имало смрт другог радника туженог предузећа, а блиски сродници радника поднели су тужбу против туженог предузећа ради накнаде нематеријалне штете због смрти блиског лица. Да ли захтев за накнаду штете застарева кад истекне време одређено за застарелост кривичног гоњења, јер је за кривично гоњење за кривично дело за које је осуђен радник туженог предузећа предвиђен дужи рок застарелости од рокова прописаних чл. 376 ЗОО и према туженом предузећу које одговара у смислу чл.170 ЗОО или само према штетнику раднику туженог предузећа за кога је правноснажном пресудом утврђено постојање кривичног дела и исти оглашен кривим, односно да ли се привилеговани на рок застарелости чл. 377 ЗОО примењује и на тужено предузеће?

Одговор: Када је штета проузрокована кривичним делом, ако је за кривично гоњење предвиђен дужи рок застарелости од рокова прописаних чл. 376 ЗОО, захтев за накнаду штете према сваком одговорном лицу, а не само штетнику, застарева када истекне време одређено за застарелост кривичног гоњења.

10. Питање - Решење о извршењу које у смислу чл. 40 Закона о судским таксама доноси суд, садржи само обавезујући део, а не и део којим су одређени средство и предмет извршења, јер о овом делу одлучује јавни извршитељ. Одредбом чл. 93 ст. 2 ЗИО прописано је да ако усвоји приговор на решење о извршењу, веће ставља ван снаге део решења којим се одређују средства и предмет извршења и укида спроведене радње. После правноснажности решења о усвајању приговора поступак се даље наставља као по приговору против платног налога. С обзиром да решење које суд доноси у смислу чл. 47 Закона о судским таксама, садржи само обавезујући део, да ли то значи да ово решење представља решење којим се издаје такав налог и како поступити по приговору на овај платни налог.

Одговор: С обзиром да је наведено питање регулисано Законом о судским таксама (чл.40), не ради се о решењу о извршењу на основу веродостојне исправе.

11. Питање - Одредбом става 1 члана 4 ЗИО прописана искључива надлежност суда за извршење извршних исправа, којима се одређује обавеза чињења, нечињења или трпљења (чл. 359 – 367), да ли у свим случајевима у којима је чл. 4 прописана искључива надлежност судова за спровођење извршења у случају када обавеза извршног дужника потиче из извршне исправе, суд који иначе није стварно надлежан за спровођење извршења ради наплате новчаног потраживања извршног повериоца може спровести извршење ради наплате трошкова парничног поступка који потичу из извршне исправе, којом је конституисана обавеза извршног дужника за чије је извршење искључиво надлежан суд. Ово питање се односи на спровођење извршења у свим поступцима где постоји искључива надлежност суда, према извршној исправи из које потичу и парнични трошкови који су досуђени извршном повериоцу.

Одговор: Суд је стварно надлежан и за спровођење извршења ради наплате трошкова парничног поступка у претходно наведеним ситуацијама.

12. Питање: Одредбом чл. 36 ЗИО прописано је да се извршном дужнику који је правно лице или предузетник писмена достављају на адресу седишта или на адресу за пријем поште која је уписана у Регистар Агенције за привредне регистре или другом регистру, а физичком лицу на адресу пребивалишта или боравишта која је уписана код органа који води евиденцију о личним картама. Ако достављање не успе, писмено се наредног дана истиче на огласној табли суда који је донео решење о извршењу на основу извршне и веродостојне исправе, а кад је реч о решењу о извршењу на основу веродостојне исправе, достављање се поновља још једном по истеку рока од осам дана од претходног достављања, а ако ни поновљено достављање не успе, решење се истиче на огласну таблу. Шта се подразумева под тим „Ако достављање не успе“, како оценити констатацију на полеђини доставнице „није тражио“ или „остављен извештај“ или „непознат на датој адреси“, ако је суд претходно добио обавештење од органа који води евиденцију о личним картама, да је то адреса извршног дужника. Како поступити када је од органа који води евиденцију о личним картама добијен извештај да дужник живи на одређеној адреси, али да је та адреса пасивизирана или да се ради о фиктивној адреси ?

Одговор: Поступити у свему у складу са одредбама чл. 36 Закона о извршењу и обезбеђењу. Закон о извршењу и обезбеђењу регулише начин достављања у поступку извршења и обезбеђења, при чему прави разлику када треба доставити решење о извршењу на основу веродостојне исправе (ситуација када извршном поступку није претходно други поступак између истих странака), јер у тој ситуацији прописује да је у случају неуспеле доставе достава понови још једном по истеку рока од 8 дана од претходног достављања, па ако достављање ни тада не успе, решење се наредног дана истиче на огласну таблу суда. У свим осталим ситуацијама, када треба доставити решење о извршењу на основу извршне исправе (пре извршног поступка спроведен је други поступак између истих странака из кога је произашла извршна исправа), и када треба доставити писмена током трајања извршног поступка (странке већ знају да је у току извршни поступак), након неуспелог достављања писмено се наредног дана истиче на огласну таблу суда. У сваком случају достава се врши правном лицу и предузетнику на адресу седишта или адресу за пријем поште које су уписане у јавном регистру, а физичком лицу на адресу пребивалишта или боравишта која је уписана код органа који води евиденцију о личним картама.

13. Питање: У вези чл. 30 став 1 ЗИО – идентификациони подаци о извршном дужнику и извршном повериоцу који је физичко лице.

Одговор: У случају када је у предлогу за извршење наведен ЈМБГ извршног повериоца или извршног дужника, а није наведен датум рођења, то поднети предлог за извршење не чини неуредним да би га требало одбацити и када га је у име странке поднео пуномоћник – адвокат. Како је датум рођења садржан у јединственом матичном броју грађана, навођењем јединственог матичног броја грађана, дат је податак и о датуму рођења, тако да такав предлог за извршење суштински садржи све што је потребно да би њиме могао да се покрене извршни поступак.

14. Питање: Да ли приликом оцене основаности услова приликом усвајања предлога за извршење који је поднела неука странка, у смислу чл. 39 ЗИО, који прописује сходно примену Закона којим се уређује парнични поступак, треба сходно применити одредбу чл. 101 ст. 1 ЗПП, односно поучити неуку странку о уређењу предлога за извршење?

Одговор: У овим случајевима треба применити одредбу чл. 101 ст. 1 ЗПП

15. Питање: Да ли суд који води поступак је искључиво надлежан за доношење решења о извршењу ради принудне наплате таксе, као и казнене таксе ако таксени обвезник у овом случају поверилац има пребивалиште односно боравиште ван подручја седишта суда који је водио овај поступак, односно да ли се таксени обвезник правилно легитимише као извршни дужник?

Одговор: Приликом експедовања жалбе на одговор противној страни, потребно је жалбу експедовати и јавном извршитељу одређеном за спровођење извршења, коме је потребно доставити одлуку поводом изјављене жалбе донете од стране вишег суда.

16. Питање: Одредбом ст.4 чл. 59 ЗИО императивно је прописано да се предлог за извршење подноси најмање у четири примерка. Имајући у виду да је приликом примене одредбе чл. 35 ст. 8 претходног ЗИО, (који је идентичан) Уставни суд донео одлуку да одбацивање предлога за извршење у случају када је исти поднет у мање од четири примерка био строг формализам, да ли се у оваквим случајевима предлог за извршење поднет суду мање од четири примерка од стране квалификованог пуномоћника, одбацује као неуредан.

Одговор: У оваквим ситуацијама треба применити чл. 101 ст.1 ЗПП, да не треба одбацити предлог и да је то инстистирање на формализму.

17. Питање: Одредбом чл. 40 ст. 1 Закона о судским таксама је прописано између осталог да ако физичко лице као таксени обвезник не плати таксу у року предвиђеном у чл. 37 овог Закона, обавезан је да плати и казнену таксу од 50% од висине таксе. Ставом 5 истог члана прописано је да казнена такса из става 1 овог члана не може бити мања од двоструког износа најниже таксе прописане Тарифом. Тарифним бројем 1 став 1 прописано је да износ најниже таксе за тужбу и противтужбу поднету пред судом опште надлежности износи 1.900,00 динара. Ставом 3 предвиђено је да се за предлог да се одреди извршитељ на основу извршне или веродостојне исправе, за предлог за одређивање за приговор и жалбу на решење о извршењу на основу извршне или веродостојне исправе или решење о обезбеђењу, за предлог за обезбеђење доказа, плаћа се $\frac{1}{2}$ односно трећина таксе из ст.1 овог члана, трећина таксе из става 1. Да ли се за износ најниже таксе у извршном поступку ради одређивања казнене таксе има узети половина, односно трећина таксе из става 1 Тарифног броја 1 најниже вредности и да ли тако удвостручени износ представља најнижу вредност казнене таксе која би се изрекла у извршном поступку?

Одговор : Најнижи износи таксе ради утврђивања казнене таксе у извршном поступку су 950,00 или 633,33 динара, у зависности да ли су суд или јавни извршитељ надлежни за спровођење извршења. Стога су износ од 1.900,00 динара или 1.266,66 динара, као удвостручени износи најниже таксе у извршном поступку, износи испод којих се не може одредити казнена, уколико је износ од 50% изречене таксе мањи од наведених, а не износ 3.800,00 динара (удвостручени износ најниже таксе из става 1 Тарифног броја 1).

18. Питање - Да ли одредбе ст. 1 чл. 4 ЗИО треба тумачити тако да не постоји искључива надлежност суда за спровођење извршења на основу извршне исправе, да се цивилна деоба непокретности има извршити јавном продајом?

Одговор: Одредбом чл. 4 ст. 1 Закона о извршењу и обезбеђењу прописано је да је суд искључиво надлежан за извршење заједничке продаје непокретности и покретних ствари, чињења, нечињења или трпљења (чл. 359-367) и извршење извршних исправа у вези с породичним односима и враћањем запосленог на рад. Ову одредбу треба применити онако како гласи, тако да у свим осталим случајевима који у њој нису наведени не постоји искључива надлежност суда.

19. Питање: Да ли председник општине у којој је општински правобранилац разрешен дужности због одласка у пензију има овлашћење да изда пуномоћје адвокату за заступање општине у судским поступцима ?

Председник општине према одредби чл. 44 Закона о локалној самоуправи је између осталог, овлашћен да заступа општину, те с тога може да овласти адвоката да заступа општину у судским поступцима.

20. Питање: Да ли решење суда којим се не дозвољава закључење поравнања јер налази да се ради о недозвољеном располагању странака мора бити образложено и да ли странке имају право жалбе на ово решење суда?

Одговор: Ако суд нађе да је предлог поравнања у супротности са принудним прописима, јавним поретком, правилима морала и добрим обичајима, суд је дужан да упозори странке на недопуштеност таквог поравнања. Ако странка инсистира на томе да спор буде решен на начин на који су се споразумеле, суд је дужан узети поравнање на записник, а потом донети решење којим не дозвољава закључење поравнања. У изреци решења суд мора прецизно да наведе захтев у вези кога не дозвољава закључење поравнања, а у образложењу дати разлоге за такву одлуку на коју странке имају право жалбе. Ако на ово решење буде изјављена посебна жалба суд ће застати са поступком до доношења одлуке другостепеног суда.

21. Питање: - Да ли је суд дужан да констатује да поравнање има снагу правноснажне и извршне исправе како се то у пракси чини (уколико је располагање странака дозвољено) или само констатује да је парница завршена закључењем поравнања.

Одговор: Суд није дужан да констатује да поравнање има снагу правноснажне и извршне судске исправе, јер се исто по свом процесно-правном дејству изједначава са правноснажном пресудом и као такво правноснажно даном закључења, које поравнање по самом закону има снагу извршне исправе. Једно од мишљења је да разлози целисходности налажу да таква констатација ипак стоји на овереном препису записника у коме је садржано поравнање.

22. Питање: Да ли се у спору мале вредности примењује или не правило забрани двоструког укидања пресуде из чл. 387 ст.3 ЗПП, ако је првостепени суд након једног укидања другом ожалбеном пресудом прекорачио тужбени захтев, тако што је одлучио о другој, а не о оној што је тужбом тражено (чл. 393 ст.2 ЗПП).

Одговор : Примењује се одредба чл. 393 ст.2 и 3 ЗПП

23. Питање: Да ли се у смислу чл. 40 Закона о судским таксама („Службени гласник РС“, бр. 28/94...106/15) поступак принудне наплате спроводи јавни извршитељ за таксене обвезнике који нису измирили таксену обавезу која је доспела до 01.01.2016. године или надлежна пореска управа, с обзиром да је таксена обавеза утврђена пре доношења поменутог Закона? Да ли у предметима где је таксена обавеза за таксу на тужбу настала настала пре 01.01.2016. године, а такса на пресуду, жалбу и слично после 01.01.2016. године, поступак принудне наплате према истом лицу треба покренути одвојено или ће се поступак принудне наплате укупно неплаћене таксе спроводити јавни извршитељ у смислу чл. 40 наведеног Закона.

Одговор: Чланом 52 ст. 7 Закона о судским таксама је предвиђено да за поднеске, радње и исправе за које таксена обавеза наступила до ступања на снагу овог закона, а такса није плаћена, плаћаће се такса у складу са прописима и тарифом који су важили до његовог ступања на снагу, а ст. 2 да ако је до ступања на снагу овог закона плаћена такса за радњу која ће се извршити после његовог ступања на снагу, неће се плаћати нова такса по Закону, нити ће се враћати више наплаћена такса. Уколико по ступању на снагу овог закона, виши суд укине одлуку нижег суда, која је донета пре ступања на снагу овог закона, неће се плаћати такса за нову одлуку нижег суда. Ако је у поступку који до ступања на снагу овог закона, није окончан, таксени обвезник ослобођен плаћања таксе, дато ослобођење важи и после ступања на снагу овог закона. Из цитираних одредаба Закона о судским таксама произилази да је Пореска управа надлежна за наплату таксе за поднеске, радње и исправе по којима је обавеза настала до дана ступања на снагу закона, а такса није плаћена.

*Приредила
Председник Грађанског одељења
судија Смиљана Ристић*

**ИЗВОД СА ЗАПИСНИКА СА ЗАЈЕДНИЧКОГ САСТАНКА ГРАЂАНСКИХ
ОДЕЉЕЊА, ОДЕЉЕЊА ЗА РАДНЕ СПОРОВЕ И ОДЕЉЕЊА СУДСКЕ ПРАКСЕ
АПЕЛАЦИОНИХ СУДОВА СРБИЈЕ СА СУДИЈАМА ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ
СУДА ОДРЖАНОГ ДАНА 24.03.2017. ГОДИНЕ У НОВОМ САДУ**

Након дискусије констатује се да су на овом састанку усвојени једногласно од стране свих апелационих судова следећи

ПРАВНИ СТАВОВИ

1. Корисник кредита по уговору о стамбеном кредиту закљученим са банком у валути швајцарски франак има правни интерес за подношење тужбе ради утврђења ништавости тог уговора због неодређености одредбе уговора које се односе на начин и висину обрачуна камате у ситуацији када је претходно са банком потписао вансудско поравнање а све у вези са препоруком НБС од 31.05.2013. године.

2. У споровима у којима тужиоци са подручја Косова и Метохије траже исплату пензије која је обустављена решењима Републичког Фонда ПИО (Косовске пензије), основ спора представља накнада штете, настала незаконитим и неправилним радом државног органа у смислу чл. 172 ЗОО, за коју је прописан рок застарелости из чл. 376 истог Закона.

Износи који су тужиоцима у овим споровима исплаћивани по основу Уредбе УНМИК-а на Косову и Метохији представљају пензију.

Висина штете се обрачунава тако што се износ пензије коју је требао да исплати Републички Фонд ПИО умањује за износ који су тужиоци примили по Уредби УНМИК-а број 2001/35 од 22.12.2001. године, са изменама и допунама по Уредби број 2005/20 која је ступила на снагу 29.04.2005. године и Закон о изменама и допунама Уредбе број 2005/20 од 13.06.2008. године.

3. Осигуравач не може да тражи исплаћену накнаду штете оштећеном лицу од штетника у случају када је оштећени са штетником у сродству у правој линији и са њим живи у истом домаћинству изузев ако је штетник штету проузроковао намерно или када је штетник осигуран од одговорности код другог осигуравача (чл. 939 ст. 4 у вези чл. 1 и чл. 939 ст. 5 ЗОО).

4. Решење директора Републичког Фонда ПИО 01.број 181-630/11 од 26.10.2011. године којим је најнижи износ пензије утврђен на износ од 11.447,81 динар почев од 01.01.2011. године, не односи се на категорију пољопривредних пензионера.

5. По тужбама Републичког Фонда за здравствено осигурање против тужених домова здравља, болница, Клиничког центра и директора ових установа ради накнаде штете, постоји надлежност суда (чл. 1 ЗПП) а правни основ је накнада штете (чл. 262 ст. 1 и 2 ЗОО).

*Приредила
Председник Грађанског одељења
судија Смиљана Ристић*

**ЗАПИСНИК СА СЕДНИЦЕ СУДИЈА ГРАЂАНСКОГ ОДЕЉЕЊА
АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У КРАГУЈЕВЦУ****ОДРЖАНЕ ДАНА 19.04.2017. ГОДИНЕ**

1. Питање: Како треба да гласи изрека пресуде након улагања приговора на решење о извршењу на основу веродостојне исправе у случају одбијања тужбеног захтева?

Одговор: Изреком пресуде суд укида платни налог или платни налог одржава на снази у делу којим је тужени обавезан (или за износ на који је обавезан тужени), у року од 15 дана од пријема пресуде. Ово питање кандидовати за наредни састанак свих апелационих судова, ради поновног разматрања.

2. Питање: Да ли у парницама које се воде у смислу одредби чл. 455 до 466 ЗПП, након улагања приговора на решење о извршењу на основу веродостојне исправе, дозвољено субјективно и објективно преиначење тужбе (повећањем тужбеног захтева, односно означавањем другог лица као туженог)?

Одговор: Суд пресудом одлучује о платном налогу, да ли платни налог треба одржати на снази или га укинути. Платни налог је издат за одређени износ и у односу на одређеног туженог.

3. Питање: У складу са Упутством за спровођење ЗИО („Службени гласник РС“, бр. 106/15) Врховног касационог суда, Министарства правде и Високог савета судства од 26.04.2016. године извршни поступци се обустављају ако се извршни повериоци, у чију корист је пре почетка рада јавних извршитеља у Републици Србији донето решење о извршењу на основу извршне или веродостојне исправе или решење о обезбеђењу, нису изјаснили у смислу чл. 547 ЗИО, а као датум решавања предмета у пословном софтверу одређен је 05.07.2016. године. У овим предметима суд доноси решење о обустави у сваком појединачном предмету и доставља га странкама?

С обзиром на напред наведено појавила су се спорна питања у вези са применом чл. 547 ЗИО у следећим ситуацијама:

а) Поступци извршења су у извршним уписницима аутоматски обустављени са 05.07.2016. године, због неизјашњавања извршних поверилаца, али у конкретним предметима постоје поднесци извршних поверилаца достављени до 30.06.2016. године према којима је дуг измирен или извршење спроведено у целости. Да ли у конкретним случајевима поступке извршења треба обуставити или закључити у смислу чл. 76 и 77 ЗИО или донети решење о обустави поступка у смислу чл. 547 ЗИО?

б) Пријем поднесака у електронским извршним уписницима се евидентира по дану пријема у суд, а не према дану предаје препоручене пошиљке пошти (јер не постоји таква опција). С обзиром на напред наведено поједини предмети су аутоматски разведени као решени са 05.07.2016. године, због неизјашњења извршних поверилаца у смислу чл. 547 ЗИО. Да ли првостепени суд у предметима у којима се извршни поверилац изјаснио у смислу чл. 547 ЗИО препорученом пошиљком, која је у суд примљена после 30.06.2016. године, може сам да усвоји жалбу и укине решење о обустави, имајући у виду да статус предмета из уписника не одговара стварном стању у конкретним предметима?

в) У појединим предметима странке су изјавиле приговоре на решења о извршењу о којима није одлучено, а који поступци су аутоматски обустављени са 05.07.2016. године. Да ли се у овим предметима одлучује по приговору и под којим датумом?

г) Поступак извршења је обустављен због неизјашњавања извршног повериоца у смислу чл. 547 ЗИО са 05.07.2016. године. Међутим, приликом израде појединачних решења о обустави суд је увидом у предмете утврдио да је поверилац после 30.06.2016. године обавестио суд да је дуг измирен. Да ли у конкретном случају странкама доставити решење о обустави поступка у смислу чл. 547 ЗИО или решење о обустави поступка из чл. 76 ст. 1 тач. 4 или 77 ЗИО?

Одговор: Питања под а) и в): не ради се о правним питањима, већ о проблемима који су настали због тога што у предметима извршења није благовремено поступано и нису донете одлуке одмах по пријему поднесака и правних лекова странака, нити је извршено прегледање нерешених предмета извршења појединачно ради утврђивања фазе поступка извршења, што је била обавеза по Упутству за спровођење ЗИО Врховног касационог суда, Министарства правде и Високог савета судства. Без обзира што је наведеним Упутством за случај пропуштања изјашњавања извршног повериоца у смислу одредбе чл. 547 ст. 1 ЗИО у односу на предмете извршења на основу извршне или веродостојне исправе (И и Ив) који не обухватају тзв. комуналне предмете предвиђено да суд доноси решење о обустави у сваком појединачном предмету извршења и доставља га странкама, а као датум решавања предмета у пословном софтверу одређује се 05.07.2016. године, овим Упутством није искључена обавеза суда да поступа по одредбама ЗИО по правним лековима и осталим поднесцима који су достављени суду пре 01.07.2016. године а који не представљају поднеске који садрже изјашњење из чл. 547 ст. 1 ЗИО ?

Питање под б): применити одредбу чл. 104 ст. 2 ЗПП у вези чл. 39 ЗИО, јер Упутство за спровођење ЗИО не искључује примену одредби ЗИО ни сходну примену ЗПП ?

Питање под г): одредбом чл. 547 ст. 1 ЗИО извршним повериоцима у чију корист је пре почетка рада извршитеља у Републици Србији донето решење о извршењу на основу извршне или веродостојне исправе или решење о обезбеђењу и који на дан 1. маја 2016. године још воде извршни поступак или поступак обезбеђења дата је могућност само да се у периоду од 1. маја 2016. године до 1. јула 2016. године изјасне о томе да ли су вољни да извршење спроведе суд или јавни извршитељ, а уколико се у наведеном року не изјасне извршни поступак се према одредби става 2 истог члана обуставља и ЗИО не предвиђа могућност да се на неки други начин после 1. јула 2016. године поступа у предметима у којима се извршни повериоци нису изјаснили у смислу одредбе чл. 547 ст. 1 тог Закона.

4. Питање: Да ли судија појединац доставља извршном повериоцу приговор извршног дужника на одговор, само ако извршни дужник решење о извршењу на основу веродостојне исправе побија у делу у коме је обавезан да намири новчано потраживање, а као разлог побијања наводи да обавеза из веродостојне исправе није настала? С обзиром да судија појединац у смислу чл. 90 ЗИО није овлашћен да цени благовременост, да ли то значи да ће у напред наведеној ситуацији, без обзира да ли је приговор благовремен или није, исто доставити извршном повериоцу на одговор?

Одговор: Приговор извршног дужника, судија појединац доставља извршном повериоцу на одговор, само ако извршни дужник побија решење о извршењу на основу веродостојне исправе у делу у коме је обавезан да намири новчано потраживање. Када извршни дужник побија решење о извршењу донето на основу веродостојне исправе из других разлога, судија појединац не доставља приговор извршног дужника на одговор извршном повериоцу применом одредаба Закона о извршењу и обезбеђењу.

5. Питање: Акте суда и јавног извршитеља и писмена странака и других учесника у извршном поступку и поступку обезбеђења доставља јавни извршитељ на основу чл. 37 ЗИО. Имајући у виду да јавни извршитељ има доказ о уручењу аката суда, поставља се питање на који начин ће судија појединац (када је за то овлашћен) или Веће судија овог суда, ценити благовременост изјављеног приговора и ко је овлашћен да тај доказ прибави?

Одговор: Потребно је да судија појединац или веће траже од извршитеља да достави доказ када је извршио уручење аката суда, странци која је изјавила правни лек.

6. Питање: Да ли се приговор изјављен на решење јавног извршитеља (изузетак је када се приговор изјављује на решење извршитеља којим је одређено намирење новчаног потраживања насталог из комуналних услуга) директно заводи у ИПВ Веће и ко је дужан да достави приговор на одговор?

Одговор: Предмет се заводи директно у ИПВ и председник већа доставља приговор на одговор.

7. Питање : Заложна изјава закључена пре 04.01.2006. године као дана ступања на снагу Закона о хипотеци („Сл.гл“ РС бр.115/2005) и у јавним књигама је извршен упис заложног права у корист заложног повериоца. Да ли се ова заложна изјава сматра извршном исправом у смислу чл. 41 ст. 1 тач. 8 и ст. 2 ЗИО, имајући у виду да иста није уписана у јавне књиге као извршна вансудска хипотека?

Одговор: Када је на основу хипотекарне изјаве дужника, на његовој непокретности, у корист повериоца, заснована хипотека пре 04.01.2006. године, као дана ступања на снагу Закона о хипотеци („Сл.гл“ РС бр.115/2005) та хипотекарна изјава не представља извршну исправу у смислу чл. 41 ст. 1 тач. 8 и ст. 2 ЗИО јер иста није уписана у јавне књиге као извршна вансудска хипотека, с обзиром да Законом о основама својинскоправних односа није прописано да таква изјава има снагу извршне исправе и да се у јавне књиге има уписати као вансудска хипотека. Заложна изјава има својство извршне исправе тек од дана ступања на снагу Закона о хипотеци и овим законом је први пут као врста хипотеке предвиђена вансудска хипотека која се као таква уписује у јавне књиге под условом да иста садржи све обавезне елементе прописане чл. 15 Закона о хипотеци.

При том, одредбе чл. 63 до 69 ЗОСПО, нису прописивале „извршну вансудску хипотеку“, нити могућност да се по напред наведеним одредбама овог Закона изврши упис у јавне књиге извршне вансудске хипотеке. Осим наведеног чл. 63 Закона о хипотеци је прописано да даном почетка примене овог Закона престају да важе одредбе чл. 63 до 69 ЗОСПО, а чл. 64 ст. 1 истог Закона је прописано да се овај Закон не примењује на хипотеке засноване до дана његовог ступања на снагу, осим ако се уговорне стране другачије споразумеју.

8. Питање: Поступак извршења је у прекиду из разлога наведених у чл. 222 ст. 1 тач. 1-7 ЗПП. Да ли је у том случају извршни поверилац, у чију корист је пре почетка рада јавних извршитеља у Републици Србији донето решење о извршењу на основу извршне и веродостојне исправе и решење о обезбеђењу, дужан да се изјасни у смислу чл. 547 ЗИО?

Одговор: Извршни поверилац или његови правни следбеници, ако је поступак прекинут због смрти извршног повериоца, је дужан да се изјасни да ли је вољан да извршење спроведе суд или јавни извршитељ у смислу одредбе чл. 547 ЗИО, ако је поступак настављен до истека рока за изјашњење предвиђеног тим чланом, а уколико је поступак настављен после тога дужан је да се изјасни у року од 15 дана од дана наставка поступка који је у прекиду аналогно одредби чл. 546 ст. 1 ЗИО.

9. Питање: Да ли је дозвољена тужба којом се тражи да суд дозволи да малолетно дете отпутује са једним родитељем, односно тужиоцем у иностранство, као и да промени пребивалиште и да надаље живи са тужиоцем у иностранству, с обзиром да други родитељ, односно тужени то не дозвољава, а претходно је донета одлука суда којом је малолетно дете поверено тужиоцу на самостално вршење родитељског права?

Одговор: Породични закон је за разлику од решења у ранијем Закону о браку и породичним односима смањио овлашћења органа старатељства у погледу спора око вршења родитељског права у којим случајевима је увек стварно надлежан суд опште надлежности. Орган старатељства врши превентивни надзор над вршењем родитељског права (регулисан чл. 79 Породичног закона) у ком циљу доноси одлуке којима омогућава родитељима да врше родитељско право, а то су одлуке којима се решавају неслагања, неспоразуми или недостатак искуства у вршењу овог права. Такође, овај орган врши и корективни надзор над вршењем родитељског права (регулисан чл. 80 Породичног закона), када је потребно да исправи родитеље у вршењу родитељског права, па у том циљу доноси одлуке којима: -упозорава родитеље на недостатке у вршењу родитељског права; - упућује родитеље на недостатке у вршењу родитељског права; - захтева од родитеља да положи рачун о управљању имовином детета. У обављању корективног надзора орган старатељства може да покрене и судске поступке, као што је поступак у спору за заштиту од насиља у породици и поступак за лишење родитељског права.

Према чл. 78 ст. 3 Породичног закона, родитељ који не врши родитељско право има право и дужност да издржава дете, да са дететом одржава личне односе и да о питањима која битно утичу на живот детета одлучује заједнички и споразумно са родитељем који врши родитељско право. Ставом 4 је прописано да се питањима која битно утичу на живот детета, у смислу овог закона, сматра нарочито: образовање детета, предузимање већих медицинских захвата над дететом, промена пребивалишта детета и располагање имовином детета велике вредности. Да је пребивалиште детета питање које значајно утиче на живот детета се утврђује и из чл. 76 ст. 2 Породичног закона по коме саставни део споразума о заједничком вршењу родитељског права јесте и споразум о томе шта ће се сматрати пребивалиштем детета.

Због напред изнетог, када дође до спора између родитеља који врши родитељско право и жели да се са дететом пресели у иностранство и убудуће тамо живи и родитеља који не врши родитељско право, а не дозвољава промену места пребивалишта детета, увек је надлежан да одлучује суд.

Међутим, суд није овлашћен да уместо родитеља доноси одлуке које замењују сагласност родитеља за одвођење малолетног детета у иностранство („да суд дозволи да мал. дете отпутује са тужиоцем у иностранство и промени пребивалиште“), односно које замењују заједничке одлуке родитеља о битним питањима вршења родитељског права, већ је у таквој ситуацији, а руководећи се најбољим интересом малолетног детета по чл. 3 Конвенције о правима детета и чл. 266 ст. 1 Породичног закона, овлашћен да наложи тужиоцу да уреди тужбу у погледу захтева који треба да буде усмерен на делимично лишење родитељског права родитеља који не даје сагласност за промену места пребивалишта детета, а у складу са одредбом чл. 82 Породичног закона, којом је у ставу 1 прописано да родитељ који несавесно врши права или дужности из садржине родитељског права може бити делимично лишен родитељског права, а у ставу 4 да родитељ који не врши родитељско право може бити лишен права на одржавање личних односа са дететом и права да одлучује о питањима која битно утичу на живот детета.

Напомена: Сличан став изражен је и у решењу Врховног суда Србије Рев-2557/06 од 01.03.2007. године.

10. Питање: Коју странку обавезати на накнаду трошкова поступка у случају када тужилац повуче тужбу у завршној фази поступка, јер је тужени у неком другом поступку добровољно (судским поравнањем) или одлуком суда (којом је промењен правни основ тако што је тужиоцу признато право на накнаду штете због повреде права личности, уместо због повреде части и угледа), обавезан да испуни тужбени захтев који је предмет поступка у коме је тужба повучена?

Одговор: На конкретну правну ситуацију примењује се чл. 157 ст.1 ЗПП.

11. Питање: Да ли осигураник губи права у случају када је осигураник лице које је проузроковало саобраћајну несрећу и напустило лице места саобраћајне незгоде након што је оставило податке оштећеном, те на основу тих података то лице у року од 30 минута буде пронађено од стране Полиције и извршено је алкотестирање (које је показало да код осигураника нема алкохола у крви), а у току поступка буде утврђено да је осигураник лице места напустио због озбиљних претњи оштећеног да ће напасти живот и тело осигураника?

Одговор: Осигураник не губи права из осигурања иако је скривио саобраћајну незгоду и напустио лице места, када је оставио податке оштећеном, јер се не може уподобити са лицем које је управљало возилом под дејством алкохола и лицем које је без оправданог разлога напустило лице места, зато што је осигураник лице места напустио због озбиљних претњи оштећеног да ће напасти живот и тело осигураника, па се нису стекли услови за примену одредби општих услова осигурања, који представљају правила које је унапред прописао осигуравач и морају бити сагласни одредбама главе о осигурању (чл. 897 па закључно са чл. 922 ЗОО) а који представљају саставни део Уговора о осигурању.

12. Питање: На који начин вршити уручење писмена који су наведени у чл. 141 ЗПП, да је неопходна лична достава, а имајући у виду садашњи начин уручења писмена?

Одговор: Достављање писмена се врши према одредбама ЗПП. У одређеним случајевима, суд може да се користи овлашћењем прописаним у чл. 128 ЗПП и затражи помоћ полиције.

13. Питање: Да ли је суд у обавези да за потребе Центра за социјални рад прибавља доказе о социо-економским приликама странака у иностраној држави- држави места пребивалишта или боравишта странке, а применом Хашке конвенције о извођењу доказа у иностранству, грађанским и трговачким стварима од 18.03.1970. године и како поступити у правној ситуацији када надлежни Центар за социјални рад не доставља свој стручни налаз и мишљење већ се само позива на допис Министарства правде РС и наводи да из тих разлога није у могућности да достави свој стручни налаз и мишљење?

Одговор: Одговор на постављено питање садржан у Конвенцији о извођењу доказа у иностранству у грађанским и трговачким стварима.

Конвенција о извођењу доказа у иностранству у грађанским и трговачким стварима чл. 2 прописује да ће свака држава уговорница именовати централни орган који ће бити задужен да прима замолнице које потичу од судског органа друге државе уговорнице и да их доставља надлежном органу ради извршења. Свака држава ће организовати централни орган у складу са својим законодавством. Ставом 2 наведеног члана прописано је да се замолница доставља централном органу замољене државе без посредовања других органа те државе. Чланом 3 је предвиђено шта замолница треба да садржи тј. какве податке. Из напред наведеног потребно је применити чл. 2 и чл. 3 Хашке конвенције о извођењу доказа у иностранству у грађанским и трговачким стварима, односно обавеза суда јесте да

прибави доказе – извештај установе специјализоване за породичне односе – односно надлежног органа земље пребивалишта односно боравишта родитеља детета.

14. Питање: Да ли се приликом обрачуна материјалне штете у виду ренте узима у обзир „рад на црно“? Питање се поставља због различитог става израженог у одлуци Апелационог суда у Крагујевцу Гж бр. 2477/16 од 17.01.2017. године и става израженог у одлуци Уставног суда РС Уж.бр. 4776/13 од 25.02.2016. године?

Одговор: Члан 195 ЗОО предвиђа да је одговорно лице дужно да накнади штету лицу којем је због телесне повреде или нарушења здравља, радна способност потпуно или делимично смањена, ако повређени због тога трпи штету у виду изгубљене или смањене зараде. Наведену одредбу треба тумачити тако да основ за остварење права на накнаду овог облика материјалне штете постоји само ако се утврди да повређени услед претрпљених повреда и нарушења здравља не може да остварује зараду коју је остваривао до повреде зараде односно зараду коју би остваривао да је здрав и да му није смањена радна способност а не с обзиром на утврђени степен смањене радне способности.

Према коментару професора Перовића као губитак зараде појављује се: прво изгубљена зарада од момента окончања лечења па до момента доношења судске одлуке о накнади штете и друго, изгубљена зарада у моменту доношења судске одлуке о накнади штете па убудуће. Разликовања ове две врсте зараде је потребно због тога што се као што ће се видети накнада штете у виду новчане ренте може досудити само за штету која постоји у моменту доношења судске одлуке па убудуће а не и за раније претрпљену штету. Под изгубљеном зарадом од момента окончања лечења па до момента доношења судске одлуке о накнади штете сматра се она зарада коју би оштећено лице остварило да није постало потпуно или делимично неспособно за рад. Ова зарада као вид штете, као изгубљена зарада за време лечења пре него што је оштећено лице постало потпуно или делимично неспособно за рад, представља познату штету. Као штета она је по висини једнака висини изгубљене зараде у протеклом периоду до доношења судске одлуке и то у укупном збору зарада у појединим временским интервалима, при чему износ изгубљене зараде у појединим периодима могу бити различити па их као такве треба унети у укупан збир претрпљене штете. Различитост изгубљене зараде у појединим периодима времена може да дође са различитих разлога: већег или мањег дохотка који би оштећени примао – ако је био у радном односу; због разлике прековремене зараде коју би остварио у појединим периодима; због изгубљеног прихода који би остварио од самосталног занимања, јер није могао да ангажује туђу радну снагу да уместо њега ради; због издатака које је имао за туђу радну снагу ради обављања свог самосталног занимања, ако је могао да ангажује туђу радну снагу и др. Понекад ће до различитости изгубљене зараде у појединим периодима доћи због више разлога а не само због једног.

Под изгубљеном зарадом у моменту доношења судске одлуке па за убудуће сматра се зарада коју би оштећено лице остварило у том моменту с обзиром на све околности, да није постало потпун о или делимично неспособно за рад. Ова зарада као вид штете утврђује се на бази чињеница које су познате у моменту доношења судске одлуке. Наиме, она се утврђује на основу висине зараде коју би лице, које је потпуно или делимично неспособно за рад, остварило у том моменту да је било способно за рад а коју због одређене неспособности није остварило. Под зарадом која није остварена у моменту доношења судске одлуке о накнади штете подразумевају се сви облици зараде које би лице извесно остварило, као: зарада из радног односа коју би лице имало у том моменту – ако се налазило у радном односу, зарада од прековременог рада – ако би лице имало и такву зараду, корист од рада у свом домаћинству, као домаћице, као пољопривредник и друго), вредност рада који је уложен ангажовањем туђе радне снаге за обављање послова самосталног занимања или вредност прихода ако се туђа радна снага није могла ангажовати – ако се лице (оштећени) бавило самосталном делатношћу (на пример као

занатлија, пољопривредник, угоститељ и друго). Наиме, висина накнаде штете на име претрпљене штете у периоду од момента проглашења оштећеног потпуно или делимично неспособним за рад па до доношења судске одлуке о накнади штете одређује се у износу стварно претрпљене материјалне штете у том раздобљу, при чему износи те штете не морају бити и често нису једнаки у појединим временским интервалима (на пример по месецима). Накнада се у овом случају досуђује у једном укупном износу као и у другим случајевима када се досуђује за изгубљену зараду у одређеном временском периоду, без обзира на то што се евентуално може платити у периодичним оброцима (на пример месечан).

15. Питање: Да ли се приликом одређивања накнаде нематеријалне штете на име претрпљених душевних болова због умањења животне активности узима у обзир накнада коју тужилац прима по основу инвалидности (материјална штета)?

Одговор: Према чл. 232 ЗПП, ако се утврди да странци припада право на накнаду нематеријалне штете, на новчани износ или на заменљиве ствари али висина износа, односно количина ствари не може да се утврди или би могла да се утврди само са несразмерним тешкоћама, суд ће висину новчаног износа, односно количину замењивих ствари да одреди по слободној оцени.

На основу ове одредбе, по слободној оцени а на основу законом одређених критеријума (члан 200 ЗОО) као и чињеница и околности конкретног случаја, утврђује се висина новчане накнаде нематеријалне штете за умањене животне активности при чему се врши и урачунавање по слободној оцени примања по основу инвалидине, јер се на другачији начин накнада не може утврдити.

16. Питање: С обзиром на то да је постојање правног интереса за подношење деклараторне тужбе позитивна процесна претпоставка, која мора постојати како у тренутку подношења тужбе тако и у току целог поступка, па и у поступку по правном леку, да ли суд може пресудом одбацити такву тужбу, а у преосталом делу захтева мериторно одлучити? Другим речима, ако тужилац тражи да му се у ставу првом утврди постојање потраживања према туженом, а у ставу другом тражи обавезивање туженог на исплату (кондемнаторни захтев), да ли суд има овлашћење да пресудом у ставу првом одбаци захтев за утврђење, а у ставу другом мериторно одлучи о кондемнаторном захтеву?

Одговор: Према чл. 194 ст. 2 ЗПП предвиђено је да тужба за утврђење може да се поднесе ако тужилац има правни интерес да суд утврди постојање, односно непостојање неког спорног права или правног односа, пре доспелости захтева за чинидбу из истог односа или истинитост односно неистинитост неке исправе, или ако тужилац има неки други правни интерес, из чега произлази да тужилац нема право да поднесе тужбу за утврђење, када истовремено може поднети тужбу са захтевом на исплату, па у току претходног испитивања тужбе, у смислу чл. 294 ЗПП, тужбу може одбацити због недостатка правног интереса за подношење тужбе из чл. 194 овог закона, а најкасније до одржаног припремног рочишта или на припремном рочишту, односно на рочишту за главну расправу, ако припремно рочиште није одржано (чл. 295 ЗПП), а по протеклу овог рока суд може само одбити као неоснован тужбени захтев у погледу дела захтева којим се тражи утврђење постојања потраживања према туженом.

17. Питање: Након раскида брачне заједнице тужилац тражи да се тужена (која је његова ташта и са којом су његова супруга и он живели у породичној заједници) обавезе на исплату одређеног износа на име неоснованог обogaћења, а захтев темељи на тврдњи да је 20 година улагао у имовину туженог (таште, која је и власник економског домаћинства). Питање је да ли у тој ситуацији суд узима у обзир само извршена инвестициона улагања

од стране тужиоца или суд узима у обзир све врсте улагања које је тужилац вршио у имовину тужене током трајања породичне заједнице?

Одговор: На начин како је стилизовано питање произлази да је улагањем тужиоца у имовину тужене дошло до увећања вредности имовине тужене, па се у том случају има применити одредба чл. 170 Породичног закона. Наиме, наведена одредба се аналогно примењује и на чланове породичне заједнице и предвиђа да ако је током трајања заједнице живота у браку дошло до незнатног увећања вредности посебне имовине једног супружника, други супружник има право на потраживање у новцу сразмерно свом доприносу, а ставом 2 истог члана да ако је током трајања заједничког живота у браку дошло до знатног увећања вредности посебне имовине једног супружника, други супружник има право на удео у тој имовини сразмерно свом доприносу. Произлази да у вези захтева тужиоца није пресудно да ли се одређена улагања имају сматрати инвестиционим или другим врстама улагања, већ колика су улагања у имовину таште са којом је живео у породичној заједници утицала на увећање вредности њене посебне имовине, те у зависности од тога ће имати право да поднесе облигационоправни или стварноправни захтев.

18. Питање : Да ли се решење Директора Фонда за ПИО 01.бр.181-60/11 од 26.01.2011. године односи на све категорије корисника пензија, који имају најнижу пензију па тако и на кориснике старосне пензије, по основу обавезног пензијског и инвалидског осигурања пољопривредника или само на категорије осигураника најниже пензије у осигурању запослених и осигурању самосталних делатности а у смислу чл. 76 ст. 2 Закона о пензијском и инвалидском осигурању који се примењује од 01.01.2011. године, а да је за кориснике старосне односно инвалидске пензије за осигуранике пољопривреднике утврђен најнижи износ од 9.000,00 динара на дан 01.01.2011. године у смислу чл. 76 ст. 3 Закона о ПИО и да се овај утврђени износ даље усклађује? У смислу наведеног да ли се исправка решења директора Фонда која је објављена у „Службеном гласнику РС“, број 77/16 може сматрати исправком очигледне техничке грешке, или се ради о измени решења?

Одговор: Решење директора Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање од 26.01.2011. године, којим је најнижи износ пензије утврђен на износ од 11.447,00 динара почев од 01.01.2011. године, не односи се на категорију пољопривредних пензионера. Ово из разлога што за категорију пољопривредних пензионера Законом о изменама и допунама Закона о пензијском и инвалидском осигурању већ је утврђен најнижи износ пензије на износ од 9.000,00 динара, који се примењује од 01.01.2011. године. Уколико би се прихватило да је решењем директора фонда измењен износ најниже пензије и за категорију пољопривредних пензионера, дошло би до ситуације да се решењем директора фонда мења законски текст. Поред тога, ове две категорије пензионера биле би изједначене, а сам закон прави разлику између категорије пензионера који право на пензију остварују из радног односа и пензионера који пензију остварују по основу пољопривредне делатности, па начин обрачуна пензије у смислу утврђивања најнижег износа пензије у смислу чл. 76 Закона о пензијском и инвалидском осигурању за ове категорије није исти.

19. Питање: Да ли се, у ситуацији када је поднесак упућен суду преко Поште пошиљком која у левом горњем углу не носи ознаку „Н“ већ ознаку „А“ што према чл. 21 Правилника о општим условима за пружање поштанских услуга не представља препоручену, већ пошиљку са потврђеним уручењем, може сматрати да је поднесак упућен суду преко Поште препорученом пошиљком, у смислу чл. 104 ст. 2 ЗПП?

Одговор: Одговор на ово питање је дат у самом питању. Према општим условима за обављање поштанских услуга прописаним у чл. 20 ст. 1 препоручена пошиљка је

регистрована писмоносна пошиљка, без означене вредности, за коју се пошиљаоцу издаје потврда о пријему пошиљке, а примаоцу се уручује уз потврђење пријема, ставом 5 наведене одредбе је прописано да све препоручене пошиљке морају у левом горњем углу адресне стране имати бар код налепницу са ознаком „Р“ и бројем пошиљке. Пошиљка која у горњем левом углу адресне стране садржи ознаку „А“, према чл. 21 наведених Општих услова за обављање поштанских услуга је пошиљка са потврђеним уручењем, а не препоручена пошиљка. То значи да у том случају поднесак није послат препорученом пошиљком, па се као дан подношења поднеска има сматрати дан предаје суду, како је прописано одредбом чл. 104 ст. 1 ЗПП.

20. Питање: Да ли пуномоћник извршног повериоца који је адвокат и који предлог за извршење подноси на основу пуномоћја из парнице (чл. 89 ст. 1 тач. 2 ЗПП) може у извршном поступку предлогом за извршење тражити да се извршење ради наплате трошкова парничног поступка који су досуђени извршном повериоцу одреди тако да се износ трошкова парничног поступка, након што буду принудно наплаћени од извршног дужника, пренесу на текући рачун пуномоћника адвоката, а не на текући рачун извршног повериоца?

Одговор: Чланом 89 став 4 ЗПП је прописано овлашћење адвоката коме је странка издала за вођење парнице а није ближе одредила овлашћење у пуномоћју, да може од противне стране примити и наплатити досуђене трошкове, не односи се на извршни поступак који је формалнији од парничног.

Наиме, чланом 3 ЗИО („Службени гласник РС“, број 106/15 и 106/16) је прописано да се извршни поступак и поступак обезбеђења покрећу по предлогу извршног повериоца, чланом 30 истог закона је прописано које идентификационе податке о извршном дужнику и извршном повериоцу треба да садржи предлог, чланом 41 и 42 је прописана врста извршних исправа, међу којима је и судска одлука и судско поравнање. Поверилац из извршне исправе је тачно одређено физичко или правно лице које једино може бити овлашћено да непосредно или преко пуномоћника поднесе предлог за извршење. Дакле, такав предлог како у односу на главни дуг тако и у односу на споредна потраживања, није овлашћено да поднесе треће лице, па ни пуномоћник из реда адвоката у своје име, као поверилац, осим у случају прописаном чл. 48 ЗИО.

Кад после доношења решења о извршењу на основу извршне или веродостојне исправе потраживање пређе са извршног повериоца на друго лице, на предлог стицаоца закључком се утврђује да је он ступио на место извршног повериоца, ако прелаз докаже јавном или по закону овереном исправом. Одредбе ст. 1 и 2 овог члана сходно се примењују и када се извршни поступак води према лицу које у извршној или веродостојној исправу није означено као дужник, као и када после доношења решења о извршењу на основу извршне или веродостојне исправе обавеза извршног дужника пређе на друго лице као стицаоца исправе. Стицалац ступа у извршни поступак у стању у коме се налази у часу ступања.

Ни по раније важећим законима који су регулисали извршни поступак није био могућ прелаз потраживања из извршне или друге веродостојне исправе на пуномоћника адвоката по основу пуномоћја издатог у парничном или извршном поступку, већ само уколико се испуне услови прописаним одговарајућим одредбама Закона о облигационим односима. Наиме, чланом 305 истог закона прописано је да испуњење мора бити извршено повериоцу или лицу одређеном законом, судском одлуком, уговором између повериоца и дужника или од стране самог повериоца, с тим што је испуњење пуноважно и када је извршено трећем лицу ако је поверилац накнадно одобрио или ако се њиме користио. До промене повериоца може доћи и преносом потраживања (цесијом) у складу са одредбама чл. 436 до 440 ЗОО. Дакле, пуномоћник, адвокат могао се легитимисати у извршном

поступку као поверилац уместо повериоца означеног у извршној или веродостојној исправи, под условима прописаним наведеним одредбама ЗОО, а не само на основу пуномоћја издатог за заступање у парничном или извршном поступку.

21. Питање: Да ли има услова за доношење допунског оставинског решења у поступцима који су у току, ради остваривања права на ратне дневнице када тужилац умре, а још увек није установљено право на исплату одређеног новчаног износа оставиоцу?

Одговор: Чланом 1. ЗОН-а прописано је да заоставштину чине сва наслеђивању подобна права која су оставиоцу припадала у тренутку смрти (став 1.) Чл. 87. ЗВП прописано је да суд у поступку расправљања заоставштине утврђује ко су наследници умрлог, која имовина сачињава његову заоставштину и која права из заоставштине припадају наследницима, легатарима и другим лицима. Имовину чине, поред осталог и права, као што је право потраживања накнаде материјалне штете у парничном поступку који је покренуо оставилац.

Чланом 128. ст. 1. ЗВП прописано је да, ако се по правноснажности решења о наслеђивању или решења о легату пронађе имовина за коју се у време доношења решења није знало да припада заоставштини, суд неће поново расправљати заоставштину већ ће ову имовину новим решењем расподелити на основу раније донетог решења о наслеђивању, чл. 128. ст. 2. је прописано да ако раније није расправљена заоставштина, суд ће расправити заоставштину само ако се пронађена имовина састоји од непокретности и ставом 3. ако се пронађена имовина састоји од покретне имовине, суд ће расправити заоставштину само на захтев заинтересованих лица. Чл. 122 ЗВП прописано је решење о наслеђивању, између осталог, треба да садржи и означавање покретних ствари. Како је новац, на који се у конкретној ситуацији односи потраживање, покретна ствар, а основаност и висина потраживања није одређена јер поводом тог потраживања тече парница, нема услова за доношење решења о наслеђивању пре окончања парнице у којој би се то потраживање дефинисало утврђењем да састав заоставштине оставиоца чини и одређени износ новца са каматом или без камате. Зависно од тога да ли ће се у парници, по наставку поступка, као тужиоци појавити сви или само поједини наследници и зависно од тога какав ће тужбени захтев истаћи, зависиће и одлука парничног суда, а од те одлуке и даље поступање ванпарничног суда уколико накнадно буде поднет захтев.

*Приредила
Председник Грађанског одељења
судија Смиљана Ристић*

СЕНТЕНЦЕ ИЗ ОДЛУКА СУДОВА

ПАРНИЧНИ ПОСТУПАК

СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ СУДА

Спор поводом оснивачког улога у привредном друштву по својој природи је статусни спор, па је за такву врсту спора надлежан Привредни суд у смислу чл. 25 Закона о уређењу судова.

Из образложења:

Предметном тужбом тужила је тражила да се утврди према туженицима М.М. као правном следбенику компаније „П.Л.“ из Лондона и П.П. „И.“ ДОО Чачак, да је тужила као члан и сувласник компаније „П.Л.“ из Лондона, која је брисана из регистра, правни следбеник исте компаније и сувласник над имовином ове компаније у износу од 50% који одговара њеном сувласничком уделу у основном капиталу и по том основу суповерилац облигационог потраживања и праву накнаде новчане противвредности удела оснивачког улога од 50%, који је уписала и унела сувласничка компанија „П.Л.“ из Лондона у предузеће „И.“ ДОО Чачак, што су туженици дужни да признају и обавезу да тужили као правном следбенику брисане компаније из Лондона, сада суповериоцу, исплате солидарно новчану противвредност цене унетог и уписаног сувласничког удела исте компаније.

Другостепени суд налази да је првостепени суд правилно одлучио када се огласио стварно ненадлежним за поступање. Наиме, спор поводом оснивачког улога по својој правној природи је статусни спор па је за такву врсту спора надлежан Привредни суд у смислу чл. 25 Закона о уређењу судова. Ово са разлога, јер је Привредни суд стварно надлежан за решавање свих спорова који произилазе из Закона о привредном друштву, осим ако овим законом није друкчије одређено и то без обзира на својство странке, дакле и када је тужилац физичко лице. При том, треба имати у виду да тужила своје потраживање заснива на чињеници да је она била члан и сувласник компаније из Лондона, а не по основу брачне тековине са туженим М.М.

Осим тога, првостепени суд се правилно огласио стварно ненадлежним по тужби тужиле против тужених М.М. као физичког лица а као правном следбенику уделичара компаније „П.Л.“ из Лондона и П.П. „И.“ из Чачка сада у ликвидацији, да је тужила као правни следбеник брисаног уделичара из Лондона, суповерилац удела од 50% на облигационом потраживању праву исплате, на име нераспоређене и неисплаћене добити по основу сувласништва над уделичаром из Лондона, коју добит је остварио као уделичар и оснивач у мешовитом предузећу „И. М.“ ДОО Чачак, чији је правни следбеник “И“ ДОО Чачак, сада у ликвидацији, што су туженици дужни да признају тужили и да се обавезу да солидарно исплате тужили на име сразмерног удела у нераспоређеној и неисплаћеној добити одређени новчани износ. Наиме, тужила своје потраживање заснива на име неисплаћене добити по основу свог сувласништва над уделичарем компаније

„П.Л.“ из Лондона. За суђење у спору између физичких лица као суоснивача предузећа ради исплате неисплаћене добити – профита, стварно је надлежан привредни суд, а не основни суд, јер је реч о спору у вези статуса који произилази из уговора о оснивању. Значи, ради се о спору између суоснивача предузећа по основу уговора о оснивању, а предмет тужбеног захтева је неисплаћена добит. Ради се о спору у вези са статусом који се решава у складу са одредбама Закона о привредним друштвима.

(пресуда Основног суда у Чачку П.бр.335/10 од 02.11.2015. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-242/16 од 09.12.2016. године)

*Сентенцу приредила: Смиљана Ристић
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

БРАЧНА ТЕКОВИНА
(Члан 171. Породичног закона и
члан 18 став 2. Закона о основама својинско-правних односа)

Када један од брачних другова након прекида брачне заједнице употреби новчана средства стечена у брачној заједници за куповину или стицање имовине, онда други брачни друг самим тим што су уложена и његова средства, не стиче право својине на тој имовини, већ има само право да по основу стицања оствари своје право својине на новчаним средствима.

Из образложења:

У првостепеном поступку је утврђено да су тужиоци деца сада покојних В.П. и В.Д., да је сада покојни В.П. отишао на рад у Немачку у току 1971. Године, а да је супруга остала у Србији и старала се о двоје малолетне деце. Девизна средства која је зарадио у Немачкој, сада покојни В.П. је улагао на девизну штедну књижицу у Србији. Супруга В.Д. је преминула 1994. Године, а након њене смрти В.П. се оженио са туженом у овом поступку у току 2004. године, те је купио стан од девизне штедње коју је стекао у току брака са сада покојном супругом В.Д. Након тога је поводом предметног стана закључио уговор о доживотном издржавању са туженом као даваоцем издржавања који је оверен код суда под Р.бр.202/05 дана 19.07.2005. године. В.П. је преминуо 03.11.2011. године, његови законски наследници - деца су оспорили пуноважност уговора о доживотном издржавању, сматрајући да је стан који је предмет уговора о доживотном издржавању купљен средствима њихових родитеља, сада покојног В.П. и сада покојне В.Д. Истом тужбом траже да се утврди да је уговор о доживотном издржавању ништав, будући да сада покојни њихов отац В.П. није био искључиви власник предметног стана, јер новац од кога је стан купљен представља брачну тековину њихових родитеља В.П. и В.Д. При том су тражили да се утврди да су они власници стана по основу наслеђа иза смрти мајке В.Д. будући да је стан купљен средствима која су њихови родитељи стекли током брачне заједнице. Првостепени суд је усвојио тужбени захтев тужилаца.

Другостепени суд налази да се овакав закључак првостепеног суда се за сада не може прихватити као правилан. Наиме, према чл. 171 Породичног закона, имовина коју су супружници стекли радом у току трајања заједнице живота у браку, представља њихову заједничку имовину. Супружници могу брачним уговором другачије уредити своје

имовинске односе. Произилази да брачну тековину чини имовина коју су супружници стекли током брачне заједнице, да је то заједничка својина када су њихови удели одредиви, али нису унапред одређени сходно чл. 18 ст. 2 Закона о основама својинскоправних односа. У конкретном случају, супружници В.Д. и В.П. су имали стечена девизна средства током брачне заједнице, док предметни стан који је предмет спора није био предмет њихове брачне тековине. Када један од брачних другова, након прекида брачне заједнице употреби новчана средства стечена у брачној заједници за куповину или стицање имовине, други брачни друг самим тим што су уложена и његова средства не стиче право својине на тој имовини, већ има само право да по основу стицања оствари своје право својине на новчаним средствима.

(пресуда Основног суда у Трстенику П.бр.1664/2012 од 07.10.2015. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу ГЖ-874/16 од 08.12.2016. године)

*Сентенцу приредила: Смиљана Ристић
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

**НАКНАДА ШТЕТЕ, ПРОИСТЕКЛЕ ИЗ ДОГАЂАЈА КОЈИ ЈЕ БИО ПРЕДМЕТ
ЗАКЉУЧЕНОГ ВАНСУДСКОГ ПОРАВНАЊА И
ПРАВНОСНАЖНЕ СУДСКЕ ПРЕСУДЕ
(Члан 200. Закона о облигационим односима)**

Штета која у време закључења вансудског поравнања и доношења правноснажне судске одлуке није постојала, нити се могла предвидети, тако да није обухваћена закљученим вансудским поравнањем, нити донетом правноснажном пресудом, представља нови догађај из ког је проистекла нова штета.

Из образложења:

Тужилац је у саобраћајном удесу 2006. године задобио тешку телесну повреду са трајним последицама, због чега је 21.12.2006. године оперисан. У току парнице странке су закључиле вансудско поравнање, којим се тужена обавезала да тужиоцу исплати накнаду на име нематеријалне штете, након чега је тужилац повукао тужбу у тој парници и одрекао се захтева за накнаду материјалне и нематеријалне штете настале у штетном догађају. Након тога, донета је правноснажна пресуда Општинског суда у Чачку П-1690/07 од 27.12.2007. године, којом је одбијен тужбени захтев тужиоца према туженој за исплату нематеријалне штете и утврђено да је тужба повучена.

После закључења вансудског поравнања, здравствено стање тужиоца се искомпликовало. Вештачењем је утврђено да се основне повреде и накнадни преломи и лечење не могу одвојено посматрати, јер су у узрочно-последичној вези.

Побијаном пресудом Основног суда у Чачку 13.П.бр.21622/10 од 26.02.2016. године, ставом првим изреке одбачена је тужба тужиоца према туженој за исплату нематеријалне штете, а ставом другим изреке одбијен тужбени захтев за накнаду материјалне штете, са образложењем да је ствар правноснажно пресуђена доношењем пресуде на основу одрицања П-1690/07, јер се основна повреда, накнадни преломи и њихово лечење не могу одвојено посматрати јер су у узрочно-последичној вези.

По оцени апелационог суда, погрешно је правно становиште првостепеног суда да се тужилац закљученим вансудским поравнањем од 29.11.2007. године одрекао потраживања накнаде новонастале штете поводом догађаја о коме тада није одлучивано и да се због постојања правноснажне пресуде, тужбени захтев односи на пресуђену ствар, јер се закључено поравнање односи на штетни догађај од 11.12.2006. године, због чега се накнадни преломи и њихово лечење не могу одвојено посматрати. Ово је из разлога што се донета судска одлука, па и закључено вансудско поравнање, односе само на накнаду штете која је у време одлучивања била позната. Штета која у време вансудског поравнања и доношења правноснажне судске одлуке, није постојала, нити се могла предвидети, није обухваћена закљученим вансудским поравнањем, нити донетом правноснажном пресудом, иако се ради о штети из правног односа између истих странака, тако да предмет тужбеног захтева није истоветан. Одривање тужиоца се односило на потраживања из догађаја који се одиграо и чије су последице тужиоцу биле познате, а не и на догађај који тада није постојао и који тужилац није могао предвидети. Првостепени суд није имао у виду да, иако постоји узрочно-последична веза, новоповређивање представља нови догађај из ког су наступиле нове последице и нова штета, због чега првостепена пресуда морала бити укинута.

(пресуда Основног суда у Чачку 13.П.бр.21622/10 од 26.02.2016. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Гж-1814/16 од 23.08.2016. године)

*Сентенцу приредила: Зорица Вељовић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

СОЛИДАРНОСТ У НАКНАДИ НЕМАТЕРИЈАЛНЕ ШТЕТЕ (Члан 200. и члан 414. ЗОО)

Постоји солидарна обавеза Града за накнаду нематеријалне штете оштећеном услед повреда задобијених падом, у зимским условима, на тротоару испред објекта чији је власник физичко лице.

Из образложења:

Оспореном пресудом, а на име нематеријалне штете, због претрпљених душевних болова, због умањења животне активности, због претрпљеног физичког бола и претрпљеног страха, обавезан је тужени да тужили исплати одређене новчане износе.

У жалби, тужени је оспорио и основ и висину штете наводећи да је обавезу чишћења тротоара од снега имао власник објекта-физичко лице.

Одлучујући о жалби Апелациони суд је одбио као неосновану жалбу туженог и потврдио побивану пресуду у ожалбеном делу, а из следећих разлога:

Наиме, одредбом чл. 3 ст. 4 Одлуке о чишћењу и уклањању снега на територији Општине Краљево („Службени лист Општине Краљево“, број 8/91) прописано је да чишћење и уклањање снега и леда са тротоара поред и испред стамбених зграда и пословних зграда, помоћних и привремених објеката, продавница, занатских радњи, киоска, перона, паркинга и сличних површина врше корисници, односно власници ових објеката, док је одредбом чл. 6 исте одлуке прописано да власници и корисници стамбених зграда у својини грађана као и корисници зграда у друштвеној својини су

непосредно одговорни за уклањање снега са тротоара испред зграде, а по чл. 10 надзор над спровођењем ове одлуке врши комунална инспекција. Одредбом чл. 20 тач. 36 Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС“, број 129/07 и 83/14 и др. закон), прописано је да Општина преко својих органа, у складу са Уставом и Законом образује инспекцијске службе и врши инспекцијски надзор над извршењем пописа и других општих аката из надлежности општине. Одредбом чл. 24 ст. 2 истог закона прописано је да Град у складу са законом образује комуналну полицију, обезбеђује и организује вршење послова комуналне полиције.

Полазећи од цитираних одредби, те од чињеница да се повреда десила испред објекта чији су власници физичка лица, који су у обавези да чисте тротоаре испред својих објеката, што у конкретном случају није учињено, то по налажењу Апелационог суда, тужени није једини у обавези да накнади нематеријалну штету тужилји. Обавеза туженог града постоји због тога што није вршио надзор сходно чл. 20 тач. 36 Закона о локалној самоуправи. Наиме, одредбом чл. 414 ст. 1 ЗОО, прописано је да сваки дужник солидарне обавезе одговара повериоцу за целу обавезу и поверилац може захтевати њено испуњење од кога хоће све док не буде потпуно испуњена, али кад један дужник испуни обавезу, она престаје и сви се дужници ослобађају. Одредбом чл. 423 ст. 1 истог Закона прописано је да дужник који је испунио обавезу има право захтевати од сваког садужника да му накнади део обавезе који пада на њега, а одредбом чл. 424 ст. 1 истог Закона да ако није што друго уговорено или иначе не произилази из правних односа учесника у послу, на сваког дужника долази једнак део. Стога је правилно поступио првостепени суд када је, сходно одредби чл. 200 ЗОО, обавезао туженог да тужилји исплати накнаду нематеријалне штете по видовима као у ожалбеном делу изреке првостепене пресуде. Због свега наведеног, жалбени наводи туженог да је власник објекта једини дужан да тужилји накнади нематеријалну штету јер није чистио тротоар испред свог објекта, оцењени су као неосновани.

Наиме, власник објекта заједно са Градом Краљевом одговара по наведеним правилима о солидарној одговорности, те је због неправилног вршења надзора у погледу чишћења простора од стране власника објекта, па је град дужан да тужилји надокнади штету у целости, јер је тужилја само према њему усмерила тужбени захтев (а не ради се о нужним супарничарима из чл. 211 ЗПП), с тим што се у складу са наведеним одредбама ЗОО може регресирати од другог дужника солидарне обавезе.

(пресуда Основног суда у Краљеву III.бр.2076/13 од 24.07.2014. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-558/15 од 08. 10. 2015. године)

*Сентенцу приредио: Далибор Јаблановић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**СТИЦАЊЕ СВОЈИНЕ НА ЗАЛОЖЕНОЈ СТВАРИ
ПО ОСНОВУ УГОВОРНЕ ОДРЕДБЕ
(Члан 13. Закона о хипотеци,
у вези члана 973. став 1. и члана 980. став 1. ЗОО)**

Ништава је свака уговорна одредба којом се предвиђа да ће у тренутку закључења уговора о залози на непокретној ствари (хипотека) заложена ствар прећи у својину повериоца, ако његово потраживање не буде намирено у моменту доспелости.

Из образложења:

Првостепени суд је на основу изведених доказа нашао да је тужилца због штете коју је претрпела радњом Г.П. као дужником закључила уговор Ов.бр. 2072/09 од 06.05.2009. године, којим се дужник обавезала да тужилци најкасније за шест месеци, од дана закључења уговора, исплати износ од 27.000 евра. За обавезу, коју је дужник преузела, тужени Н.М. је гарантовао својим потписом на уговору, у својству гаранта. У случају да дуг тужилци не буде враћен чл. 5 уговора предвиђено је да пословни простор, као и сва опрема у њему, која је постојала у тренутку закључења уговора о закупу локала, прелази у својину тужилце и истовремено предвиђено чл. 7, да ће уговор служити као основ за стицање својине на локалу, на шта су се дужник и тужени као гарант обавезали да тужилци признају ово право и дозволе упис у јавним књигама. Неспорно је да уговор није извршен и тужилци није исплаћен износ од 27.000 евра, због чега је тужилца покренула конкретну парницу ради утврђивања права својине на пословном простору који је власништво туженог. Одлучујући о постављеном тужбеном захтеву првостепени суд је полазећи од одредбе чл. 973 ст. 1 ЗОО у вези чл. чл.980 ст.1 ЗОО одбио тужбени захтев тужилце, као неоснован и утврдио да се нису стекли услови за стицање права својине тужилце на предметном локалу и права коришћења на делу земљишта потребног за редовну употребу спорне непокретности.

Апелациони суд налази да је ништава свака уговорна одредба којом се у тренутку закључења уговора о залози на непокретној ствари (хипотека) предвиђа да ће заложена ствар прећи у својину повериоца ако његово потраживање не буде намирено у моменту доспелости. Овакве одредбе уговора не уживају правну заштиту јер одредба чл.13 Закона о хипотеци („Службени гласник РС“, бр.115/2005), јасно прописује ништавост одредби о преносу права власништва непокретности ради обезбеђења потраживања. Стога је, по оцени Апелационог суда, правилно првостепени суд поступио када је одбио тужбени захтев тужилце, па нема утицаја на правилност и законитост одлуке и чињеница да се првостепени суд позвао и на одредбе чл.973 и 980 ЗОО које се тичу залогне на покретним стварима.

(пресуда Основног суда у Ивањици П.бр.82/16 од 26.02.2016. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-2673/16 од 28.09.2016. године)

*Сентенцу приредила: Јелена Трипковић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

РАДНО ПРАВО

МОБИНГ „ПРАЗНОГ СТОЛА“

(Члан 6. став 1. Закона о спречавању злостављања на раду
(„Службени гласник РС“ број 36/10)

Уколико запослени не добија никакве радне задатке и искључен је из процеса рада и комуникације са другим запосленима, без фактичког и активног укључивања у процес рада, а све у циљу да на сопствену иницијативу раскине радни однос или откаже уговор о раду, реч је о такозваном мобингу „празног стола“, односно специфичном облику психичког злостављања и шиканирања на раду и изоловања запосленог.

Из образложења:

Према одредби члана 6. став 1. Закона о спречавању злостављања на раду („Службени гласник РС“, број 36/10), злостављање у смислу овог закона јесте свако активно и пасивно понашање према запосленом или групи запослених код послодавца које се понавља, а које има за циљ и представља повреду достојанства, угледа, личног и професионалног интегритета, здравља, положаја запосленог и које изазива страх или ствара непријатељско, понижавајуће или увредљиво окружење, погоршава услове рада или доводи до тога да се запослени изолује или наведе да на сопствену иницијативу раскине радни однос или откаже уговор о раду или други уговор. Имајући у виду све околности случаја да тужилац није добијао никакве радне задатке и да је био искључен из процеса рада и комуникације са другим запосленима без фактичког и активног укључивања у процес рада што представља тзв. мобинг „празног стола“, односно специфичан облик психичког злостављања и шиканирања на раду и изоловања тужиоца, а све у циљу да на сопствену иницијативу раскине радни однос или откаже уговор о раду, правилно је првостепени суд усвојио тужбени захтев тужиоца и одлучио као у ставу 1. изреке побијане пресуде. Код чињенице да је поступак по тужби за поништај решења о отказу још увек у току, односно да није правноснажно окончан правилно је првостепени суд закључио да је основан тужбени захтев у делу забране даљег узнемиравања тужиоца, као и делимично захтев за накнаду нематеријалне штете који је према дужини претрпљених душевних болова и њиховом интензитету правилно одмерен применом члана 200. Закона о облигационим односима. Самим тим, основан је и тужбени захтев тужиоца за објављивање пресуде у јавним гласилима о трошку тужене у смислу члана 30. тачка 5. Закона о спречавању злостављања на раду.

(пресуда Вишег суда у Крагујевцу ПП-1/15 од 08.06.2016. године и пресуда Апелационог суда Гж1 2978/16 од 01.09.2016. године)

*Сентенцу приредила: Марија Цимеша Фуртула
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**ЗАСНИВАЊЕ РАДНОГ ОДНОСА СА СТРАНИМ ДРЖАВЉАНИНОМ
(Члан 2. став 1. Закона о условима за заснивање радног односа са страним
држављанима и члан 29. Закона о раду)**

Страни држављанин може да заснује радни однос у Републици Србији ако има одобрење за стално настањење, односно за привремени боравак и ако Национална служба за запошљавање изда одобрење за заснивање радног односа.

Према чињеничном утврђењу тужилац је држављанин Републике Словеније и упућен је на рад код тужене у Републику Србију на период од годину дана. Министарство унутрашњих послова, Полицијска управа у Крагујевцу је тужиоцу, странцу, одобрила привремени боравак у Републици Србији на основу пословно-техничке сарадње до 20.05.2014.године, а Национална служба за запошљавање, Филијала Крагујевац издала је туженој одобрење за заснивање радног са тужиоцем, држављанином државе Словеније (радну дозволу), и то на период важења одобрења за боравак до 20.05.2014.године. Странке су закључиле уговор о раду број 15598 од 01.08.2013.године којим је тужилац са туженом, као послодавцем, засновао радни однос на неодређено време почев од 01.08.2013. године. Извршни одбор тужене дана 20.05.2014.године донео оспорено решење број 10725 којим је одлучио да тужиоцу, престаје радни однос код тужене са даном 20.05.2014.године, због истека времена важења одобрења за привремени боравак по основу радног односа код тужене и одобрења за заснивање радног односа (дозволе за рад) дана 20.05.2014. године, као и због престанка потребе за даљим радним ангажовањем страног држављанина на пословима помоћника извршног директора за послове са привредом у Сектору продаје.

По оцени Апелационог суда правилно је првостепени суд одбио тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се решење тужене број 10725 од 20.5.2014. године поништи као незаконито. Наиме, Законом о условима за заснивање радног односа са страним држављанима објављеним у „Службеном листу СФРЈ“, број 11/78 и 64/89, и „Службеном листу СРЈ“, број 42/93...101/05 (који пропис је био на снази у периоду од 11.03.1978. године до 3.12.2014. године) и на чији примену упућује члан 29. Закона о раду било је прописано, између осталог, и: да страни држављанин може засновати радни однос ако има одобрење за стално настањење, односно за привремени боравак у СФРЈ и ако добије одобрење за заснивање радног односа (члан 2. став 1.); да захтев за издавање одобрења за заснивање радног односа страног држављанина који има одобрење за привремени боравак у СФРЈ подноси послодавац са образложењем о потреби за запослењем страног држављанина који се подноси републичкој, односно покрајинској организацији надлежној за послове запошљавања (члан 4.) која издаје одобрење за заснивање радног односа са страним држављанином (за период који не може бити дужи од периода важења одобрења за боравак) који има одобрење за привремени боравак (члан 5. ставови 1. и 3.); да страни држављанин заснива радни однос даном ступања на рад на основу одлуке о избору, односно уговора о раду (члан 6.), с тим да му радни однос престаје, између осталог, и ако му истекне време важења одобрења за привремени боравак (члан 8. став 1.).

Следом наведеног, могућност рада тужиоца у Републици Србији након 20. маја 2014. године зависила је од тога да ли је тужилац од за то надлежног органа добио одобрење за продужење привременог боравка у Републици Србији, а затим и да ли му је од за то надлежног органа издата нова радна дозвола. Имајући у виду да се тужена није

обратила Националној служби за запошљавање захтевом за продужење радне дозволе тужиоцу, а да тужилац није доказао да се обратио за то надлежном органу захтевом да му се продужи привремени боравак у Републици Србији, а ни да је код тужене банке и даље постојала потреба за запослењем страног држављанина иако је на њему, применом правила о терету доказивања прописаног одредбом члана 231. ЗПП, био терет доказивања наведених чињеница, првостепени суд је правилно поступио када је тужбени захтев тужиоца одбио, јер је тужиоцу у складу са одредбама члана 175. тачка 7. Закона о раду у вези члана 8. став 1. Закона о условима за заснивање радног односа са страним држављанима, а због истека времена важења одобрења за привремени боравак, законито престао радни однос.

(пресуда Основног суда у Крагујевцу П1-140/16 од 02.02.2016. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-2323/16 од 3.3.2017. године)

*Сентенцу приредила: Драгана Танасковић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

НИШТАВОСТ ОДРЕДБЕ УГОВОРА О РАДУ

(Члан 11. став 1. Закона о раду („Службени гласник РС“, број 24/05 и 61/05) и чланови 103. 12. и 105. став 2. Закона о облигационим односима)

Одредба уговора о раду која је супротна интересима основаног привредног друштва и уговорена на терет основаног друштва у циљу остваривања добити, која није резултат оствареног рада, противна је добрим обичајима и начелу савестности и поштења, те не производи правно дејство у смислу члана 103., члана 12. и члана 105. став 2. Закона о облигационим односима.

Из образложења:

Тужиља је била у радном односу код туженог на неодређено време, на основу уговора о раду од 29.12.2005. године и обављала послове директора до 27.02.2007. године, када је одлуком скупштине туженог разрешена дужности директора. Решењем туженог од 03.05.2007. године, тужиљи је отказан уговор о раду закључен дана 29.12.2005. године услед технолошких, економских и организационих промена и престанка потребе за обављањем послова на којима је тужиља радила, због немогућности да јој се обезбеди обављање других послова, односно оспособљавање за рад на другим пословима. Тужиљи је уговор о раду отказан уз исплату отпремнине. Чланом 9. Уговора о раду који је тужиља закључила са туженим дана 29.12.2005. године, уговорено је да у случају измене или раскида уговора без сагласности директора, односно разрешења директора, директор има право на 24 зараде у виду 100% просечне зараде у претходна три месеца пре измене или раскида уговора, односно разрешења које ће бити исплаћиване следећа 24 месеца, најмање једанпут месечно, а најкасније до краја текућег месеца за претходни месец.

Међу странкама је спорно да ли је наведена одредба уговора ништава и да ли производи правно дејство, те у зависности од наведене чињенице да ли је основан тужбени захтев тужиље.

Апелациони суд је утврдио да је одредба члана 9. закљученог Уговора о раду тужиље са туженим ништава и да не производи правно дејство. Ово из разлога, што је иста уговорена приликом закључивања уговора о раду са првим директором кога поставља оснивач и са члановима скупштине друштва, које именује и разрешава Скупштина Града, те како је наведена одредба супротна интересима основаног друштва и уговорена на терет основаног друштва у циљу остваривања добити, која није резултат оствареног рада, јер произилази да би тужиљи ова накнада припадала чак и у ситуацији да је наставила да ради код туженог, јер тужиља и потражује накнаду за март и април 2007. године, док јој није отказан уговор о раду, што је противно добрим обичајима и начелу савесности и поштења, то оспорена одредба не производи правно дејство у смислу члана 103., члана 12. и члана 105. став 2. Закона о облигационим односима, услед чега је и тужбени захтев тужиље неоснован.

(пресуда Основног суда у Крагујевцу ПП-2187/12 од 22.02.2013. године и пресуда Апелационог суда Гж1 1557/13 од 03.06.2014. године и Рев2 43/16 од 06.10.2016. године)

*Сентенцу приредила: Марија Цимеша Фуртула
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ У СПОРОВИМА ПОВОДОМ РАЗРЕШЕЊА
ДИРЕКТОРА ЈАВНОГ ПРЕДУЗЕЋА
ЧИЈИ ЈЕ ОСНИВАЧ ЈЕДИНИЦА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ**

**(Члан 48. став 6. Закона о јавним предузећима
(„Службени гласник РС“ број 15/16 од 24.02.2016. године)**

За одлучивање у споровима поводом разрешења директора јавног предузећа чији је оснивач јединица локалне самоуправе надлежан је Управни суд.

Из образложења:

„Наиме, одредбом члана 23. став 1. тачка 8. Закона о уређењу судова („Службени гласник РС“, број 116/08, ..., 13/16), прописано је да виши суд у првом степену суди у споровима поводом штрајка, поводом колективних уговора ако спор није решен пред арбитражом, поводом обавезног социјалног осигурања ако није надлежан други суд, поводом матичне евиденције, као и поводом избора и разрешења органа правних лица, ако није надлежан други суд. Одредбом члана 29. истог Закона прописано је да Управни суд суди у управним споровима и врши друге послове одређене законом. Одредбом члана 3. став 1. Закона о управним споровима („Службени гласник РС“, број 111/09), прописано је да у управном спору суд одлучује о законитости коначних управних аката, осим оних у погледу којих је предвиђена другачија судска заштита. Одредбом члана 48. став 6. Закона о јавним предузећима („Службени гласник РС“, број 15/16 од 24.02.2016. године), који је ступио на снагу 04.03.2016. године, прописано је да против решења о разрешењу (директора јавног предузећа чији је оснивач јединица локалне самоуправе) жалба није допуштена, али се може водити управни спор. Имајући у виду наведене норме материјалног права, а код чињенице да је оспорено решење о разрешењу тужиоца са дужности директора ЈП ... донето после ступања на снагу наведеног Закона о јавним

предузећима, правилно је првостепени суд одлучио када је нашао да није надлежан за расправљање по тужби тужиоца у смислу одредбе члана 23. став 1. тачка 8. Закона о уређењу судова, јер управо члан 48. став 6. Закона о јавним предузећима прописује надлежност другог суда, и то Управног суда, због чега се и не може применити одредба члана 23. став 1. тачка 8. Закона о уређењу судова која прописује надлежност вишег суда.“

(решење Вишег суда у Ужичу III-17/16 од 09.08.2016. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу број: ГжI 3091/16 од 04.04.2017. године)

*Сентенцу приредила: Марина Миликић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ОВЛАШЋЕЊЕ ДИРЕКТОРА ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ ДА РЕШЕЊЕМ ОДЛУЧУЈЕ О КОЕФИЦИЈЕНТУ ЗА ОБРАЧУН ПЛАТЕ ЗАПОСЛЕНИХ

**(Члан 62. Закона о основама система образовања и васпитања
(„Службени гласник РС“ бр. 72/09, 52/11, 55/13, 52/16)**

При постојању императивних прописа којима је одређен коефицијент за обрачун плата запослених у предшколској установи, директор установе је овлашћен да решењем одлучује о правима, обавезама и одговорностима запослених, у складу са овим прописима, а самим тим и о коефицијентима за обрачун плата запослених.

Из образложења:

„Апелациони суд налази да су основани жалбени наводи тужене којима се указује да при постојању императивних прописа којима је одређен коефицијент за обрачун плата запослених у наведеној установи, сама чињеница што је директор туженог, након претходно закљученог Анекса уговора о раду са тужиљом, применом наведене Уредбе утврдио висину њеног коефицијента, не чини предметно решење незаконитом...из разлога што је одредбом чл. 62 Закона о основама система образовања и васпитања прописана надлежност и одговорност директора установе, а према тачки 17. ове одредбе, директор установе је овлашћен да одлучује о правима, обавезама и одговорностима ученика и запослених у складу са овим и са посебним законом, а самим тим и о коефицијентима за исплату плата запослених.

Ово је све од значаја, с обзиром на то да се тужена, као јавна установа финансира из буџета јединице локалне самоуправе, те да се начин утврђивања плате, додатака накнадних и осталих примања, између осталих и код запослених у јавним службама које се финансирају из буџета републике, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, уређује Законом о платама у државним органима и јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 34/01, 62/06...,63/06 ...,10/2013, 55/2013, 99/2014). Овим законом у чл. 2. регулисани су елементи за обрачун плата; чланом 4. овог Закона је регулисано питање коефицијента сложености послова, одговорности и услова рада и стручне спреме;...У члану 8. истог Закона предвиђено је да коефицијенти за обрачун и исплату плата између осталог и запослених у установама које се финансирају из буџета локалне самоуправе се утврђују актом Владе, што се чини разврставањем у платне разреде према звањима, занимањима или пословима. Влада Републике Србије донела је Уредбу о

коэффицијентима за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 44/01...,20/11, 65/11, 11/12), која је у примени од 22.02.2012. године. Овом Уредбом утврђени су коэффицијенти за обрачун и исплату плата запослених између осталог и у јавним службама које се финансирају из буџета републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, који су детаљно утврђени у члану 2. ове Уредбе за свако конкретно радно место и степен стручне спреме...Осим тога, одредбом чл. 7 Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“ бр. 72/09, 52/11, 55/13, 52/16) прописано је да се на оснивање и рад установа у делатности образовања и васпитања примењују прописи о јавним службама.“

(решење Основног суда у Аранђеловцу – СЈ Топола П1-360/14 од 22.12.2015. и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 4152/15 од 10.08.2016. године)

*Сентенцу приредила: Драгана Хаџић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ПРАВО ДИРЕКТОРА ЈАВНОГ ПРЕДУЗЕЋА НАКОН ПРЕСТАНКА ФУНКЦИЈЕ

**(Чланови 69. и 70. Закона о радним односима у државним органима
(„Службени гласник РС“, бр. 48/91, 66/91, 44/98, 49/99, 34/01 и 39/02)**

На тужиоца као директора туженог јавног предузећа, иако је исти био „функционер“, именовано лице у органима јавног предузећа, не могу се применити одредбе чланова 69. и 70. Закон о радним односима у државним органима, јер се исте искључиво односе на изабрана, именована и постављена лица у органима локалне самоуправе, већ се на тужиоца примењује Закон о раду, чијим одредбама није прописано право запосленог да приликом престанка функције има право на плату у трајању од шест месеци у висини коју је имао у време престанка функције.

Из образложења:

Одредбом члана 1. став 1. Закона о радним односима у државним органима („Службени гласник РС“, бр. 48/91, 66/91, 44/98, 49/99, 34/01 и 39/02), прописано је да се овим законом уређују права, обавезе и одговорности из радних односа лица запослених у министарствима, посебним организацијама, судовима, јавним тужилаштвима, јавном правобранилаштву, органима за прекршаје и у службама Народне скупштине, председника Републике, Владе и Уставног суда који се примају у радни однос одлуком функционера који руководе овим органима и службама, одређена права председника Републике и одређена права, обавезе и одговорности лица која бира Народна скупштина и лица која поставља Влада, односно други надлежни орган, а према ставу другом овог члана закона одредбе овог закона примењују на све запослене у државним органима и изабрана односно постављена лица, осим оних чија су права, обавезе и одговорности из радног односа уређени посебним прописима. Одредбама чланова 189. и 190. став 1. Закона о државним службеницима („Службени гласник РС“, број 79/05) прописано је да даном ступања на снагу Закона о државним службеницима, односно почев од 01.06.2006. године, престаје да се на радне односе у државним органима примењује Закон о радним односима у државним органима („Службени гласник РС“, бр. 48/91, 66/91, 44/98, 49/99, 34/01 и 39/02), али одредбе Закона о радним односима у државним органима настављају да се

сходно примењују на радне односе у органима аутономне покрајине и локалне самоуправе до доношења посебног закона. Код чињеница: да је тужилац од стране оснивача туженог, Скупштине општине, актом који доноси скупштина јединице локалне самоуправе, именован за директора туженог јавног предузећа сходно члану 14. Закона о јавним предузећима и обављању делатности од општег интереса („Службени гласник РС“, број 25/00, 25/02, 107/05, 108/05 и 123/07) који се примењивао до 24.12.2012. године; да тужени није орган локалне самоуправе већ сходно одредби члана 2. Закон о јавним предузећима и обављању делатности од општег интереса и члану 2. Закон о Јавним предузећима („Службени гласник РС“, број 119/12) који је ступио на снагу 25.12.2012. године, јавно предузеће у области комуналне делатности основано од стране општине, које има својство правног лица, то се на тужиоца као директора туженог, иако је исти био „функционер“, именовано лице у органима јавног предузећа, не могу применити одредбе чланова 69. и 70. Закон о радним односима у државним органима („Службени гласник РС“, бр. 48/91, 66/91, 44/98, 49/99, 34/01 и 39/02), које се искључиво односе на изабрана, именована и постављена лица у органима локалне самоуправе сходно напред наведеним законским одредбама, већ се примењује Закон о раду („Службени гласник РС“, број 24/05, 61/05 и 54/09), чијим одредбама није прописано право запосленог да приликом престанка функције има право на плату у трајању од 6 месеци у висини коју је имао у време престанка функције, због чега је тужбени захтев тужиоца за исплату тражених накнада зарада неоснован.

(пресуда Основног суда у Крагујевцу III-1375/14 од 26.08.2015. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу ГжI 2266/15 од 31.05.2016. године)

*Сентенцу приредио: Марко Раловић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**ОДГОВОРНОСТ ПОСЛОДАВЦА
ЗА ШТЕТУ КОЈУ ПРИЧЕНИ ЗАПОСЛЕНОМ
(Члан 154. Закона о облигационим односима
у вези члана 164. Закона о раду)**

Послодавац се не може у потпуности ослободити одговорности за накнаду штете запосленом због повреде на раду која је настала услед неправилног поступања запосленог од којег прети повећани ризик од повређивања, ако је пропустио да у дужем временском периоду санкционише такво понашање запослених.

Из образложења:

Према одредбама чланова 37. и 40. Закона о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС“, број 101/05), обавеза послодавца је да организује безбедан процес и услове рада у складу са прописаним правилима заштите запосленог, научним достигнућима или искуством, а нарочито, између осталог, да забрани рад на радном месту или употребу средства за рад, у случају када утврди непосредну опасност по живот или здравље запосленог. Како би утврдио да ли је тужени као послодавац одговоран за повреду коју је тужилац претрпео приликом пада, првостепени суд је пропустио да са сигурношћу утврди да ли је тужени толерисао неправилно понашање тужиоца, односно да ли је пропустио да санкционише кретање тужиоца и осталих запослених у наткривеном простору између радионица којим се тужилац кретао у тренутку повређивања, јер тек кад утврди наведену чињеницу, првостепени суд ће моћи да оцени да ли је и од каквог значаја

то што је налазом вештака заштите на раду утврђено да тај простор није намењен за кретање запослених, да служи за одлагање готових производа, да у њега улази виљушкар и друга возила и да је конфигурација препрека прилагођена таквој намени. Ово из разлога што се послодавац не може у потпуности ослободити одговорности за накнаду штете запосленом због повреде на раду која је настала услед неправилног поступања запосленог од којег прети повећани ризик од повређивања, ако је пропустио да у дужем временском периоду санкционише такво понашање запослених.

(пресуда Основног суда у Чачку ПП-256/10 од 24.02.2016. и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 763/16 од 17.11.2016. године)

*Сентенцу приредио: Марко Раловић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**УСМЕНА ИЗЈАВА О ОТКАЗУ УГОВОРА О РАДУ
НЕ ПРОИЗВОДИ ПРАВНО ДЕЈСТВО
(Чланови 177. и 178. Закона о раду
„Службени гласник РС“, број 24/05, 61/05 и 54/09)**

Изјава воље запосленог којим отказује уговор о раду, ваљана је ако је сачињена у писаном облику, ако је изричита, јасна, недвосмислена и не захтева тумачење, док усмена изјава о отказу уговора о раду не производи правно дејство.

Из образложења:

Тужилац је на основу Уговора о раду од 16.12.2009. године, засновао радни однос на неодређено време код тужене и обављао је послове конобара. У месецу октобру 2012. године тужилац је дошао на посао у преподневну смену и послуживао је госте у башти, али том приликом није носио униформу, дукс са логом „Лав“ пива, који је од тужене добио неколико месеци пре тога. Након што је опоменут да у тој одећи не може послуживати госте, тужилац је туженој рекао да више неће да ради и да даје отказ, предао је новац од пазара и отишао је кући. Тужена је неколико дана након овог догађаја позвала тужиоца и понудила му да потпише претходно сачињен споразум о престанку радног односа, а истог дана је донето и решење о престанку радног односа тужиоцу закључно са 12.10.2012. године, по основу наведеног споразума. Тужилац споразум није потписао, јер није био сагласан да му радни однос престане. Након овога тужилац и даље није долазио на посао, иако није користио слободне дане, одмор или одсуство, те је тужена донела ново решење о престанку радног односа тужиоца са 18.10.2012. године. У овом решењу као разлог престанка радног односа наведено је да је тужиоцу радни однос престао на лични захтев, иако тужилац није отказао уговор о раду у писаном облику.

По оцени Апелационог суда, дата усмена изјава тужиоца упућена туженој не производи правно дејство у складу са одредбом члана 178. Закона о раду, јер тужиоцу радни однос по његовој вољи може престати ако своју жељу реализује писаним путем или ако закључи опет писани споразум са послодавцем о престанку радног односа, из чега произлази да је за престанак радног односа у првом случају довољна писмена једнострана изјава воље запосленог, а у другом случају за престанак радног односа услов је да буде

закључен споразум са послодавцем, који ће запослени потписати, што је у конкретном случају изостало, а због чега је правилан закључак првостепеног суда да је тужиоцу на незаконит начин престао радни однос код тужене, што је имало за последицу поништај оспорених решења тужене.

(пресуда Основног суда у Крагујевцу ПП-2300/12 од 25.04.2014. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-1816/14 од 04.03.2015. године)

*Сентенцу приредила: Драгана Хаџић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

УТИЦАЈ НАЛАЗА И МИШЉЕЊА СУДСКОГ ВЕШТАКА НА ЗАКОНИТОСТ РЕШЕЊА О ОТКАЗУ УГОВОРА О РАДУ ЗБОГ НЕЈАВЉАЊА НА РАД ПО ЗАКЉУЧЕЊУ БОЛОВАЊА

На коначан исход спора о законитости решења о отказу уговора о раду због неоправданог нејављања на рад после закључења боловања није могао да утиче налаз и мишљење судског вештака. Судски вештак нема овлашћења да оцењује мишљење лекарске комисије која је закључила боловање, нити да отклони правно дејство таквог закључка и акта лекарске комисије о тужиљиној способности за рад.

Из образложења:

Према чињеничном утврђењу, тужилца је у периоду од 23.09.2009. године до 17.10.2010. године, била на боловању због привремене спречености за рад као последице претрпљене повреде на раду. Другостепена лекарска комисија Републичког завода за здравствено осигурање - Филијала Крагујевац је 08. и 14.10.2010. године, дала оцену да привремена спреченост за рад тужилце престаје закључно са 17.10.2010. године. Тужилца се више од пет радних дана почев од 18.10.2010. године, није јавила на посао, на рад у другој смени, након чега је тужени донео упозорење, а затим и решење о отказу уговора о раду тужилце.

Стога, на коначан исход спора о законитости решења о отказу уговора о раду због неоправданог нејављања на рад после закључења боловања, није могао да утиче налаз и мишљење судског вештака. Судски вештак нема овлашћења да оцењује мишљење лекарске комисије која је закључила боловање, нити да отклони правно дејство таквог закључка и акта лекарске комисије о тужиљиној способности за рад. Постојање скривљено и свесно учињене повреде радне обавезе у вези са нејављањем на рад по истеку боловања, не може да оправда тужилцино понашање и коришћење законских разлога за отказ уговора о раду и његових насталих последица, без обзира на реалну потребу тужилце да настави са даљом физикалном терапијом о отклањањем последица раније претрпљене повреде на раду.

(пресуда Основног суда у Крагујевцу ПП-8740/10 од 28.04.2014. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-1873/14 од 03.02.2015. године)

*Сентенцу приредила: Милена Андријевић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

НЕДОСТАТАК СТРАНАЧКЕ СПОСОБНОСТИ

**(Члан 74. Закона о парничном поступку и
члан 9. ставови 1. и 2. Закона о црквама и верским заједницама
„Службени гласник РС“, бр. 36/06)**

Црквена општина, уколико није регистрована у складу са Законом о црквама и верским заједницама код Министарства надлежног за послове вера који води регистар цркава и верских заједница, нема својство правног лица и не може бити странка у поступку.

Из образложења:

Тужилац је без закљученог уговора о раду обављао послове помоћног радника и послове возача, код тужене црквене општине „Свети Сава“ у Крагујевцу, у периоду од 01.06.2007. године до 30.09.2009. године, када му је решењем престао радни однос и предата му радна књижица. Побијаним решењем тужене број 230 од 03.09.2009. године, тужиоцу је „престало запослење“ без навођења конкретног разлога за то. Чланом 5. Устава Српске православне цркве из 1947. године, прописано је да су у Српској православној цркви правна лица: Патријаршија, епархије, црквене општине, манастири, задужбине, самосталне установе или такви фондови и према црквеној намени, поједини храмови (став 1). Читањем дописа Министарства вера Републике Србије бр.021-5-2/2011-02 од 09.03.2011. године и дописа Епископа Шумадијског Епархије Шумадијске КЕ бр.329 од 21.03.2011. године, утврђено је: да је Епархија Шумадијска Српске православне цркве уписана у регистар цркава и верских заједница; да у оквиру те епархије постоји црквена општина „Светог Саве“ у Крагујевцу, као и да наведена црквена општина није уписана у регистар цркава и верских заједница који води Министарство вера Републике Србије.

Првостепени суд је усвојио тужбени захтев тужиоца и поништио одлуку тужене, са образложењем које се своди на тврдње да тужени није писаним путем упозорио тужиоца на постојање неког разлога за отказ и да му остави рок од најмање пет радних дана да се изјасни на те наводе, у смислу члана 180. Закон о раду.

Апелациони суд је на основу члана 391. став 3. ЗПП одбацио тужбу тужиоца због недостатка страначке способности тужене у смислу члана 74. став 1. и 2. ЗПП, јер тужена црквена општина, с обзиром да није уписана у регистар цркава и верских заједница који се води код надлежног министарства, нема својство правног лица у смислу члана 9. став 1. и 2. Закона о црквама и верским заједницама („Службени гласник РС“, бр. 36/06), а првостепени парнични суд решењем туженој није признао својство странке, сходно одредби члана 74. став 4. ЗПП.

(пресуда Основног суда у Крагујевцу ПП-2788/13 од 10.06.2014. годин, и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-3695/14 од 23.04.2015. године)

*Сентенцу приредила: Драгана Танасковић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**ОДЛУКА ПОСЛОДАВЦА О ПРЕСТАНКУ ПОТРЕБЕ ЗА ОБАВЉАЊЕМ
ОДРЕЂЕНИХ ПОСЛОВА
И О СМАЊЕЊУ БРОЈА ИЗВРШИЛАЦА**

Одлука послодавца о престанку потребе за обављање одређених послова и смањење броја извршилаца, нема карактер општег акта, нити је Законом о раду као специјалним прописом из области рада прописана као обавезна у поступку утврђивања вишка запослених.

Из образложења:

Одлука послодавца о престанку потребе за обављање одређених послова и смањење броја извршилаца, представља акт послодавца којим, у одсуству дужности доношења програма за решавање вишка запослених, послодавац констатује да су наступиле одређене економске, технолошке или организационе промене које као свој резултат имају смањење броја запослених и којом послодавац започиње поступак утврђивања вишка запослених и решавања радно правног статуса запослених за чијим радом је престала потреба, због чега и по оцени Апелационог суда оваква одлука послодавца нема карактер општег акта, нити је Законом о раду као специјалним прописом из области рада прописана као обавезна у поступку утврђивања вишка запослених ни у погледу доношења, а ни у погледу обавезне садржине, због чега се правилност и законитост решења послодавца о отказу уговора о раду не може ценити само кроз датум доношења овакве одлуке послодавца, а без разматрања садржине исте одлуке, чију садржину првостепени суд уопште није оценио, иако је иста изведена као доказ у току првостепеног поступка.

(пресуда Основног суда у Крагујевцу ПП-27/15 од 04.05.2016. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-1721/16 од 04.04.2017. године)

*Сентенцу приредила: Милена Андријевић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**УСЛОВИ ЗА ПРЕСТАНАК РАДНОГ ОДНОСА
ЗБОГ НАВРШАВАЊА РАДНОГ ВЕКА
У СЛУЧАЈУ НЕЗАКОНИТОГ ПРЕСТАНКА РАДНОГ ОДНОСА**

Када је у судском поступку утврђено да је запосленом престао радни однос, у погледу услова за престанак радног односа због навршења радног века примењују се правила као да је запослени био у радном односу, тако да није од значаја време доношења судске одлуке о незаконитости акт послодавца.

Из образложења:

Током трајања радног спора тужиља је 16.04.2013. године, навршила 65 година живота и 32 године живота стажа осигурања. У то време Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, број 72/2009) у члану 144. прописивао је да радни однос запосленог у установи престаје у складу са законом, на основу решења директора. У „Службеном гласнику РС“, бр. 55/2013 од 25.06.2013. године (са ступањем на снагу осмог дана од дана објављивања) објављена је измена члана 144. Закона о основама система образовања и васпитања, којим је прописано да радни однос запосленог у установи престаје у складу са законом, на основу решења директора (став 1.), а да

наставнику, васпитачу или стручном сараднику престаје радни однос на крају школске године у којој наврши 40 година стажа осигурања или 65 година живота и најмање 15 година стажа осигурања (став 2.). То значи да ова измењена одредба члана 144. Закона о основама система образовања и васпитања од 25.06.2013. године не може да се примени на радно-правни статус тужиље у погледу услова за престанак радног односа због навршења радног века, јер је тужиља услове за престанак радног односа на радном месту библиотекара – стручног сарадника из ових разлога испунила 16.04.2013. године пре ступања на снагу овог члана.

Обзиром да чланом 144. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, број 72/2009) није ближе одређено када радни однос запосленог у установи престаје, у том случају се примењују општа правила о престанку радног односа због навршења радног века прописана чланом 175. тачка 2. Закона о раду, у којем је наведено да радни однос престаје запосленом када наврши 65 година живота и најмање 15 година стажа осигурања, ако се послодавац и запослени другачије не споразумеју. Како је тужиља 16.04.2013. године, навршила 65 година живота и непуне 32 године стажа осигурања, правилно је одлукама тужене школе утврђено да тужиљи припада право на зараду до тог дана, као и да јој је тог дана престао радни однос због навршења радног века.

(пресуда Основног суда у Великом Градишту ПП-51/14 од 28.05.2015. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-1091/15 од 08.10.2015. године.)

*Сентенцу приредила: Милена Андријевић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

РАДНО ПРАВО - АНТИЦИПИРАНО УПОЗОРЕЊЕ

**(Члан 179. ставови 2. и 3. Закона о раду
(„Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05, 54/09 и 32/13 и 75/14)**

Антиципирано упозорење не може имати непосредни учинак којим је повређено право запосленог из радног односа, па самим тим ни уживати самосталну судску заштиту.

Из образложења:

Према чињеничном утврђењу првостепеног суда, директор тужене је у складу са одредбом чл. 179. ст. 2 и 3 Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05, 54/09 и 32/13 и 75/14) антиципираним упозорењем, донетим у форми побијаног решења, изрекао тужиоцу меру опомене са најавом отказа, због тога што се у ноћи између 20. и 21.08.2015. године некоректно, недолично, грубо и љутито понашао према пацијенту психијатријског одељења. У другом ставу тог решења је наведено да уколико тужилац у наредном року од шест месеци почев од месеца августа у коме је учињено непоштовање радне дисциплине, учини исту повреду описану у диспозитиву решења, отказаће му се уговор о раду, без поновног упозорења.

Сходно одредби чл. 195. Закона о раду, запослени може поднети тужбу у радном спору тек када му право из радног односа буде повређено. Наиме, тужба се подноси против решења послодавца којим је повређено право запосленог или поводом повреде права која је учињена фактичком радњом послодавца. Полазећи од правног дејства

антиципираног упозорења, чија је суштина стављање до знања запосленом да ће му за поновљену повреду радне обавезе односно за поновно нарушавање радне дисциплине, уговор о раду бити отказан без поновног упозорења, то такво упозорење не може имати непосредни учинак којим је повређено право запосленог из радног односа, па самим тим ни уживати самосталну судску заштиту. Наиме, тек отказивањем уговора о раду може евентално доћи до повреде права запосленог у ком случају би запослени уживао право на судску заштиту. Са наведених разлога ни тужилац није могао тражити судску заштиту против побијаног решења.

(пресуда Основног суда у Крушевцу П1.бр.422/2015 од 01.06.2016. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-3462/16 од 16.11.2016. године)

*Сентенцу приредила: Соња Бурић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**ПРАВО НА НАКНАДУ ШТЕТЕ ЗБОГ НЕВРАЋАЊА НА РАД
(Члан 191. став 4. Закона о раду
(„Службени гласник РС“, број 24/05, 61/05 и 54/09))**

Уколико је предузетничка радња брисана из регистра тиме је престала могућност враћања на рад запосленог коме је незаконито престао радни однос, па самим тим није могуће ово право супституисати правом на накнаду штете.

Из образложења:

Тужиоцу не припада право на накнаду штете због тога што није тражио враћање на рад, у висини од 18 зарада које би остварио да ради, а на основу члана 191. став 4. Закона о раду („Службени гласник РС“, број 24/05, 61/05 и 54/09), а из разлога што је у спроведеном поступку несумњиво утврђено да је тужена престала са обављањем предузетничке делатности 31.12.2010. године, те тако више не постоји могућност враћања тужиоца на рад, па не постоји ни основ за ову врсту накнаде штете.

Према одредби члана 191. став 4. Закона о раду, ако суд утврди да је запосленом незаконито престао радни однос, а запослени не захтева да се врати на рад, суд ће на његов захтев обавезати послодавца да запосленом исплати накнаду штете у износу од највише од 18 зарада које би запослени остварио да ради, и то зависно од времена проведеног у радном односу и година живота запосленог, као и броја издржаваних чланова породице. У конкретном случају, првостепени суд је утврдио да је предузетничка радња тужене брисана из регистра чиме је престала могућност самог враћања на рад, па самим тим није могуће ово право супституисати правом на накнаду штете.

(пресуда Основног суда у Чачку П1.бр.148/15 од 27.04.2015. године и пресуда Апелационог суда Гж1 1640/15 од 09.02.2016. године)

*Сентенцу приредила: Марија Цимеша Фуртула
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ЗАХТЕВ ЗАПОСЛЕНОГ ЗА ВРАЋАЊЕ НА РАД
(Члан 191. став 1. у вези става 7. истог члана Закона о раду
(„Службени гласник РС“, број 24/05,...,75/14)

Ускраћивање запосленом права на одбрану у поступку отказивања уговора о раду из дисциплинских разлога не може се сматрати искључиво као пропуст у примени прописаних правила процедуре, већ право на одбрану у поступку отказа уговора о раду представља битан материјално правни услов за законитост коначне одлуке.

Из образложења:

Према одредби члана 179. став 3. тачка 8. Закона о раду („Службени гласник РС“, број 24/05,...,75/14) послодавац може да откаже уговор о раду запосленом који не поштује радну дисциплину, и то, између осталог, ако не поштује радну дисциплину прописану актом послодавца, односно ако је његово понашање такво да не може да настави рад код послодавца. Према одредби члана 180. став 1. Закона о раду послодавац је дужан да пре отказа уговора о раду у случају из члана 179. став 2) и став 3) овог закона, запосленог писаним путем упозори на постојање разлога за отказ уговора о раду и да му остави рок од најмање осам дана од дана достављања упозорења да се изјасни на наводе из упозорења, а према ставу 2. овог члана у упозорењу из става 1. овог члана послодавац је дужан да наведе основ за давање отказа, чињенице и доказе који указују на то да су се стекли услови за отказ и рок за давање одговора на упозорење. Према члану 185. став 1. овог закона уговор о раду отказује се решењем, у писаном облику, и обавезно садржи образложење и поуку о правном леку, што произлази и из одредбе члана 193. став 1. овог закона којим је прописано да се запосленом у писаном облику доставља решење о остваривању права, обавеза и одговорности, са образложењем и поуком о правном леку. Сходно наведеном, правилна примена наведених законских одредби подразумева да се у упозорењу и у решењу којим се запосленом отказује уговор о раду мора навести чињенични основ који представља повреду радне обавезе - дисциплине и отказни разлог, уз прецизно навођење времена, места и радње извршења повреде радне обавезе - дисциплине, јер је смисао упозорења да се запосленом стави до знања да је изазвао настанак отказног разлога, те да му се омогући да се о томе изјасни. У супротном, односно у одсуству овако сачињеног упозорења и решења о отказу уговора о раду, када се из упозорења и решења не може утврдити када је извршена радња (повреда) која се запосленом ставља на терет, чињенични основ који представља повреду радне обавезе - дисциплине и отказни разлог, уз прецизно навођење и места и радње извршења повреде радне обавезе – дисциплине, повређено је његово право на одбрану, које је заштићено наведеним законским одредбама.

У конкретном случају, тужени је као послодавац поступио супротно одредбама чланова 180, 185. и 193. Закона о раду, јер у упозорењу за постојање основа за отказ уговора о раду тужиоца као и у побиијаном решењу није навео време, место и начин извршења дисциплинског прекршаја, односно повреде радне обавезе која је била основ за отказ уговора о раду тужиоцу, а што је противно и начелу прописаним Уставом Републике Србије (ускраћивање права на одбрану) а што се мора санкционисати у судском поступку и непосредном применом ратификоване Конвенције МОП-а број 158 о престанку радног односа на иницијативу послодавца, која у члану 7. прописује да радни однос радника неће престати због разлога везаних за понашање или његов рад пре него што му се омогући да

се брани од изнетих навода, осим ако се с разлогом не може очекивати од послодавца да му пружи ту могућност. Препоруком о престанку радног односа на иницијативу послодавца (број 166), коју је на истом заседању, усвојила Генерална конференција МОП-а уз наведену конвенцију бр. 158. регулисана је процедура прекида радног односа због повреде дисциплине, тако што је у поступку одбране, од навода послодавца у вези разлога његовог отпуштања, раднику се предлаже препорука, право на помоћ другог лица, а послодавац може да прекине радни однос раднику због повреде радне дисциплине ако то учини у једном разумном року. Раднику треба да буде обезбеђено право да од послодавца захтева и добије писмену изјаву у којој ће бити наведен разлог односно разлози за престанак радног односа.

Према томе, ускраћивање тужиоцу права на одбрану у поступку отказивања уговора о раду из дисциплинских разлога не може се сматрати искључиво као пропуст у примени прописаних правила процедуре, већ право на одбрану у поступку отказа уговора о раду представља битан материјално правни услов за законитост коначне одлуке, због чега је правилно првостепени суд поступио када је усвојио тужбени захтев тужиоца за враћање на рад, јер, супротно жалбеним наводима туженог, не постоје услови за примену одредбе члана 191. став 7. Закона о раду којом је прописано да ако суд у току поступка утврди да је постојао основ за престанак радног односа, али да је послодавац поступио супротно одредбама закона којима је прописан поступак за престанак радног односа, суд ће одбити захтев запосленог за враћање на рад, а на име накнаде штете досудиће запосленом износ до шест зарада запосленог.

(пресуда Основог суда у Парачину – СЈ Ђуприја ПП-350/14 од 18.05.2016. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 1935/16 од 16.05.2017. године)

*Сентенцу приредио: Марко Раловић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ДОСТАВЉАЊЕ УПОЗОРЕЊА НА ПОСТОЈАЊЕ ОТКАЗНОГ РАЗЛОГА (Члан 193. став 2. и члан 185. ставови 2, 3. и 4. Закона о раду)

Ако запослени одбије да потпише упозорења, а исто је прочитао и упознао се са његовом садржином, а тиме и са понашањима која му се стављају на терет као отказни разлог, онда је суштински имао могућност да се на такво упозорење изјасни, те његово право на одбрану није повређено.

Из образложења:

„Упозорење је акт покретања отказног поступка, који треба да изазове одговор – реакцију запосленог и његово изјашњење о предоченом отказном разлогу и другим околностима од значаја за чињенично и правно разјашење спорних догађаја. Упозорење се доставља као и сваки други појединачни акт послодавца у складу са одредбом чл. 193 ст.2 и чл. 185 ст. 2, 3. и 4. Закона о раду, које законске норме је тужени у конкретной правној ствари испоштовао, како је то правилно зуакључио првостепени суд. Важно је да запосленом буде омогућено да се изјасни, јер је право на одбрану Уставом загарантовано право, као и Конвенцијом МОП-а бр. 158 о престанку радног односа, која предвиђа да се отказни разлози понашања не могу применити пре него што се раднику омогући да се брани од навода. С обзиром да је тужила, иако је одбила да потпише пријем упозорења, исто прочитала и упознала се са његовом садржином, а тиме и са понашањима која јој се

стављају на терет као отказни разлог повреде радне дисциплине, то је и по оцени овог суда тужила суштински имала могућност да се на такво упозорење изјасни, те њено право на одбрану, супротно жалбеним наводима, није повређено.“

(пресуда Основног суда у Крагујевцу – Судска јединица у Аранђеловцу 1-28 ПП.1674/11 од 19.09.2013. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-3927/13 од 04.12.2014. године)

*Сентенцу приредила: Марина Миликић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ОБАВЕЗА ОБЈАВЉИВАЊА ПРВИЛНИКА О СИСТЕМАТИЗАЦИЈИ

(Члан 196. став 1. и 4. Устава Републике Србије („Службени гласник РС“, број 98/06)

и

Члан 34. став 2. Закона о објављивању закона и других прописа и аката („Службени гласник РС“, број 45/13)

Правилник о организацији и систематизацији радних места мора бити објављен и ступити на правну снагу пре него што запосленом буде достављена понуда за измену уговорених услова рада.

Из образложења:

„Наиме, одредбом члана 196. став 1. и 4. Устава Републике Србије („Службени гласник РС“, број 98/06), утврђено је да се закони и сви други општи акти објављују пре ступања на снагу а ступају на снагу најраније осмог дана од дана објављивања. Наведеном одредбом Устава утврђен је принцип према коме закони и други општи акти ступају на снагу нараније осмог дана од дана објављивања, па према томе општи акт не може да ступи на правну снагу и производи правно дејство пре него што је на одговарајући начин објављен, како би се са његовом садржином упознали сви запослени на који се исти примењује. Код несумњиво утврђене чињенице да Правилник о организацији и систематизацији послова ... нигде није објављен, како је то изјавио законски заступник туженог, саслушан као парнична странка, а имајући у виду да је чланом 9. самог Правилника наведено да исти ступа на снагу осмог дана по доношењу, то је, према мишљењу Апелационог суда, правилна одлука првостепеног суда да је оспорени анекс незаконит јер Правилник на основу кога је тужилац закључио са туженим оспорени анекс уговора о раду, није ступио на правну снагу.

Неосновано се у жалби истиче да је законски заступник туженог изјавио да је наведени Правилник објављен на интернет страни туженог, а првостепени суд то у својој пресуди намерно изоставио. Ово из разлога, што наведено не стоји у изјави ... председника Управног одбора туженог, већ је децидно рекао да: „... тужени није Правилник о систематизацији радних места нигде огласио, а свакодневно је постојала могућност да радници дођу код туженог и да се узознају са Правилником о унутрашњој систематизацији.“ Такође, сходно одредби члана 34. став 2. Закона о објављивању закона и других прописа и аката („Службени гласник РС“, број 45/13) којом је прописано да се општи акти привредних друштава, установа и других организација објављују на начин који одреде те организације, тужени на коме је према члану 228. и члану 231. ЗПП, био

терет доказивања ове чињенице, није доказао да је одредио другачији начин објављивања својих општих аката (на интернет страни самог удружења) и да је на такав начин и поступио када је у питању ступање на правну снагу Правилника о организацији и систематизацији“

(пресуда Основног суда у Краљеву П1-484/14 од 11.02.2016. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу број Гж1-1994/16 од 01.02.2017. године)

*Сентенцу приредила: Марина Миликић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

МЕРОДАВАН ЗАКОН ЗА ОЦЕНУ БЛАГОВРЕМЕНОСТИ ОТКАЗА УГОВОРА О РАДУ

(Члан 281. Закона о раду („Службени гласник РС“ бр. 75/14)

Субјективни и објективни рок за давање отказа уговора о раду запосленом цене се према моменту сазнања, односно према моменту наступања чињенице које су основ за давање отказа сходно пропису важећем у том тренутку, па се послодавац не може са успехом позивати на примену касније донетог прописа, без обзира што је решење о отказу уговора о раду донето након његовог ступања на снагу.

Из образложења:

„Тужилац је био у радном односу код туженог по основу Уговора о раду број 1915 од 31.03.2007. године до 04.08.2014. године, када му је решењем туженог број 8300 отказан уговор о раду на пословима радног места електричар за претплатничке односе у Огранку Електродистрибуције Чачак, због тога што је, сходно одредби члана 179. став 1. тачка 2. Закона о раду, извршио повреду радне обавезе утврђене наведеним уговором о раду. У образложењу оспореног решења је наведено да је тужилац дана 04.02.2014. године без налога за рад и одобрења непосредног руководиоца противправно извршио прикључење објекта купца који је био искључен дана 04.02.2014. године због дуга за утрошену електричну енергију. Том приликом именовани је скинуо дистрибутивну пломбу стављену ради осигурања бројила (као доказ обуставе електричне енергије) и ставио пломбу која служи као гаранција исправности мерног места односно ставља се у случају поновног прикључења објекта на дистрибутивни електроенергетски систем, а коју је задужио 01.11.2013. године, чиме је учинио поведу радне обавезе утврђену чл. 10 ст. 1 тач. 9 Уговора о раду број 1915 од 31.03.2007. године (злоупотреба својства запосленог код послодавца ради обављања приватних послова). Утврђено је као неспорно да је угоститељски локал „Brescia“ искључен са електромреже дана 15.01.2014. године због дуга за електричну енергију, иако је у решењу о отказу од 04.08.2014. године наведено да се то десило дана 04.02.2014. године.

Првостепени суд је закључио да се догађај поводом кога је тужиоцу отказан уговор о раду десио дана 15.01.2014. године, од ког дана је почео тећи објективни рок застарелости, који се остварио дана 15.07.2014. године, па како је тужени оспорено решење донео 04.08.2014. године односно по истеку објективног рока застарелости из чл. 184 став 1 Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05 и 54/09), то је решење туженог о отказу уговора о раду донето незаконито и да у конкретном случају нема места

примени новелираног Закона о раду. Ово са разлога што је одредбом члана 281. Закона о раду („Службени гласник РС“, број 75/14 од 21. јула 2014. године, који је ступио на снагу 29. јула 2014. године), прописано да поступак за отказ уговора о раду који је започет, а није окончан до дана ступања на снагу овог закона, окончаће се по прописима који су били на снази до дана ступања на снагу овог закона. Сходно нареденом, у конкретном случају послодавац и није започео поступак давања отказа тужиоцу по новелираном Закону о раду („Службени гласник РС“, број 75/14) нити је исти спровео по одредбама тог Закона, већ по одредбама Закона о раду („Службени гласник РС“, број 54/05, 61/05 и 54/09), што је садржано у уводу, изреци, образложењу, као и у правној поуци оспореног решења о отказу (у коме се тужени позива на одредбу члана 192, члана 179 став 1 тачка 2 и члана 195 стацв 1 Закона о раду из 2005. године). Пошто тужени послодавац није ни започео поступак давања отказа, сходно одредбама новелираног Закона о раду („Службени гласник РС“, број 75/14) већ је у важности наведеног Закона само донео оспорено решење којим је тужиоцу престао радни однос код туженог 04.08.2014. године, не може се са успехом позивати на примену новог закона о раду, како је то правилно закључио и првостепени суд.

(пресуда Основног суда у Чачку ПП-413/14 од 08.04.2016. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-1410/16 од 09.02.2017. године)

*Сентенцу приредила: Драгана Хаџић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ТЕРЕТ ДОКАЗИВАЊА ЧИЊЕНИЦА

(Члан 231. ЗПП („Службени гласник РС“, број 72/1,...,55/14))

Чињенице на којима се одређено право заснива треба да докаже странка која се на то право позива, а оне чињенице које искључују настанак тог права треба да докаже она странка која то право оспорава.

Из образложења:

Из садржине одредби члана 7. став 1. и 2., члана 8., члана 228., и члана 231. ЗПП, којима је уређен институт терета доказивања, произлази да је парнична странка дужна да изнесе чињенице и предложи доказе на којима заснива свој захтев или којима оспорава наводе и доказне предлоге противника, што значи да странка треба да изнесе оне чињенице које су неопходне за успех њеног захтева. Када суд на основу оцене изведених доказа не може са сигурношћу да утврди неку чињеницу, о постојању те чињенице закључује применом правила о терету доказивања, која као и сваки институт процесног права подлеже одређеним правилима која уређују у којој ситуацији и на коме лежи терет доказивања.

У првостепеном поступку, на основу исказа сведока, које су у утуженим периодима биле запослене код тужене на истим пословима као и тужиља, утврђено је да су сви запослени у пословним објектима туженог радили прековремено и за време државних празника, да су зараду примали на руке без обрачуна, тако да никад нису знали на који начин је тужени обрачунавао зараду као и да ли им је исплаћен прековремени рад, а такође тужени није доказао да је за тужиљу донео решења о коришћењу годишњег одмора за утужене периоде, нити да је тужиљи плаћао трошкове за долазак на рад и одлазак са рада. На предлог тужиље, ради утврђивања основаности и висине тужбеног

захтева, првостепени суд је одредио вештачење преко вештака економско финансијске струке, али кривицом туженог послодавца, односно његовим неажурним вођењем књиговодствене документације то вештачење није спроведено. У таквој процесној ситуацији, по оцени другостепеног суда, с обзиром на напред наведене процесне одредбе којима се уређује правило о терету доказивања, штетне последице таквог понашања туженог, не може сносити тужила која је као странка у овом поступку, сагласно тим одредбама, изнела оне чињенице које је била у могућности ради доказивања основаности њеног захтева и предложила доказе којима се оне доказују. Према томе, тужени који је у току поступка пред првостепеним судом оспорио постојање права тужиле која су предмет ове парнице, у смислу одредбе члана 231. став 3. ЗПП, није доказао чињенице које су спречиле настанак и остваривање тих права или услед којих су та права престала да постоје, односно није доказао да тужили по утуженим основима припадају мањи износи од тражених и досуђених побијаном пресудом.

(пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 4093/15 од 17.05.2016. годин, одлука Уставног суда Србије Уж бр. 2192/2011 од 13.02.2015. године и решење Врховног касационог суда Рев1 16/2015 од 4.11.2015. године)

*Сентенцу приредио: Марко Раловић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**ЖАЛБА ИЗЈАВЉЕНА ОД СТРАНЕ НЕОВЛАШЋЕНОГ ЛИЦА
(Члан 374. у вези са чланом 73. и чланом 365. ЗПП
„Службени гласник РС“, број 125/04 и 111/09)**

Предузетник који у тужби, а ни до закључења главне расправе пред првостепеним судом, није био означен као физичко лице-власник тужиоца, нема својство странке, па самим тим ни легитимацију да изјави жалбу.

Из образложења:

Из стања у спису предмета произлази да је све до закључења главне расправе пред првостепеним судом као тужилац у спору била означена само Мењачница „Г.“ у П., без ознаке ко је њен оснивач - власник. Из одредаба Закона о приватним предузетницима и Закона о привредним друштвима, јасно произлази, да је предузетник физичко лице, које је регистровано за обављање привредне делатности, да радња или други облик организовања за обављање регистроване привредне делатности, од стране оснивача, нема својство правног лица, јер јој то право није признато когентним нормама позитивног права, па самим тим, ни страначку способност, те да само власник радње одређеног облика предузетничког пословања, који само обавља делатност преко своје предузетничке радње, има страначку способност. У смислу члана 73. став 1. и 2. ЗПП, странка у поступку може бити свако физичко и правно лице, а посебним прописом се одређује, ко осим физичких и правних лица може бити странка у поступку. Како посебним прописом није одређено да странка у поступку може бити означени тужилац - Мењачница „Г.“ у П., то је у конкретном случају, сагласно одредби члана 77. ЗПП, као тужилац у спору, могао бити означен само власник и оснивач Мењачнице „Г.“ у П., И.К. из П., а не само сама радња. Из тог разлога, суд није могао поступати по тужби у којој је као тужилац означена само радња, Мењачница „Г.“ у П., без навођења имена и презимена њеног власника, И.К. из П., јер је таква тужба неуредна и исту је ваљало одбацити на основу члана 103. став 6. ЗПП, јер је иста поднета од стране пуномоћника, адвоката.

Међутим, првостепени суд је поступао по таквој тужби и одбио као неоснован тужбени захтев тужиоца Мењачнице „Г.“ у П., којим је тражио да се тужене М.Б. из П. и М.С. из В.Ж. обавежу, да тужиоцу солидарно на име мањка који су као раднице тужиоца проузроковале у Мењачници „Г.“ у П., плате одеређен новчани износ.

Против првостепене пресуде жалбу изјављује И.К. из П., као физичко лице - власник означеног (у тужби и пресуди) тужиоца, сада у својству тужиоца. Како то својство странке - тужиоца, у првостепеном поступку до закључења главне расправе очигледно није имала (није била означена као предузетник), то јој губљење предузетничког својства брисањем из регистра привредних субјектата, дана 16.06.2011. године, док је парница још текла, не даје сада, тек у поступку по жалби, својство странке и легитимацију да изјави жалбу. То својство не може отклонити ни пропуст првостепеног суда, који је према означеном тужиоцу Мењачница „Г.“ у П., супротно напред наведеним нормама материјалног и процесног права, спровео и окончао овај парнични поступак доношењем побијане пресуде. Стога је жалба, по оцени Апелационог суда, изјављена од стране лица које није овлашћено за подношење жалбе и као таква је недозвољена у смислу одредбе члана 365. став 3. ЗПП.

(пресуда Основног суда у Пријепољу, ПП. бр. 307/10 од 21.12.2016. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-876/17 од 23.3.2017. године)

*Сентенцу приредила: Драгана Танасковић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*